

Ympäristöministeriön
tiliviraston
toimintakertomus ja
tilinpäätöslaskelmat
vuodelta 2005

Helsinki 2006

YMPÄRISTÖMINISTERIÖ

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN RAPORTTEJA 2 | 2006
Ympäristöministeriö
Hallintoyksikkö

Taitto: Aija Kojonen

Julkaisu on saatavana myös internetistä:
<http://www.ymparisto.fi> > Ympäristöministeriö
> Julkaisut > Ympäristöministeriön raportteja -sarja

Edita Prima Oy, Helsinki 2006

ISBN 952-11-2203-X (nid.) tai (sid.)
ISBN 952-11-2204-8 (PDF)
ISSN 1796-1696 (pain.)
ISSN 1796-170X (verkkokj.)

Ympäristö-
merkin
paikka

SISÄLLYS

1	Johdon katsaus toimintaan	5
2	Ympäristöhallinnon organisaatio	7
2.1	Ympäristöhallinto.....	7
2.2	Ympäristöministeriön tiliviraston organisaatiot 2005.....	8
3	Tuloksellisuuden kuvaus.....	11
3.1	Toiminnallinen tehokkuus, tulokset ja laadunhallinta.....	11
3.1.1	Tiliviraston toimintakertomuksen laadintaperusteet.....	11
3.1.2	Yleistä.....	11
3.1.3	Ympäristönsuojelu.....	15
3.1.4	Alueidenkäyttö	30
3.1.5	Luonnonsuojelu	37
3.1.6	Vesivarojen käyttö ja hoito	44
3.1.7	Asuminen	45
3.1.8	Rakentaminen.....	54
3.1.9	Tehtäväkohtaiset kustannukset ja maksullinen toiminta	62
3.2	Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen.....	67
3.2.1	Ympäristöministeriö	67
3.2.2	Ympäristökeskukset	69
3.2.3	Ympäristö lupavirastot.....	71
4	Tilinpäätöslaskelmien analyysi.....	74
4.1	Tilinpäätöslaskelmat	74
4.2	Tilinpäätösanalyysi.....	87
5	Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma	90
6	Määräajoin tehtävien kokonaisarviointien tulokset	91
7	Yhteenvetotiedot väärinkäytöksistä.....	93
7.1	Virheitä ja väärinkäytöksiä koskevat yhteenvetotiedot.....	93
7.2	Takaisinperintää koskevat yhteenvetotiedot.....	93
8	Allekirjoitukset.....	94
	Liitteet.....	95
	Tiliviraston tilinpäätöksen liitteet	109

1 Johdon katsaus toimintaan

Ympäristöriskit kasvussa

Ympäristöhallinnon toimintaympäristössä vahvistuivat jo aiemmin näköpiirissä olleet piirteet. Ympäristöriskit ovat lisääntymässä ilmastomuutoksen ja merellä lisääntyvien öljy- ja kemikaalikuljetusten vuoksi. Havaittujen öljypäästöjen määrä kasvoi. Etenkin merikuljetusten vahinkojen ennaltaehkäisyyn on panostettu, mutta huolimatta Suomen kansainvälisesti katsoen hyvästä öljyvahinkojen torjuntakyvystä, se ei ole riittävä. Ongelmaa lisäävät Viron ja Venäjän torjuntakapasiteetin puutteet.

Ilmastomuutoksen torjunta on ollut hyvin esillä kansallisen energia- ja ilmastostrategian valmistelun yhteydessä, mutta tarve muutokseen sopeutumiseen on heikosti tiedostettu. Kyseessä sentään ovat merkittävät muun muassa rakentamiseen, metsätalouteen ja kaupunkien infrastruktuurin toiminnan turvaamiseen liittyvät asiat. Alkuvuodesta 2005 vedenpinnat nousivat etelärannikon joissa sateiden myötä talviaikaan nähden ennätyskellisen korkealle ja myrsky nosti monissa kaupungeissa meriveden kaduille. Kevään tulvat olivat Lapissa poikkeuksellisen rajuja. Ounasjoen ja Ivalojoen tulvat aiheuttivat mittavat vahingot siitä huolimatta, että tulvat kyettiin ennakoimaan ja niistä ennalta varoitettiin. Nämä tulvat osoittivat ennakointityön ja tulvantorjunnan yhteistyön Suomessa toimivan.

Kansainvälisissä ilmastoneuvotteluissa ollaan siirtymässä vaiheeseen, jolloin toisissaan aletaan pohtia etenemistä Kioton kauden jälkeen. Syksyllä sovittiin laajasta etenemisestä valmisteltaessa sitoumuksia kasvihuonekaasujen vähentämiseksi vuoden 2012 jälkeiselle ajalle. Valmistautuminen tuleviin neuvotteluihin on haasteellinen ja tietoa vaativa tehtävä.

Kaupunkiseutujen yhdyskuntarakenteen hajautumiskehitys on asetetun tavoitteen mukaisesti hidastunut. Pääosa väestön kasvusta sijoittui taaja-alueiden sisälle. Rantarakentaminen on niinkään entistä suuremmalta osin suuntautunut kaavoitetuille alueille. Sen sijaan asuntotonttien tarjontaan nähden voimakas kysyntä on edelleen kasvavilla kaupunkiseuduilla jatkunut. Selvitys toimenpiteistä tonttitarjonnan lisäämiseksi on käynnissä. Rakentamisen laatua parannettiin yhteistyössä kiinteistö- ja rakennusalan kanssa rakentamisen turvallisuuden osa-alueella kehittämällä erityis- menettely riskillisille rakennuksille ja rakenteille.

Hallituksen asuntopoliittisen ohjelman toteuttaminen on edennyt suunnitelmien mukaan. Keskeisten toimintatavoitteiden saavuttamisessa on edistytty. Näitä ovat asunnottomuuden vähentäminen, erityisryhmien asuntotarjonnan lisääminen ja vähentyvät asuntokäynnän riskien hallinta. Kasvukeskusalueiden asuntotarjonta ei ole kuitenkaan edistämistoimista huolimatta lisääntynyt toivotusti.

Ympäristölupien ruuhka on ponnistelujen jälkeen hellittämässä. Vaikka käsittelyajat ovat hieman pidentyneet, uudet luvat on saatu hoidetuksi niin, ettei toimintojen aloittaminen ole lupakäsittelyn vuoksi viivästynyt. Ministeriö käynnisti hankkeen,

jonka tarkoituksena on siirtää ympäristölupien käsittely yhteen lupaviranomaiseen ja samalla merkittävästi tehostaa lupien käsittelyä. Vanhojen luonnonsuojeluohjelmien toteutus edistyi useimmissa ympäristökeskuksissa suunnitellusti. Kahdessa keskuksessä on kuitenkin viivästyä. Etelä-Suomen metsien suojeluohjelman kokeiluvaihe on ollut hyvän vastaanottonsa ja synnyttämänsä monipuolisen aktiviteetin osalta menestyksellinen.

Määrätietoinen työ Itämeren ja vesien suojelun hyväksi jatkui. Vesien tila ei ole toivotulla tavalla parantunut. Maatalouden osalta valtioneuvoston asettamia tavoitteita ei saavuteta. Erityisen huono tilanne on Itämeren rannikoilla, jossa rehevöityminen jatkuu. Pietarin lounainen vedenpuhdistamo otettiin syksyllä käyttöön, mikä vähentää kuormitusta. Itämeri saatiin myös kansainvälisesti julistettua erityisen herkäksi merialueeksi, mikä oli Suomen aktiivisesti ajama hanke.

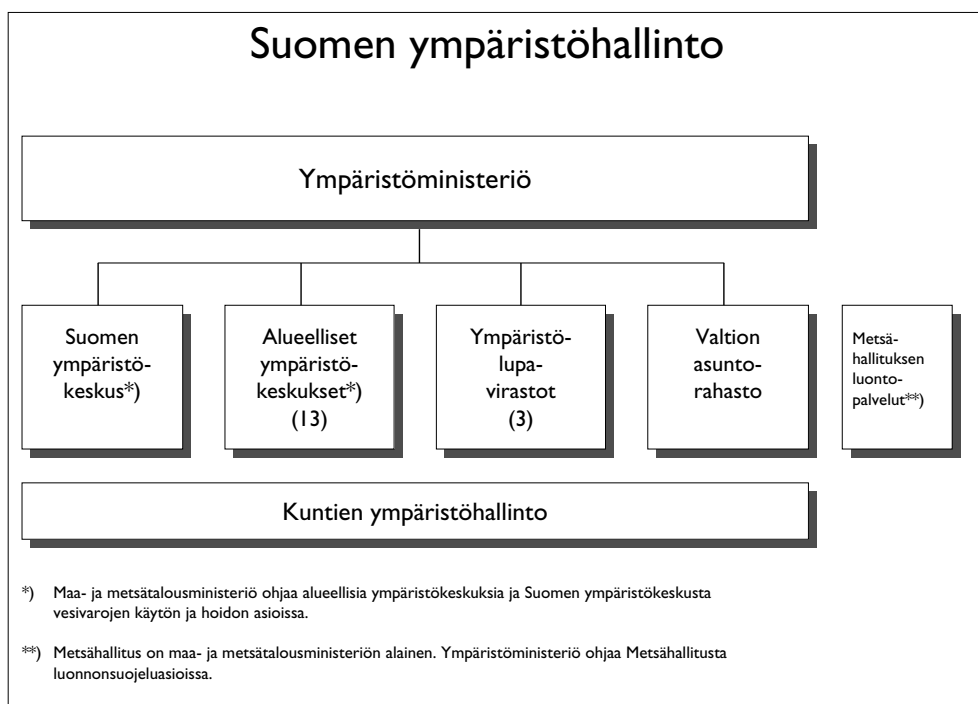
Hallinnon kehittämisessä ovat korostuneet tuottavuuden ja laadun parantaminen sekä alueellistaminen. Toimintoja joudutaan entistä tarkemmin priorisoimaan ja kustannustietoisuutta parantamaan. Ympäristöhallinnon erityispiirre, voimakas kytkentä kansainvälisiin alan neuvotteluihin ja normien EU-sidonnaisuus, rajaavat vapausasteita. On vaikutettava ja raportoitava kansainvälisesti, mikä ei tunnetusti ole yksinkertaista eikä nopeaa. Tuottavuusohjelmaan saatiin kuitenkin lukuisia hankkeita ja hallinto arvioi, että huolimatta lisääntyvistä tehtävistä noin kahden prosentin vuotuinen tuottavuuden parannus olisi realistinen. Henkilöstön osallistuvaa mukanaoloa tuottavuustalkoissa pidettiin tärkeänä, mikä näkyy ympäristöhallinnon tuottavuusohjelman otsikossakin Paremmiin vähemmällä – henkilöstön hyvinvoinnista huolehtien.

Luonteeltaan kansainvälinen ympäristöala on myös jatkuvan kansainvälisen vertailututkimuksen kohteena. Suomi pärjää useissa hieman eri mittareilla tehdyissä vertailuissa hyvin. Vuonna 2005 tehdyssä laajimmassa vertailussa olimme Uuden-Seelannin ja Ruotsin jälkeen kolmantena. Vaikka tällaisissa vertailuissa on puutteensa, ne kertovat kuitenkin Suomen ympäristön tilasta ja ympäristöpolitiikan tuloksista laajassa ulkopuolisten asiantuntijoiden arvioinneissa.

2 Ympäristöhallinnon organisaatio

2.1

Ympäristöhallinto

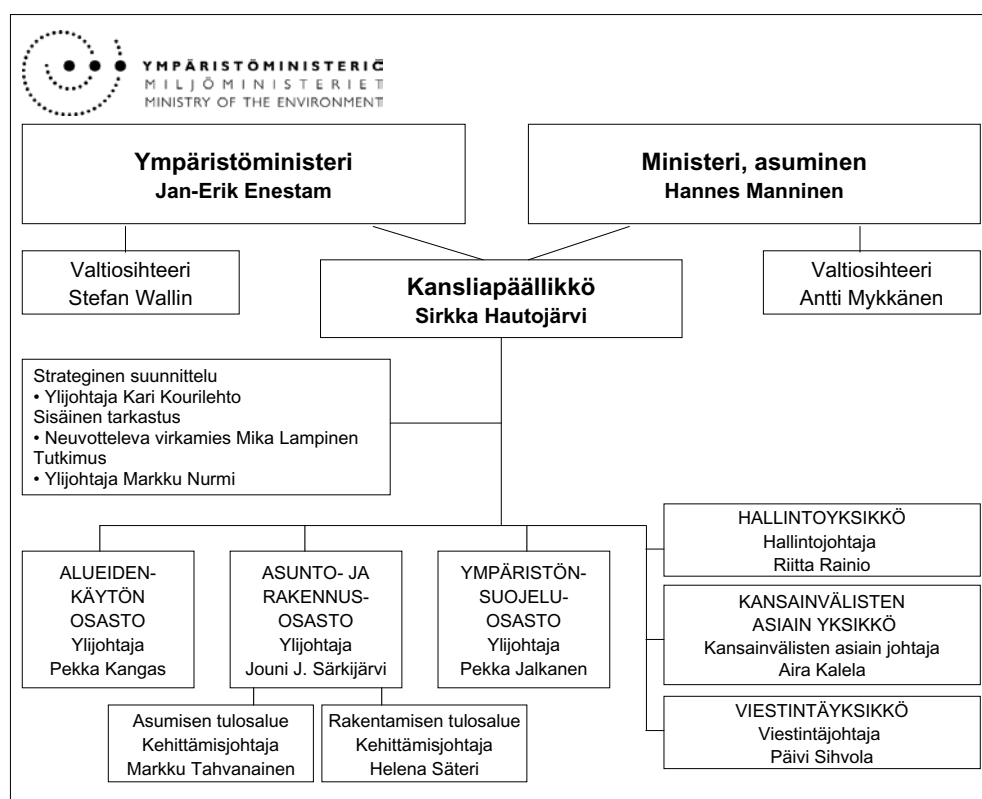
Ympäristöministeriön tiliviraston organisaatiot 2005

Ympäristöministeriön tilivirastoon kuuluvat edellä kuvatuista ympäristöhallinnon organisaatioista ministeriö, 13 alueellista ympäristökeskuksesta ja kolme ympäristölupavirastoa.

Ympäristöministeriö

Ympäristöministeriön visio on ekotehokas yhteiskunta ja hyvinvointia edistävä elinympäristö.

Ympäristöministeriö edistää kestävästä kehityksestä ja kansalaisten hyvinvointia. Ympäristöministeriö toimii hyvän elinympäristön aikaansaamiseksi, luonnon toimintakyvyn turvaamiseksi ja asunto-olojen parantamiseksi.

Alueelliset ympäristökeskukset

Alueelliset ympäristökeskukset huolehtivat toimialueellaan ympäristönsuojelua, alueiden käyttöä, luonnonsuojelua, kulttuuriympäristön hoitoa, rakentamisen ohjausta sekä vesivarojen käyttöä ja hoitoa koskevista tehtävistä. Ne myöntävät ympäristölupia ja valvovat lupaehtojen noudattamista. Ympäristökeskukset ohjaavat alueiden käyttöä ja rakentamista. Ne vastaavat luonnon monimuotoisuuden säilymisestä, toteuttavat luonnonsuojeluohjelmia sekä edistävät luonnon virkistyskäyttöä. Myös rakennus- ja kulttuuriympäristön hoito kuuluvat niiden tehtäviin. Ympäristökeskukset tuottavat tietoa alueensa ympäristön tilasta sekä edistävät ympäristötietoisuutta. Ympäristökeskukset hoitavat myös maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvia vesivarojen käytön ja hoidon tehtäviä.

ALUEELLISET YMPÄRISTÖKESKUKSET

UUDENMAAN YMPÄRISTÖKESKUS

Johtaja
Leena Saviranta

LOUNAIS-SUOMEN YMPÄRISTÖKESKUS

Johtaja
Risto Timonen

HÄMEEN YMPÄRISTÖKESKUS

Johtaja
Harri Kallio

PIRKANMAAN YMPÄRISTÖKESKUS

Johtaja
Ulla Koivusaari

KAAKKOIS-SUOMEN YMPÄRISTÖKESKUS

Johtaja
Leena Gunnar

ETELÄ-SAVON YMPÄRISTÖKESKUS

Johtaja
Heikki Teräsvirta

POHJOIS-SAVON YMPÄRISTÖKESKUS

Johtaja
Markku Henttonen

POHJOIS-KARJALAN YMPÄRISTÖKESKUS

Johtaja
Marketta Ahtiainen

LÄNSI-SUOMEN YMPÄRISTÖKESKUS

Johtaja
Pertti Sevola

KESKI-SUOMEN YMPÄRISTÖKESKUS

Johtaja
Risto Palokangas

POHJOIS-POHJANMAAN YMPÄRISTÖKESKUS

Johtaja
Mauno Rönkkömäki

KAINUUN YMPÄRISTÖKESKUS

Johtaja
Heikki Aronpää

LAPIN YMPÄRISTÖKESKUS

Johtaja
Kari Kinnunen

Ympäristölupavirastot

Ympäristölupavirastot ovat vesilain ja ympäristösuojelulain mukaisia alueellisia lupaviranomaisia. Niiden käsiteltäviksi tulevat ympäristövaikutuksiltaan merkittävimmät ympäristöluvat, vesilain mukaiset luvat sekä ne luvat, joissa alueellinen ympäristökeskus on luvan hakijana tai on merkittävästi edistänyt hankkeen toteuttamista. Ympäristölupavirastoille kuuluvat myös hallintopakkoasiat ja pääosa vesien pilaantumisesta aiheutuvista korvausasioista.

Länsi-Suomen ympäristölupavirasto

Johtaja
Aino Turpeinen

Itä-Suomen ympäristölupavirasto

Johtaja
Marjo-Riitta Kaikkonen

Pohjois-Suomen ympäristölupavirasto

Johtaja
Matti Hepola

3 Tuloksellisuuden kuvaus

3.1

Toiminnallinen tehokkuus, tulokset ja laadunhallinta

3.1.1

Tiliviraston toimintakertomuksen laadintaperusteet

Ympäristöministeriön tiliviraston toimintakertomus on laadittu ottaen huomioon uudistettu talousarviolaki ja -asetus (TaL 423/1988, muutos 1216/2003), (TaA1243/1992, muutos 254/2004).

Toimintakertomus on laadittu pääosin politiikkalohkoittaista tarkastelua noudattaen. Tehtäväalueittaiset kustannukset ja maksullinen toiminta sekä henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen on käsitelty virastoryhmittäin. Tätä tarkastelua tukee se, että ympäristöministeriö tilivirastona käsittää sekä ympäristöministeriön että alueelliset ympäristökeskukset ja ympäristölupavirastot.

Uudistetun talousarviolain ja -asetuksen mukaan toimintakertomus laaditaan tilivirastojen lisäksi myös niistä virastoista, joille ministeriö on vahvistanut tulostavoitteet. Ympäristökeskukset ja ympäristölupavirastot ovat tehneet toimintakertomuksensa vuodelta 2005.

Toimintakertomuksen laadinnassa on tarkasteltu toiminnan tavoitteiden ja tulosten välistä suhdetta sekä analysoitu tulosten vaikutuksia ns. tuloksellisuuden peruskriteeristöä noudattaen. Useilla ympäristöhallinnon osa-alueilla jatketaan toimintaa kattavasti kuvaavien mittareiden ja indikaattoreiden kehittämistä. Koko hallinnonalalla on kiinnitetty huomiota raportoinnin ja toiminnan seurannan kehittämiseen jo usean vuoden ajan.

3.1.2

Yleistä

Ympäristöhallinnon tuottavuusohjelma tukee hallinnonalan toiminnan kehittämistä

Ympäristöhallinnon kehittämisen lähtökohtina olivat toiminnan tuottavuuden ja laadun parantaminen. Vuoden 2005 aikana valmistui hallinnonalan tarkistettu tuottavuusohjelma, Paremmiin vähemmällä – henkilöstön hyvinvoinnista huolehtien. Ohjelmalla tuetaan ja vauhditetaan hallinnonalalla toteutettavia toiminnallisia ja rakenteellisia uudistuksia sekä tietotekniikan hyödyntämistä. Suomen ympäristökeskuksen tutkimustoiminnan alueellistamista koskevat linjaukset hyväksyttiin hallinnon ja aluekehittämisen ministerivaliokunnassa helmikuussa 2005. Valtion asuntorahasto

päätettiin siirtää vuoden 2008 alkupuolella Helsingistä Lahteen. Ympäristöhallinnon palveluyksikköhanke eteni niin, että Mikkeliin sijoitettava yksikkö voi ottaa vastaan ensimmäiset tehtävät kevään 2006 aikana.

Hallinnonalan tuottavuusohjelma

Muuttuva toimintaympäristö haastaa myös ympäristöhallintoa muuttumaan. Tuottavuuden parantamistarve nähdään ympäristöhallinnossa mahdollisuutena ja kannustimena toiminnan kehittämiseen ja tehtävien priorisointiin. Ympäristöhallinnon tuottavuusohjelma kytkeytyy kiinteästi ympäristöministeriön strategian toimeenpanoon, toiminnan vuotuisen ja pidemmän aikavälin suunnitteluun sekä hallinnonalan tulosohtaukseen. Tavoitteena on saavutettujen tuottavuushyötyjen suunnitelmallinen kohdentaminen, jotta voidaan varmistaa riittävät voimavarat keskeisten tehtävien hoitamiseen tulevaisuudessakin. Tuottavuusohjelman keskeisimmät hankkeet ovat:

- ympäristölupajärjestelmän ja -hallinnon tehostaminen sekä lupakäytäntöjen yhtenäistäminen
- luonnonsuojeluhallinnon työnjaon kehittäminen
- alueellisten ympäristökeskusten asiantuntemuksen keskittäminen ja yhteistoiminnan lisääminen
- ympäristötutkimus- ja ympäristöalan tietojärjestelmäyhteistyön ja työnjaon kehittäminen erityisesti Suomen ympäristökeskuksen ja muiden tutkimuslaitosten kesken
- ympäristön tilan seurannan ja raportoinnin kehittäminen sekä
- asumisen tukijärjestelmän yksinkertaistaminen.

Kaikki edellä mainitut kehittämishankkeet käynnistyivät vuoden 2005 aikana.

Lisäksi tuottavuusohjelma sisältää talous- ja henkilöstöhallinnon tukipalvelujen kokoamisen Mikkeliin perustettavaan ympäristöhallinnon palveluyksikköön 1.1.2007 alkaen, tietoteknisen infrastruktuurin ja peruspalveluiden sekä sähköisten palveluiden ja asianhallinnan kehittämisen. Tuottavuuden parantamistavoite on kytketty myös päivittäiseen työskentelyyn eli johtamisen, toimintatapojen ja työmenetelmien jatkuvaan kehittämiseen.

Tuottavuusohjelmaan sisältyy henkilöstösuunnitelma

Ympäristöhallinnon tuottavuusohjelman tavoitteena on keskimäärin kahden prosentin vuotuinen tuottavuuden kasvu ja siitä johdettu henkilömäärän vähennys ohjelmakaudella. Näin laskettu henkilöstön vähennystavoite olisi noin 300 htv.

Ympäristöhallinnossa on kuitenkin myös kasvavia tehtäväalueita, joihin on välttämätöntä kohdentaa toiminnan tehostumisen myötä vapautuvia voimavaroja. Ennen muuta EU:n direktiivien ja säädösten kautta hallinnolle on tullut viime vuosina uusia tehtäviä ja niitä on edelleen tulossa. Myös meneillään olevat alueellistamistavoitteet vaativat lisäpanostusta uuden toiminnan aloittamiseksi tai toiminnan rinnakkaisuuden takia alkuvaiheessa. Siirtymäkaudet voivat muodostua hyvinkin pitkiksi. Lisääntyviin tehtäviin on arvioitu tarvittavan vähintään 100 htv eli noin kolmasosa tavoitteeksi asetetusta kokonaisvähennyksestä.

Näin ollen ympäristöministeriön lähtökohtana tuottavuusohjelman toteuttamisessa on enintään noin 200 htv:n vähennystavoite vuoteen 2012 mennessä. Nämä henkilöstövähennykset painottuvat ohjelmakauden loppupuolelle, jolloin myös tuottavuushankkeiden vaikutukset alkavat näkyä ja merkittävä osa henkilöstöstä tulee ikärakenteen perusteella eläkeikäiseksi.

Ympäristötutkimusta alueellistetaan

Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) tutkimustoimintaa alueellistetaan paikkakunnille, joissa on edellytyksiä kehittää kyseistä tutkimustoimintaa osana laajempaa alueellista verkostoyhteistyötä. Hallinnon ja aluekehityksen ministeriryhmä hyväksyi 10.2.2005 ympäristöministeriön asettamien työryhmien valmistelemat SYKE:n ympäristötutkimuksen alueellistamisen linjaukset. Niiden mukaisesti ympäristötutkimusta alueellistetaan Ouluun, Jyväskylään ja Joensuuhun.

Työryhmissä päästiin yksimielisyyteen Ouluun ja Jyväskylään sijoittuvan tutkimuksen aihealueista, yhteistyön järjestämisestä ja aikataulusta. Käytännön toimet aloitettiin kertomusvuonna. Tutkimuksen alueellistaminen Joensuuhun vaatii vielä lisäselvityksiä, jotka on niinikään aloitettu. Päätökset jatkotoimenpiteistä on tarkoitus tehdä kevään 2006 aikana.

Alueellistamisen on alustavasti arvioitu merkitsevän noin 60 - 80 henkilötyövuoden siirtymistä pääkaupunkiseudulta alueille vuoteen 2015 mennessä.

SYKEN ja Merentutkimuslaitoksen (MTL) merellisen ympäristötutkimuksen asemaa ja alueellistamista selvitettiin ympäristöministeriön sekä liikenne- ja viestintäministeriön yhteistyönä. Selvitys valmistui 14.4.2005. Sen mukaisesti:

- MTL:n tulosohjaus biologisen tutkimuksen, osittain kemiallisen tutkimuksen ja Itämeren seurannan osalta siirtyy ympäristöministeriölle. Vuoden 2006 talousarvion perusteluissa todetaan tulosohjauksen siirtyminen.
- Rannikkovyöhykkeen monimuotoisuustutkimus on uusi kasvava tutkimusalue, joka on luonteva alueellistaa Turkuun. Asiaa selvittämään asetetaan työryhmä.
- SYKE vastaa levätiedotuksesta. SYKE ja MTL tekevät yhdessä vuosittaisen leväennusteen.
- Hallinnonalojen tutkimusalusten käytössä pyritään nykyistä parempaan yhteistyöhön. Lisäksi selvitetään mahdollisuudet laivapooliin.
- Ympäristömyrkkyseläntöanalysointia siirtyy SYKELLE.

Talous- ja henkilöstöhallinnon palveluyksikkö aloittaa Mikkeliissä

Ympäristöhallinnon virastojen yhteinen talous- ja henkilöstöhallinnon palveluyksikkö perustetaan Mikkeliin Etelä-Savon ympäristökeskuksen yhteyteen. Palveluyksikkö aloittaa toimintansa osittain jo vuoden 2006 aikana. Kertomusvuonna asetettiin ympäristöhallinnon palveluyksikköhanke (PAVE) valmistelemaan palveluyksikön toiminnan aloittamista. Hankkeen yhteydessä on valmistunut henkilöstö- ja taloushallinnon prosessien kuvaukset ja tehtäväjako palveluyksikön ja virastojen kesken, palveluyksikköön siirtyvien tehtävien aikataulutus, hankkeessa noudatettavat henkilöstöpoliittiset periaatteet, palveluyksikön hallintomalli ja rahoitusperiaatteet. Lisäksi valmisteltiin henkilöstön siirtymishalukkuuskyselyä, joka toteutettiin tammikuussa 2006.

Valtion asuntorahasto alueellistetaan Lahteen

ARA:n alueellistamisselvitys valmistui keväällä 2005. Siinä tarkasteltiin vaihtoehtoisina sijoituspaikkakuntina Hämeenlinnaa, Lahtea, Porvoota sekä nykyistä sijaintikaupunkia Helsinkiä. Selvityksessä esitettiin ARA:a sijoitettavaksi Lahteen vuoden 2008 alussa. Hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmä puolsi esitystä ja ympäristöministeriö teki syyskuussa 2005 samansisältöisen päätöksen. Siirron toteuttamisessa

noudatetaan hyvää henkilöstöpolitiikkaa. Samalla ympäristöministeriö asetti ARA:n siirtymistä valmistelevan hankeen, jossa on selvitetty siirtoon liittyviä henkilöstö- ja toimitilakysymyksiä.

Laboratoriotoimintaa kehitettiin

Ympäristöhallinnon laboratoriotoiminnan ohjaamiseksi perustettu ohjausryhmä aloitti toimintansa. Ryhmä selvitti laboratorioiden tuotantotoimintaa, kehitti taloudellisuutta sekä koko laboratorioverkon ja kunkin laboratorion strategiaa.

Suomen ympäristökeskuksen laboratorio on määrätty valtakunnalliseksi vertailulaboratorioksi 1.5.2001 - 31.12.2005 pätevyysalueena vesien ja kiinteiden ympäristönäytteiden kemiallinen sekä ekotoksikologinen testaus- ja näytteenottotoiminta. Vertailulaboratoriotoiminnasta valmistuneessa arviointiraportissa todettiin, että vertailulaboratorion tehtäville on kiistaton kansallinen tarve ja nykyisistä lähtökohdista kehittyen SYKEN laboratoriolla on hyvät edellytykset jatkaa toimintaa menestyksellä. Arviointiryhmä esitti toiminnan muuttamista toistaiseksi voimassaolevaksi ja pätevyysalueen laajentamista vesiputedirektiivin edellyttämiin uusiin seurantoihin. Suosituksen mukaisesti ympäristöministeriö määräsi SYKEN laboratorion vertailulaboratorioksi toistaiseksi. Pätevyysalueen laajentaminen tehdään myöhemmin.

Ympäristöhallinto on osallistunut myös ympäristöterveydenhuollossa tarvittavien laboratoriopalveluiden saatavuutta selvittävään maa- ja metsätalousministeriön hankkeeseen.

Laatujärjestelmien kehittäminen

Laatujärjestelmien kehittäminen jatkui aktiivisena. Vesivarojen käytön laatujärjestelmät saatiin pääosin käyttöönottovalmiiksi. Ympäristöasioita kehittävien seitsemän laaturyhmän työ saatiin siihen vaiheeseen, että prosessit kuvattiin ja pääosa ohjeista ja viiteaineistosta saatiin valmiiksi. Järjestelmien saattaminen tietoteknisesti koko hallinnon käytettäväksi siirtyi seuraavalle vuodelle.

Kohti tietotekniikka- ja puheviestintä uudistusta

Vuoden 2005 aikana valmisteltiin koko hallintoa koskevaa tietotekniikka- ja puheviestintä uudistusta kilpailuttamalla sähköposti-, etäkäyttö-, tietoliikenne- ja puheviestintä ratkaisut. Käyttöönotto aloitettiin vuoden 2005 lopulla ja se jatkuu vielä 2006. Puheviestinnässä virastot siirtyvät käyttämään pelkästään matkapuhelimia, joiden kautta saadaam myös välitys- ja muita lisäpalveluita.

Sähköisen asioinnin järjestelmistä laajennettiin muun muassa lupien valvontatietojen keruujärjestelmää. Toimintavuonna jo noin 70 prosenttia potentiaalisista asiakkaista lähetti valvontailmoituksensa sähköisesti. Uusien asiointipalveluiden kehittäminen sekä niiden integrointi asianhallintajärjestelmään jatkui. Vesistö tietojärjestelmä valmistui.

Vuonna 2005 ympäristöministeriön tilivirastossa otettiin käyttöön sähköinen matkanhallintajärjestelmä Travel sekä sähköinen ostolaskujen kierrätys.

Ympäristönsuojelu

Ohjelma kestävien kulutus- ja tuotantotapojen edistämisestä valmistui

Kestävän kulutuksen ja tuotannon toimikunta sai kesäkuussa 2005 valmiiksi ensimmäisten joukossa maailmassa ehdotuksensa Suomen kestävän kulutuksen ja tuotannon ohjelmaksi. Toimikunta esitti kaikkiaan 73 eri toimenpide-ehdotusta niille toimialueille, joilla on eniten vaikutusta yhteiskunnan ekotehokkuuteen. Tavoitteena on materiaalien ja energian käytön tehokkuuden lisääminen tuotteiden elinkaaren kaikissa vaiheissa. Osana ohjelmaa edistetään ympäristökasvatusta sekä ympäristöteknologiaan perustuvaa tuotantoa ja osaamista. Ohjelman toteutumista seuraa eri ministeriöiden edustajista koostuva työryhmä. Suomen kestävän tuotannon ja kulutuksen ohjelma esiteltiin myös YK:n ja EU:n kansainvälisissä asiantuntijakokouksissa. YK:n vuosituhathuippukokouksen päätösasiakirjaan saatiin YK:n kestävän kehityksen ja tuotannon toiminnan kehittämistä koskeva päätös. Lisäksi Euroopan komissio päätti Suomen aloitteesta tehdä kestävän kulutuksen ja tuotannon ohjelman.

Ympäristöministeriö koordinoi Johannesburgin kestävän kehityksen huippukokouksen ensimmäisen kansallisen seurantaraportin valmistelua. Kestävän kehityksen toimikunta aloitti uuden kansallisen kestävän kehityksen strategian laadinnan eri hallinnonalojen ja toimijatahojen laajapohjaisena yhteistyönä. Strategiassa hyödynnetään kestävän kulutuksen ja tuotannon kansallisen ohjelman linjauksia.

Ympäristöverotuksen kehittämiseksi valmistuivat vuonna 2005 selvitykset muun muassa jäteveron vaikuttavuudesta, typen oksideja koskevan verotuksen käyttökel- poisuudesta sekä sähkölämmitysveron käyttöönoton edellytyksistä.

Jätteiden kierrätystä tehostettiin ja valtakunnallista jätesuunnitelmaa uudistetaan

Ympäristöministeriö asetti toukokuussa 2005 työryhmän valmistelemaan ehdotusta uudeksi valtakunnalliseksi jätesuunnitelmaksi. Työryhmän työn tulee valmistua vuoden 2006 loppuun mennessä. Työryhmän tulee lisäksi laatia 31.5.2006 mennessä ehdotus jätelain kokonaisuudistuksen linjauksista. Ympäristökeskukset ovat tulostavoitteidensa mukaisesti edistäneet valtakunnallisen ja alueellisten jätesuunnitelmien toimeenpanoa muun muassa ympäristölupa- ja valvontatoiminnalla sekä koonneet jätesuunnitelmien toteutumisesta seurantatietoja uusien jätesuunnitelmien valmistelua varten.

Sähkö- ja elektroniikkalaitteita ja -romua koskeva tuottajavastuu ja siihen perustuva kierrätys- ja jätehuoltojärjestelmä tulivat voimaan 13.8.2005. Tuottajavastuusäädökset tehostavat jätteiden keräystä ja kierrätystä sekä parantavat kuluttajien mahdollisuuksia toimittaa jätteet käsiteltäviksi. Pakkausten ja pakkausjätteiden kierrätys- ja hyötykäyttövaatimuksia tiukennettiin asetusmuutoksella, joka tuli voimaan 1.11.2005.

Jätteenpolttodirektiiviin perustuvat vaatimukset koskevat 29.12.2005 alkaen myös vanhoja laitoksia. Jätteenpolton uudet vaatimukset aiheuttanevat sen, että osa vanhoista laitoksista lopettaa jätteen polttamisen. Jätteenpolttokapasiteetti pienenee jonkin verran, kunnes uusia polttolaitoksia rakennetaan.

Jätehuollon järjestämistä selvitettiin

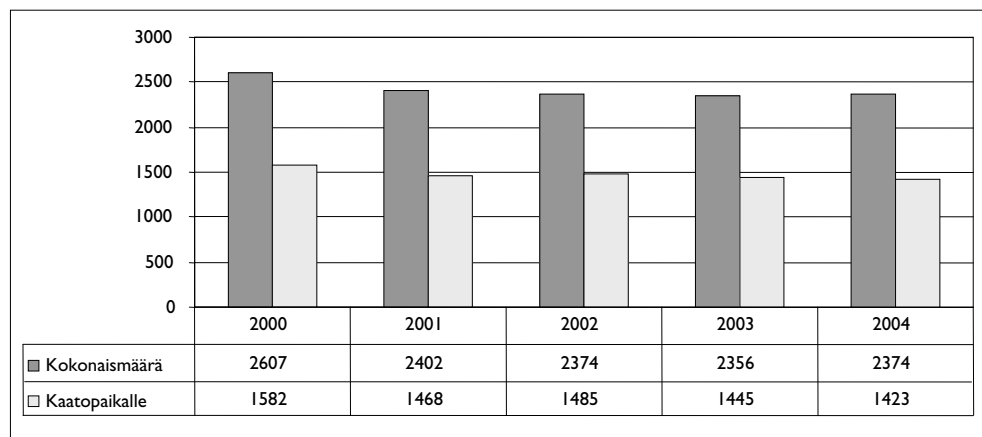
Yhdyskuntajätehuollon vastuu- ja kilpailukysymyksiä pohtinut työryhmä luovutti mietintönsä helmikuussa 2005 ympäristöministerille. Työryhmä piti työnsä ja ehdotustensa lähtökohtana jätehuollon järjestämistä jakamista selkeästi kolmeen ryhmään: 1) asumisesta syntyvät ja niihin rinnastettavat jätteet, joiden jätehuolto on kunnan vastuulla; 2) elinkeinotoiminnan jätteet, joiden jätehuollon järjestäminen on jätteen tuottajan vastuulla ja 3) tuottajavastuun piiriin kuuluvat jätteet, joiden jätehuollon järjestämisestä vastaavat kyseisten tuotteiden valmistajat, maahantuojat ja pakkaajat. Työryhmä esitti jätelakiin tehtäväksi muutosta, jolla kavennettaisiin kunnan vastuualuetta ja toisaalta lisättäisiin kunnan oikeutta vastuulle kuuluvan jätteen hyötykäytöstä ja käsittelystä. Työryhmä esitti lisäksi lukuisia muita ehdotuksia ja suosituksia jätehuollon eri toimijoiden roolien selkeyttämiseksi.

Kaatopaikoilla entistä vähemmän jätettä

Jätteiden loppukäsittelyn laatu on vuonna 2005 edelleen parantunut tarkistetun valtakunnallisen jättesuunnitelman tavoitteiden mukaisesti. Puutteellisesti hoidetuista pienistä kaatopaikoista on asteittain luovuttu ja ne on korvattu hoidetuilla alueellisisilla kaatopaikoilla ja jätteiden hyödyntämis- tai käsittelylaitoksilla. Vuonna 1990 Suomessa oli vielä käytössä 560 niin sanottua tavanomaisen jätteen kaatopaikkaa, mutta vuoden 2005 lopussa enää 140 (76 kuntien ja 64 teollisuuden kaatopaikkaa); kahdeksan kaatopaikkaa vähemmän kuin vuotta aiemmin.

Yhdyskuntajätteen kokonaisjättemäärä kasvoi vuonna 2004 hieman edellisestä vuodesta (indikaattori päivittyy vuoden viiveellä). Tästä huolimatta jätteiden lajittelu ja hyötykäyttö tehostuivat niin, että kaatopaikoille sijoitettavan jätteen määrä väheni. Kaatopaikoille vietiin hieman alle 60 prosenttia yhdyskuntajätteen kokonaismäärästä.

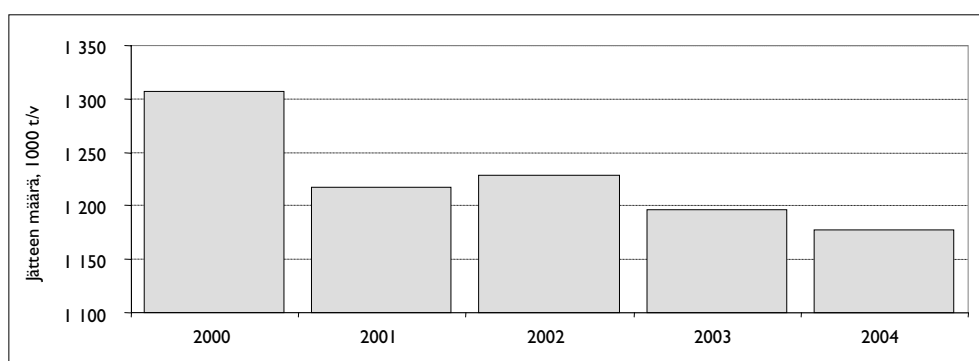
Yhdyskuntajätteen kokonaismäärä ja kaatopaikkasijoitus 2000-2004

Biohajoavan yhdyskuntajätteen kaatopaikkasijoitus on kehittynyt kaatopaikkadirektiivin ja kansallisen biojättestrategian vaatimusten mukaisesti. Kaatopaikkadirektiivissä edellytetään, että biohajoavaa yhdyskuntajätettä sijoitetaan kaatopaikoille vuonna 2006 enintään 75 prosenttia (1,6 milj. tonnia), vuonna 2009 enintään 50 prosenttia (1,0 milj. tonnia) ja vuonna 2016 enintään 35 prosenttia (0,7 milj. tonnia) laskettuna vuonna 1994 syntyneestä biohajoavan yhdyskuntajätteen määrästä, joka oli 2,1 miljoonaa tonnia.

Biohajoavan yhdyskuntajätteen sijoitus kaatopaikoille ajanjaksolla 2000-2004, 1000 t/v

Itämeren ja sisävesien ravinnekuormitukseen kiinnitettiin erityistä huomiota

Ympäristöministeriö hyväksyi kesäkuussa 2005 Itämeren ja sisävesien suojelun toimenpideohjelman, jolla toteutetaan vuonna 2002 hyväksytyyn Suomen Itämeren suojeluohjelman tavoitteita. Tämän lisäksi Kansainvälinen merenkulkujärjestö IMO hyväksyi marraskuussa 2005 lopullisesti Itämeren erityisen herkäksi merialueeksi (PSSA) Venäjän aluevesiä lukuun ottamatta. Lisäksi Suomi edisti Venäjän luonnonvaraministeriön, Luoteis-Venäjän hallinnon ja yritysten sitoutumista Suomenlahden suojeluun sekä Suomi-Viro-Venäjä kolmikantayhteistyötä. Ympäristöasiat olivatkin useasti keskeisesti esillä Suomen ja Venäjän korkean poliittisen tason tapaamisissa.

Vuoden 2005 aikana käynnistettiin myös vesiensuojelun uusien suuntaviivojen valmistelu, strategia ulottuu aina vuoteen 2015 asti. Toimenpideohjelmassa on tarkennettu tavoitteiden saavuttamiseksi tarvittavia toimia ja määritelty niille toimijat ja aikataulut. Uusia toimia on esitetty erityisesti maatalouden vesiensuojelulle ja haja-asutuksen jätevesipäästöjen vähentämiseksi. Edellisvuosien tapaan maatalouden ympäristötukea suunnattiin suojavyöhykesuunnitelmien toteuttamiseen.

Vesien tila ei ole parantunut riittävästi

Suomen pintavesien uusin valtakunnallinen käyttökelpoisuusluokitus valmistui tammikuussa 2005. Vesiensuojelutoimista ja pistemäisten päästöjen vähenemisestä huolimatta ei vesien tila ole parantunut toivotulla tavalla. Vuosien 2000–2003 tietoihin perustuva luokittelu kertoo sisäjärvien tilan pysyneen pääosin ennallaan, jokien tilan sekä kohentuneen että heikentyneen ja merialueiden, erityisesti Suomenlahden tilan selvästi heikentyneen verrattuna edelliseen, vuosien 1994–1997 havaintoihin perustuvaan luokitteluun. Lisätoimia tarvitaan erityisesti maatalouden ja muun haja-asutuksen pienentämiseksi, mutta myös yhdyskuntien, kalankasvatuksen, haja-asutuksen, liikenteen ja teollisuuden ravinnepäästöjen vähentämiseksi.

Maatalouden vesiensuojelutoimet jäljessä tavoitteista

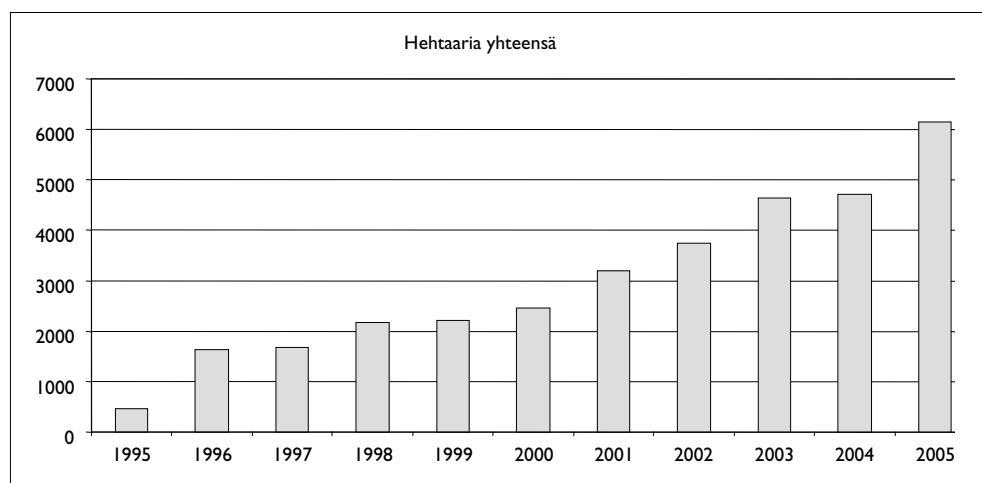
Kertomusvuonna julkaistun tutkimuksen mukaan maatalouden osuus ihmisen aiheuttamasta fosforikuormituksesta Suomessa on lähes kaksi kolmannesta ja typpikuormituksesta noin puolet. Tähän mennessä maatalouden ravinnekuormituksen on arvioitu alentuneen vain noin kymmenen prosenttia, kun tavoitteena vuoden 2006 loppuun mennessä on alentaa fosforikuormitusta 30 prosenttia ja typpikuormitusta 40 prosenttia 1990-luvun alun tasosta.

Maatalouden vesiensuojelutoimet ovatkin toistaiseksi olleet tavoitteisiin nähden riittämättömät, vaikka niillä on luotu edellytyksiä kuormituksen alenemiselle. Toisaalta tiedetään, että vesiensuojelutoimien vaikutukset näkyvät vesistöissä vasta useiden vuosien viiveellä.

Maatalouden vesiensuojelussa on noudatettu maaseudun kehittämissuunnitelmaan sisältyvän, vesien suojeluun painottuvan maatalouden ympäristötuen linjauksia ja ehtoja. Tukea on pyritty kohdentamaan muun muassa pientareiden ja suojakaistojen lisäämiseen sekä suojavyyöhykkeiden perustamiseen vesistöjen varsille. Vuonna 2005 maatalouden ympäristötukeen käytettiin noin 300 miljoonaa euroa.

Alueelliset ympäristökeskukset antoivat vuonna 2005 maatalouden vesiensuojeluun liittyvistä erityistukihakemuksista 1 247 lausuntoa, joista Länsi-Suomen ympäristökeskuksen osuus oli 657 eli yli puolet. Luonnon monimuotoisuuteen liittyviä erityistukiläusuntoja annettiin lisäksi 1 110 kpl. Vuoden 2005 erityistukihakemukset kattoivat noin 93 000 hehtaarin peltoalan. Pinta-alaltaan suurin erityistukimuoto on luonnonmukainen viljely, josta on sopimuksia 49 000 hehtaarin peltoalalla.

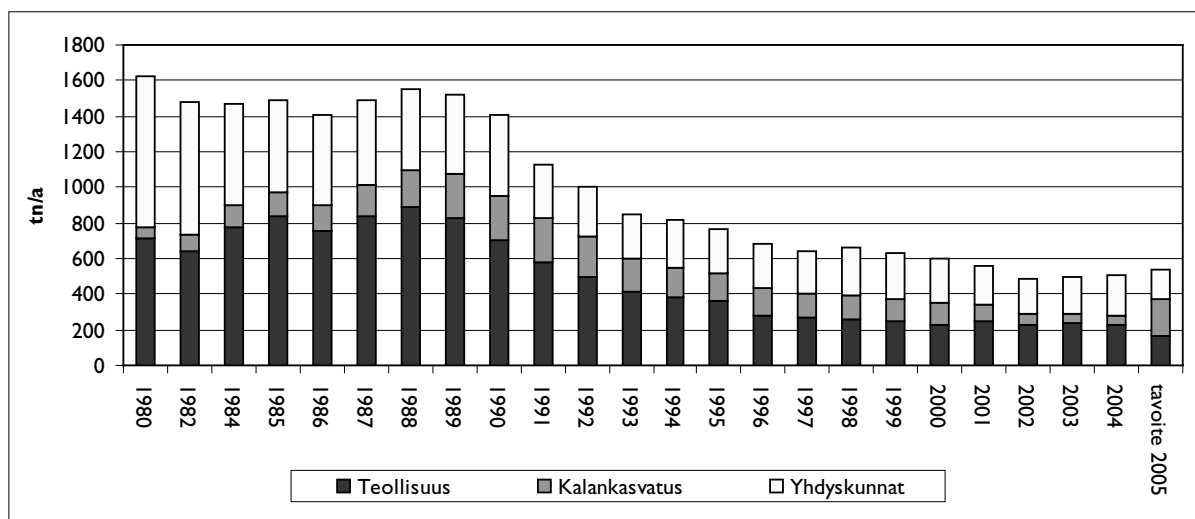
Maatalouden suojavyyöhykkeiden määrä 1995 – 2005

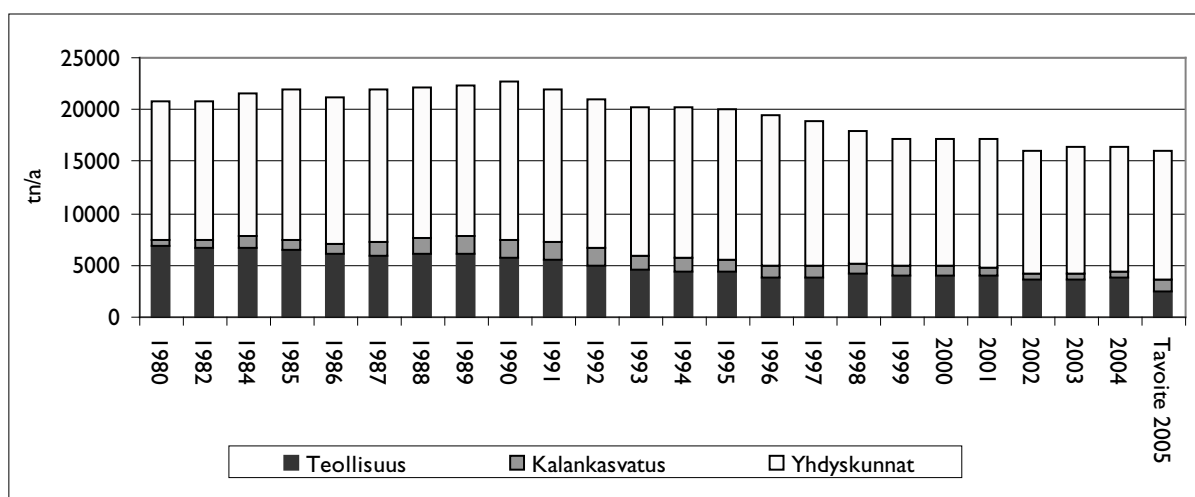
Ravinteiden poistossa keskityttiin typpeen

Yhdyskuntien, teollisuuden ja kalankasvatuksen yhteenlaskettu vesistökuormitus on alentunut valtioneuvoston vuodelle 2005 asettamien tavoitteiden mukaisesti. Yhdyskuntien typpikuormituksen tavoitetaso on jo saavutettu, mutta yhdyskuntien ja teollisuuden fosforikuormitus, samoin kuin teollisuuden typpikuormitus ovat vielä hieman tavoitetasoa suuremmat. Kalankasvatuksessa sen sijaan sekä typpi- että fosforikuormitus ovat alittaneet selvästi vuodelle 2005 asetetun enimmäistason.

Fosforikuormitus ja tavoite vuodelle 2005

Typikuormitus ja tavoite vuodelle 2005

Haja-asutuksen jätevesien käsittelyä tehostettiin

Haja-asutuksen jätevesien käsittelyä tehostettiin toimeenpanemalla vuonna 2003 annettua valtioneuvoston asetusta talousjätevesien käsittelystä vesihuoltolaitosten viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla. Asetuksen on arvioitu edellyttävän jätevesijärjestelmien parantamista noin 200 000 kohteessa vuoteen 2014 mennessä. Asetuksen toimeenpanon edellytyksiä parannettiin ulottamalla jätevesijärjestelmien tehostamistyöt asuntojen korjaus- ja energia-avustusten piiriin. Lisäksi yhteistyössä eri toimijoiden kanssa toteutettiin haja-asutuksen jätevesihuoltoon erikoistuvien suunnittelijoiden täydennyskoulutusta sekä muuta koulutus-, tiedotus- ja kehittämistoimintaa, muun muassa laaja tiedotuskampanja lehdistössä ja radiossa. Yhdyskuntien vesiensuojeluavustuksia päätettiin kohdistaa erityisesti hankkeisiin, jotka edistävät jätevesiyhteistyötä vesihuoltolaitosten toiminta-alueiden ulkopuolella.

Siirtoviemäriä rakennettiin ja pohjavesialueiden suojelusuunnitelmiä laadittiin

Valtion vesihuoltotyönä toteutettuja siirtoviemärihankkeita valmistui ympäristökeskuksissa yhteensä 14. Ne tekivät mahdolliseksi yhteensä noin 75 000 asukkaan

jätevesien saattamisen entistä tehokkaamman ja taloudellisemman käsittelyn piiriin. Valmistuneista hankkeista merkittävimmät olivat Saariselän alueen vesihuoltohanke Lapissa sekä Rajamäen – Klaukkalan siirtoviemäri ja yhdysvesijohto Nurmijärvellä.

Kertomusvuonna valmistui 18 pohjavesialueiden suojelusuunnitelmaa. Vuoden 2005 lopussa suunnitelmia oli valmiina yhteensä 278 ja niiden piirissä oli yhteensä 825 pohjavesialuetta Vedenhankintaa varten tärkeistä I luokan pohjavesialueista oli valmiiden tai tekeillä olevien suojelusuunnitelmien piirissä vuoden 2005 lopussa noin 30 prosenttia. Pitkän aikavälin tavoitteena on, että suunnitelmat kattavat kaikki vedenhankinnan kannalta tärkeät pohjavesialueet.

Vesienhoidon järjestämistä valmisteltiin

Laki vesienhoidon järjestämisestä, jolla pannaan täytäntöön EU:n vesiensuojelua yhtenäistävää vesipolitiikan puitedirektiiviä, tuli voimaan 1.1.2005. Samalla tuli voimaan myös vesienhoitoalueita koskeva valtioneuvoston asetus, jolla määrätään vesienhoidon hallinnollisista järjestelyistä ja vesienhoitoalueiden rajoista sekä osallistumisesta vesienhoidon suunnitteluun. Vesienhoidon järjestämistä koskevien asetusten valmistelua jatkettiin toimikunnassa, jonka määräaika päättyy syyskuussa 2006. Vesienhoitosuunnitelmien valmisteluun liittyen raportoitiin maaliskuussa EU:n komissiolle alueellisten ympäristökeskusten keräämät tiedot tärkeistä pinta- ja pohjavesistä ja niiden tilaan vaikuttavasta ihmisen toiminnasta.

Pietarin lounainen jätevedenpuhdistamo valmistui

Suomen lähialueyhteistyön suurin yksittäinen hanke, Pietarin lounainen jätevedenpuhdistamo vihittiin käyttöön 22.9.2005. Suomi avusti kokonaiskustannuksiltaan lähes 200 miljoonan euron hanketta vuosina 2002 – 2004 yhteensä 10 miljoonalla eurolla. Pietarin alueen kunnallisen vesihuoltohankkeen ensimmäinen vaihe käynnistyi loppuvuonna 2005, kun Pietarin aluehallinnon takuut järjestyivät Pohjoismaiden investointipankin lainalle. Vuonna 2005 ympäristöministeriön lähialueyhteistyössä tehtiin investointitukipäätöksiä seitsemän kappaletta yhteissummaltaan 5,2 miljoonaa euroa. Lisäksi tuettiin Baltian maissa ja Venäjällä noin 90:tä niin sanotun teknisen avun hanketta yhteensä 3,5 miljoonalla eurolla.

Öljy- ja kemikaalivahinkojen torjuntavalmiutta parannettiin

Öljy- ja kemikaalivahinkojen torjuntavalmiuden parantamiseksi hallitus on ohjelmassaan sitoutunut hankkimaan uudenlaisen, jääolosuhteissa toimivan öljyntorjunta-alueen palvelut. Vuoden 2005 talousarviossa oli sitä varten 134 miljoonan euron tilausvaltuus. Tarkoitukseen kaavailun monitoimimurtajan osoittauduttua tarjouskilpailun perusteella odotettua kalliimmaksi talouspoliittinen ministerivaliokunta katsoi joulukuussa 2005 uudenlaisen monitoimialuksen hankinnan kokonaistalouden kannalta tarkoituksenmukaisimmaksi ratkaisuksi. Ministerivaliokunta käsittelee asiaa lisäselvitysten valmistuttua uudestaan helmikuussa 2006.

Uudistettu öljysuojarahastoa koskeva laki sekä öljyntorjuntaa koskevien lakien muutokset tulivat voimaan vuoden 2005 alusta. Niillä turvataan entistä paremmin öljyvahingoista ja niiden torjunnasta sekä torjuntavalmiuden ylläpidosta aiheutuvien kustannusten korvaaminen.

Suomenlahden öljyntorjuntavalmiutta parannettiin myös lähialueyhteistyöllä toimittamalla laitteistoa Pietariin Venäjän öljyntorjunnasta vastaavien viranomaisten käyttöön. Öljyntorjuntalaitetoimitukset Viron merenkulkuhallituksen monitoimialukseen etenivät vuonna 2005, ja alus valmistuu alkuvuonna 2006.

VTT:ltä tilattiin ajankohtaisselvitys vaarallisten kemikaalien kuljetuksista Itämerellä. Tätä käytetään jatkotoimien suunnittelussa.

Ilmasto- ja energiastrategia

Kansainvälinen ilmastopoliittika edistyi

Kansainvälinen ilmastopoliittika edistyi merkittävästi, kun Kioton pöytäkirja tuli voimaan helmikuussa ja sen toimeenpanosäännöt vahvistettiin ensimmäisessä ilmastopöytäkirjan osapuolikokouksessa joulukuussa. Joulukuussa sovittiin myös ilmastopöytäkirjan ja Kioton pöytäkirjan toimeenpanoa ja kehittämistä koskevien laaja-alaisten ja laajapohjaisten neuvottelujen ja vuoropuhelujen aloittamisesta ilmastopöytäkirjan kehittämiseksi vuoden 2012 jälkeen. Valtion talousarviossa asetetun tavoitteen mukaan Suomella tulee olla valmiudet vaikuttaa ilmastopöytäkirjan uuden sitoumuskauden tavoitteisiin.

Ympäristöministeriö on vastannut Suomen kantojen valmistelusta ja koordinoimisesta YK:n ilmastopöytäkirjasta ja Kioton pöytäkirjaa sekä EU:n ilmastoasioita koskevilla neuvotteluilla. Suomen kannanmuodostuksen tueksi on laadittu useita taustaselvityksiä sekä edistetty tutkimustoimintaa. Selvityksiä on laadittu esimerkiksi ilmastopöytäkirjan kehitysvaihtoehtoista, mukaan lukien arviot erityyppisistä ja -suuruista päästövähennysvelvoitteista. Ympäristöklusterin avulla on tuettu tutkimusta sekä ilmastomuutoksen hillitsemisestä että siihen sopeutumisesta. Lisäksi Suomi tuki Maailmanpankin aloitetta ilmastomuutoksen ja saasteiden välisen yhteyksien selvittämisestä arktisilla alueilla. Suomi huolehti, että ilmastomuutos oli keskeisesti esillä myös Arktisen neuvoston ja Barentsin euroarktisen neuvoston foorumeilla.

Suomen päästöt ylittävät vielä tavoitetason

Suomen tavoitteena on palauttaa kasvihuonekaasupäästöt vuoden 1990 tasolle keskimäärin vuosiin 2008 – 2012 mennessä. Vuonna 2004 Suomen kasvihuonekaasupäästöt olivat yhteensä 81,8 miljoonaa yhteismitallista hiilidioksiditonnia (CO₂ ekv.). Päästöt ylittivät vuonna 2004 noin 14 prosentilla Kioton perusvuoden 1990 tavoitetason. Vuoden 2003 verrattuna kokonaispäästöt vähenivät kuitenkin noin 5 prosenttia.

Sähköntuotannossa jouduttiin vuosien 2001 – 2003 poikkeuksellisen kuivien sääolojen takia turvautumaan vesivoiman sijasta hiilen ja muiden fossiilisten polttoainelajien lisäksi, jolloin vastaavasti hiilidioksidipäästöt kasvoivat huomattavasti yli tavoitetason. Vuonna 2004 energian tuotannossa voitiin käyttää sateisen vuoden täyttämiä vesivoimavaroja ja siten edellisvuotta vähemmän fossiilisia polttoaineita ja turvetta.

Velvoitteiden kansallista toteuttamista jatkettiin

Päästövähennysten aikaansaamiseksi Suomessa laadittiin vuonna 2001 kotimaisiin toimenpiteisiin pohjautuva Kansallinen ilmastostrategia. Strategian saattamiseksi ajan tasalle ympäristöministeriö tarkisti kertomusvuonna tarvittavia oman hallinnonalansa toimia.

Päivityksestä julkaistiin ympäristöministeriön sektoriraportti. Ympäristöhallinnon vaikutuspiirissä – pääosin välillisesti – on vajaa kolmasosa Suomen kasvihuonekaasupäästöistä. Ympäristöhallinnon toimilla voidaan vaikuttaa etenkin yhdyskuntarakenteeseen liittyviin sekä rakennussektorin, jätehuollon ja työkoneiden aiheuttamiin kasvihuonekaasupäästöihin.

Suomen ilmastostrategian päivitys annettiin valtioneuvoston selontekona eduskunnalle 24.11.2005.

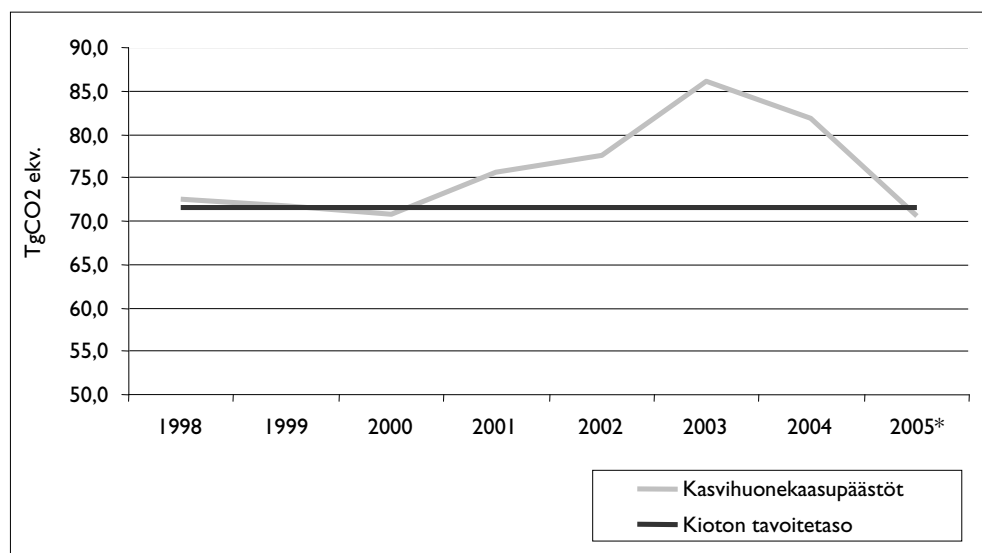
Suomi hankki kasvihuonekaasujen päästövähennyksiä

Hallituksen loppuvuonna 2005 hyväksymän strategian mukaisesti valtion tulee hankkia 10 miljoonaa tonnia kasvihuonekaasujen päästövähennyksiä vuosina 2008 – 2012 Kioton pöytäkirjan mukaisten velvoitteiden saavuttamiseksi. Tämän toiminnan käynnistämiseksi on tehty 2,5 miljoonan euron sijoitus NEFCO:n hallinnoimaan Itämeren alueen koeluerahastoon.

Yhteistoimeenpanoon (JI) ja muihin Kioton joustomekanismeihin liittyvä hallinnon ja lainsäädännön kehittäminen aloitettiin syksyllä 2005, ja työn on määrä valmistua vuoden 2006 alussa. Syksyllä 2005 aloitettiin myös JI-strategian laadinta. Lisäksi Moskovassa järjestettiin kesäkuussa yhteistoimeenpanoa koskeva tietojenvaihdon seminaari, jonka pohjalta solmittiin neuvottelukontaktit Venäjän, Ukrainan, Bulgarian ja Romanian kanssa.

Ympäristöministeriön ohjauksessa toimeenpantiin Kioton pöytäkirjan edellyttämä kansallinen päästöjen arviointijärjestelmä Tilastokeskuksessa vuoden 2005 alusta. Ympäristöministeriö on myös ohjannut ilmastopimuksen ja Kioton pöytäkirjan mukaisen virallisen raportoinnin kansallista valmistelua sekä edustanut Suomea kansainvälisen sopimusjärjestelmän ja yhteisölainsäädännön vaatimissa, päästöjen seurantaan, hallinnollisiin valmiuksiin ja raportointiin liittyvissä ilmastopimuksen ja EU:n toimielimissä. Suomi toimi EU:n johtomaana ilmastopimuksen hallinnollisia valmiuksia koskevista neuvotteluista ja vaikutti EU:n asiavastaavana ratkaisevasti kehitysmaiden raportointia koskeneen neuvottelutuloksen syntymiseen.

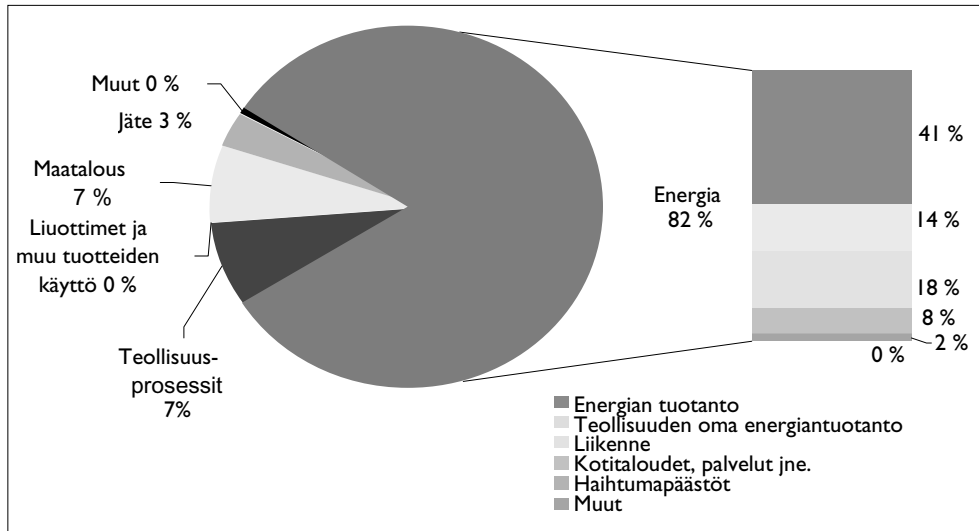
Kasvihuonekaasujen päästökehitys vuosina 1998–2005 suhteessa Kioton pöytäkirjan tavoitetasoon

*(ennakkotieto)

Kasvihuonekaasujen päästökehityksen lasku johtuu pääosin energiasektorin fossiilisten polttoaineiden käytön vähenemisestä. Ennakkotietojen mukaan Suomen kasvihuonekaasupäästöt laskivat lähes Kioton ilmastopimuksen tavoitteen mukaisiksi. Päästöjen laskun taustana oli muun muassa erittäin hyvä vesivuosi, sähköntuonnin voimakas kasvu sekä edellisvuotta lämpimämpi sää.

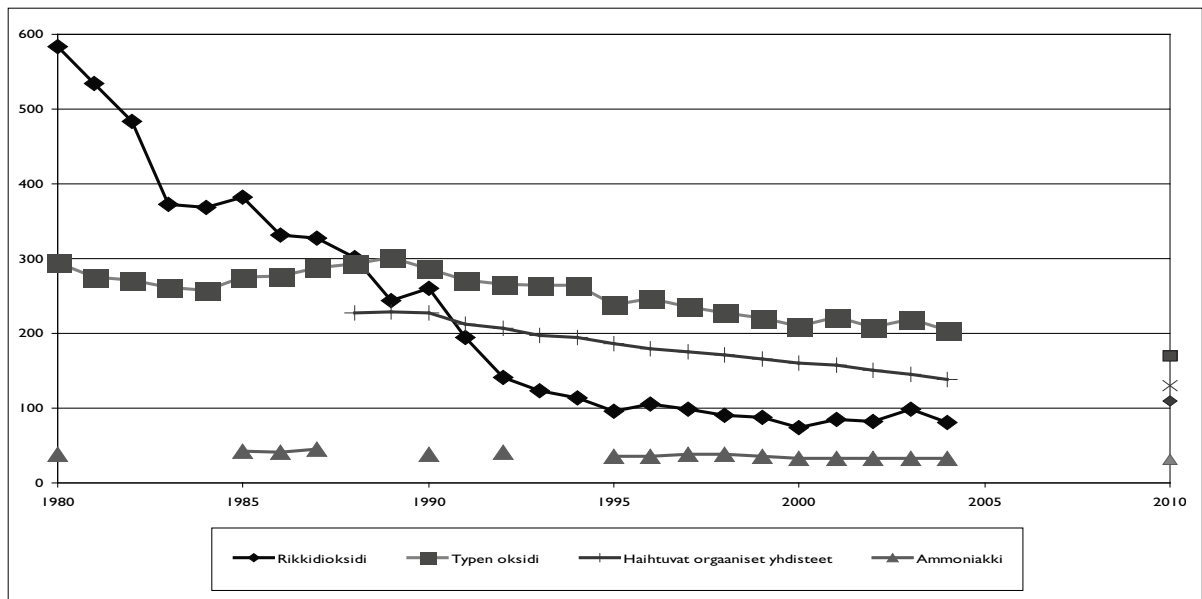
Kasvihuonekaasupäästöt sektoreittain vuonna 2004

Pienhiukkaspäästöjen vähentäminen ja muu ilmansuojelu

Ympäristöministeriö osallistui vuonna 2005 EU:n johtaman strategisen ilmansuojeluohjelman valmisteluun, joka ulottuu aina vuoteen 2020 asti. Ohjelman laatimisen taustana olevien selvitysten mukaan pienhiukkasaltistuksen arvioidaan olevan Suomessa yhteydessä yli tuhanteen ennenaikaiseen kuolemantapaukseen vuosittain. Ilmansuojelun tehostamiseksi säädettiin vuonna 2005 ympäristönsuojelulakiin ja vastaaviin voimalaitoksia ja liuotinpäästöjä sääteleviin asetuksiin maininta parasta käyttökelpoista tekniikkaa edistävien keinojen käytöstä. Valtioneuvoston asetuksella säädettiin myös junien, alusten ja suurten työkoneiden moottorien päästörajoista.

Rikki- ja typpidioksidin, haihtuvien orgaanisten yhdisteiden ja ammoniakkin päästömäärät 1980-2004 ja päästökätkot vuodelle 2010

Kuvasta voidaan todeta, että lähiajan energia- ja ilmastopolitiikalla on merkittäviä vaikutuksia hiukkas- ja kaasumaisten päästöjen kehitykseen Suomessa.

Ympäristö ja terveys

Meluntorjunnan periaatepäätöstä viimeisteltiin

Ympäristöministeriö on viimeistellyt ehdotusta hallitusohjelman mukaiseksi valtioneuvoston periaatepäätökseksi vuonna 2004 valmistuneiden meluntorjunnan valtakunnallisten linjausten pohjalta. Päämääränä on turvata kansalaisille terveellinen, viihtyisä ja vähämeluinen ympäristö ennaltaehkäisemällä melun syntymistä, estämällä melun leviämistä ja vähentämällä meluhaittoja. Tavoitteena on myös säilyttää erityyppisiä hiljaisia alueita sekä estää tärinän syntyä ja vähentää sen haittoja. Työn taustaksi ajantasaistettiin tietoja ympäristömelulle altistumisesta, arvioitiin meluntorjunnan hyötyjä ja kustannuksia sekä tarkasteltiin mahdollisuuksia meluntorjunnan taloudelliseen ohjaukseen.

Ympäristöministeriön teettämän, vuonna 2005 valmistuneen selvityksen mukaan noin 800 000 – 900 000 suomalaista eli noin 17 prosenttia Suomen asukkaista asuu alueella, jossa päiväajan melutaso ylittää valtioneuvoston asettaman 55 desibelin ohjearvon. Ylivoimaisesti yleisin melun lähde on tieliikenne; katujen melualueella asuu noin 400 000 ja maanteiden melualueilla noin 350 000 suomalaista.

Melualueilla asuvien lukumäärät melulähteittäin

Lähde: ”Altistuminen ympäristömelulle Suomessa – Tilannekatsaus 2005. Suomen ympäristö 809/2005”

Melulähde	Melualueella asuvat	Altistumisen raja
Maantiet ent. yleiset tiet	350 000*	$L_{Aeq} > 55$ dB
Kadut	405 900	$L_{Aeq} > 55$ dB
Raideliikenne	48 500	$L_{Aeq} > 55$ dB tai > 50 dB yöllä
Lentotoiminta yhteensä Siviililentoliikenne Sotilaslentotoiminta	22 800 13 500 10 400	$L_{den} > 55$ dB
Vesiliikenne ja satamat	300	$L_{Aeq} > 55$ dB
Teollisuus	5 000	$L_{Aeq} > 55$ dB tai > 50 dB yöllä
Siviiliampumaradat	3 000	$L_{Amax} > 65$ dB
Moottoriurheiluradat	2 500	$L_{Aeq} > 55$ dB
Yhteensä	838 000	

* Luvussa ei ole huomioitu mahdollisten meluntorjuntatoimenpiteiden vaikutusta melualueilla asuvien määrään.

Vaarallisia kemikaaleja koskeva ohjelma valmistumassa

Ympäristöministeriön asettama työryhmä on hallitusohjelman mukaisesti valmistellut ehdotusta vaarallisia kemikaaleja koskevaksi kansalliseksi ohjelmaksi. Siinä muodostetaan Suomen oloista lähtevä käsitys kansallisen kemikaalivalvonnan tavoitteista ottaen huomioon Euroopan yhteisön lainsäädäntö. Ohjelmaehdotus on valmistunut helmikuussa 2006. Siinä ehdotetaan kemikaalien aiheuttamien haitallisten ympäristö- ja terveysvaikutusten vähentämiseksi toimenpiteitä seuraavilla vaikutusalueilla:

1. EY:n uuden kemikaaliasetuksen (REACH) tavoitteiden saavuttaminen ja uuden tiedon hyödyntäminen,
2. altistumistiedot ja seuranta,
3. yritysten ja muiden toiminnanharjoittajien kemikaalien riskinarviointi ja riskinhallinta sekä
4. tuotteiden ja valmisteiden aiheuttamien kemikaaliriskien vähentäminen.

Ympäristöministeriö asetti työryhmän selvittämään orgaanisten tinayhdisteiden esiintymistä, kulkeutumista ja vaikutuksia ruoppausten yhteydessä sekä arvioimaan tributyylitinan eli TBT-ongelman laajuutta ja merkitystä. Työryhmän loppuraportti toimenpide-ehdotuksineen valmistui helmikuussa 2006. Siinä todetaan muun muassa, että sedimenttien orgaanisten tinayhdisteiden pitoisuudet ovat korkeita satamien, venesatamien, väylien ja telakoiden läheisyydessä. Yhdisteitä esiintyy myös kuormitettujen alueiden simpukoissa, kotiloissa ja kaloissa. Yhdisteiden käyttö antifouling-maalina on ollut kokonaan kiellettyä vuodesta 2003 lähtien.

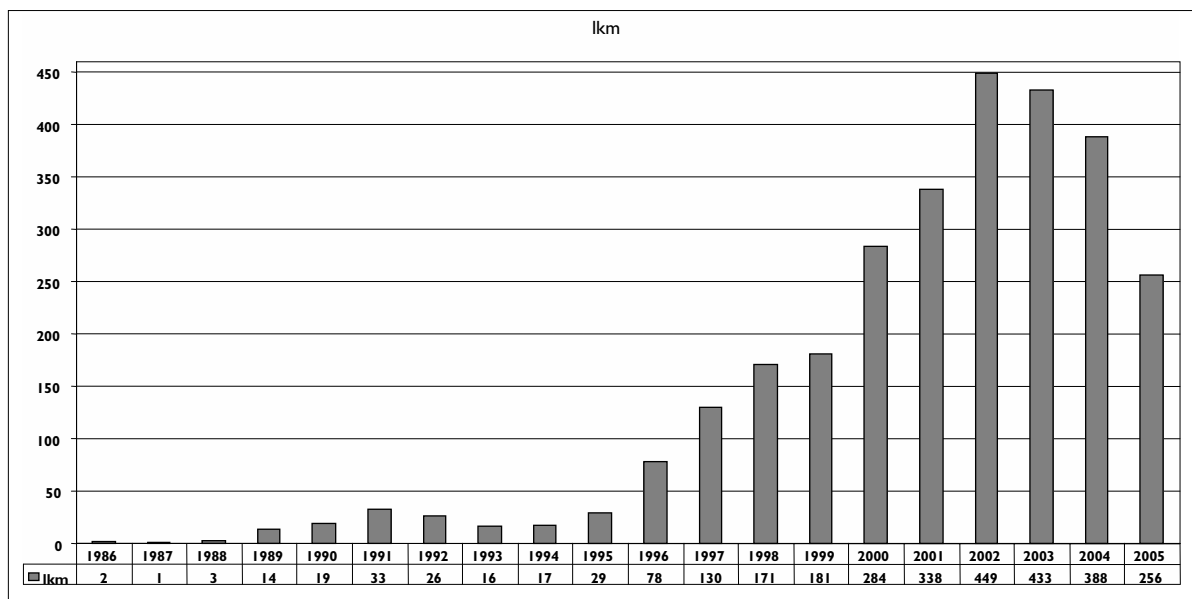
Useimmat Suomen ja EU:n tärkeinä pitämät kansainvälisen kemikaalistrategian tavoitteet huomioitiin. Valtiot lupautuivat vähentämään elohopeaa muun muassa kumppanuushankkeiden kautta, lisäksi lyijyn ja kadmiumin maapallonlaajuisista riskeistä päätettiin tehdä arviot.

Pilaantuneita maita kunnostettiin

Ympäristökeskukset tekivät vuonna 2005 pilaantuneen maaperän puhdistamista koskevista lupahakemuksista ja ympäristönsuojelulain mukaisista ilmoituksista 256 päätöstä (388 vuonna 2004). Ilmoitusten lukumäärän huomattava aleneminen viime vuodesta johtunee siitä, että hakijat odottavat ensin maaperän pilaantumista ja puhdistamistarvetta koskevan valtioneuvoston asetuksen valmistumista.

Käytöstä poistettujen huoltoasemakiinteistöjen maaperän kunnostuksia toteutetaan vuonna 1996 aloitetun SOILI-ohjelman puitteissa. Ohjelma perustuu Öljyalan Keskusliiton, ympäristöministeriön, Suomen Kuntaliiton sekä eräiden öljy-yhtiöiden vuonna 1996 allekirjoittamaan sopimukseen ja sen käytännön toteutuksesta vastaa Öljyalan Palvelukeskus Oy. Öljysuojarahasto rahoittaa osan ohjelman kustannuksista öljysuojarahastolaissa säädetyin edellytyksin. Ohjelman hakuaika päättyi vuoden 2005 lopussa, mutta sen toteutusta on sovittu jatkettavaksi ainakin vuoden 2009 loppuun. Vuonna 2008 tehdään väliarviointi vielä tarvittavista toimenpiteistä. Ohjelmaan on vuosina 1996 – 2005 tehty yhteensä lähes 1 300 hakemusta, joista lähes 1100 on kohdistunut öljysuojarahaston rahoitusosuuteen. Viimeisenä hakuvuonna rahastoosuuteen saapui 679 uutta hakemusta, kun vuotta aiemmin vastaava lukumäärä oli 50. Vuoden 2005 aikana tutkittiin 49 öljysuojarahaston kohdetta, joista 18:ssa ei todettu kunnostustarvetta. Puhdistusvaiheeseen siirtyi vuoden aikana 17 kohdetta.

Pilaantuneiden maiden kunnostuspäätökset 1986-2005

Ympäristölupien käsittely ja valvonta

Luparuuhkaa purettiin, mutta lupien keskimääräiset käsittelyajat pitenevät hieman

Alueellisten ympäristökeskusten tavoitteena vuonna 2005 oli käsitellä uutta toimintaa koskevat hakemukset kahdeksassa kuukaudessa ja tehdä yhteensä 600 lupapäätöstä. Uutta toimintaa ja toiminnan muutoksia koskevat lupahakemukset on asetettu käsittelyssä etusijalle sekä ympäristökeskuksissa että ympäristölupavirastoissa, jotta aloitettava hanke ei lupakäsittelyn takia viivästyisi eikä toiminnanharjoittajille aiheutuisi taloudellisia menetyksiä.

Ympäristökeskukset ratkaisivat vuonna 2005 yhteensä 717 ympäristölupaa eli selvästi tavoitetta enemmän. Tätä edesauttoi osaltaan se, että lupakäsittelyyn voitiin kohdentaa hieman entistä enemmän voimavaroja.

Käsittelyajat ovat sen sijaan jonkin verran pidentyneet ympäristökeskuksissa. Monien hakemusten puutteellisuuden ohella tähän oli syynä se, että vireille tuli vuonna 2005 runsaasti sellaisten laitosten lupahakemuksia, joiden käsittely on keskimääräistä vaativampaa.

Ratkaistujen lupahakemusten keskimääräinen käsittelyaika oli 11 kuukautta. Tavoite käsitellä uutta toimintaa koskevat luvat kahdeksassa kuukaudessa toteutui ympäristökeskuksissa vaihtelevasti. Parhaimmillaan kaikki ja heikoimmillaan noin puolet uutta toimintaa koskevista hakemuksista saatiin ratkaistuksi kahdeksassa kuukaudessa, keskiarvon ollessa kaksi kolmannesta. Minkään hankkeen toteutuminen ei kuitenkaan viivästynyt lupahakemuksen käsittelyajan takia.

Ympäristölupavirastoissa tuli vireille 17 prosenttia ennakoitua enemmän lupahakemuksia. Vuoden lopussa vireillä olevien asioiden määrä saatiin kuitenkin vähemmäksi kuin se oli edellisessä vuodenvaihteessa, sillä erityisesti ympäristölupia ratkaistiin selvästi tavoitetta enemmän. Lisävoimavarat sekä ratkaisukokoonpanojen järjestelyt ovat lisänneet ratkaisumääriä. Lupakäsittelyä on uudistettu muun muassa käyttämällä vain yhtä ratkaisijaa eräissä pienehköissä asioissa. Ratkaisukokoonpa-

noja on lisätty myös käyttämällä esittelijöitä sivutoimisina jäseninä. Ympäristölupien keskimääräiset käsittelyajat ovat edelleen pidentyneet muutamalla kuukaudella 16 kuukauteen. Uutta toimintaa koskevien lupahakemusten keskimääräinen käsittelyaika oli 11 kuukautta. Vanhat (ennen vuotta 2000 vireille tulleet) katselmusasiat on saatu kahta lukuun ottamatta ratkaistua.

Lupakäsittelyn tuottavuus ja taloudellisuus ovat hieman parantuneet sekä ympäristökeskuksissa että ympäristölupavirastoissa.

Asiamäärät, käsittelyajat, tuottavuus ja taloudellisuus ympäristökeskuksissa 2003 – 2005

Ympäristökeskukset: Ympäristöluvat	Toteuma 2003	Toteuma 2004	Tavoite 2005	Toteuma 2005
Vireille tulleet, kpl	649	896		653
Ratkaistut, kpl	518	641	644	717
Vireillä 31.12., kpl	682	947	920	896
Käsittelyaika keskimäärin kk	9,7	10,4	9,5	11,0
Uuden toiminnan ja toiminnan muutosten lupia käsitelty 8 kk:ssa, %	72 %	76 %	85 %	67 %
Henkilötyöpanos htv	54	62		65
Tuottavuus, ratkaisua/htv	9,6	10,4		11,0
Taloudellisuus, euroa/ratkaisu	7 691	7 614		7 469
Kustannusvastaavuus %	39 %	40 %	50 %	44 %

Asiamäärät, käsittelyajat, tuottavuus ja taloudellisuus ympäristölupavirastoissa 2003 – 2005

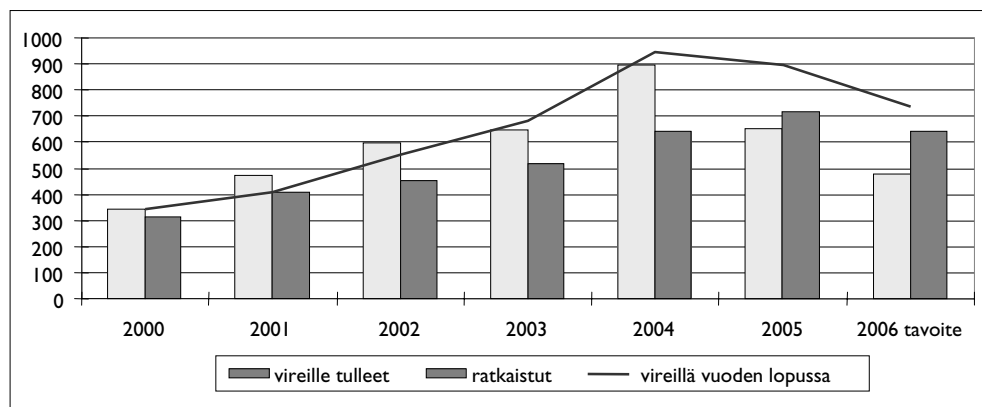
Ympäristölupavirastot	Toteuma 2003	Toteuma 2004	Tavoite 2005	Toteuma 2005
Vireille tulleet asiat, kpl	917	888	735	862
Ratkaisut, kpl	762	794	800	880
Vireillä 31.12., kpl	770	861	796	849
Käsittelyaika keskeisissä asiaryhmissä keskimäärin kk				
ympäristöluvat	10,3	12,7	12,7	16,1
vesitalousasiat	6,3	8,5	8,3	7,3
Henkilötyöpanos htv	85	89		93
Tuottavuus, ratkaisua/htv	8,9	8,9	8,4	9,5
Taloudellisuus, bruttomeno euroa/ratkaisu	6 948	7 203	7 945	6 859
Kustannusvastaavuus %	14 %	20 %		28 %*

*) Laskentatapa eroaa aiemmista: 2005 hallintopakko- ja valitusasiat eivät ole mukana.

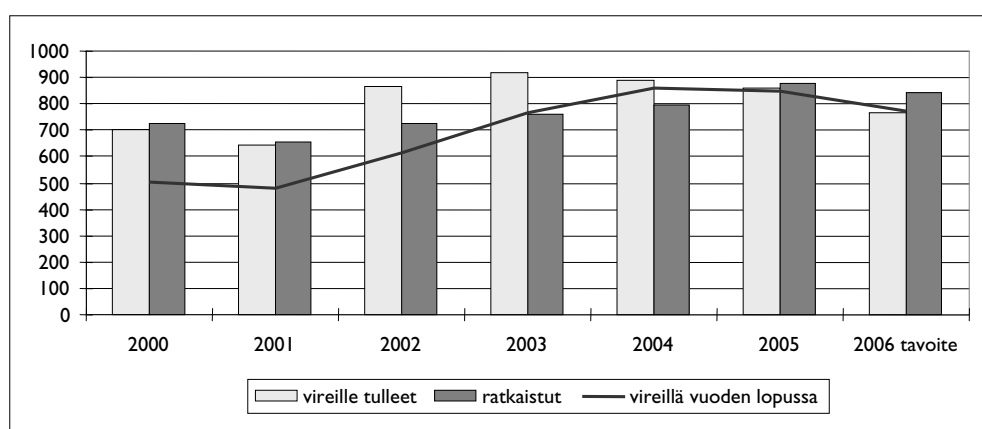
Ympäristölupajärjestelmää kehitetään ja lupahallintoa tehostetaan

Ympäristöministeriö asetti 1.12.2005 laajan hankkeen ympäristölupajärjestelmän ja -hallinnon tehostamiseksi sekä lupakäytäntöjen yhdenmukaistamiseksi. Luvat on tarkoitus keskittää yhteen valtion lupaviranomaiseen ja kuntiin. Lupavelvollisten määrää supistetaan ja luvitusta korvataan muilla hallinnollisesti keveämmillä menettelyillä. Lupien valvonta jää edelleen alueellisten ympäristökeskusten ja kuntien tehtäväksi. Hankkeen toimikausi ulottuu vuoden 2007 loppuun, ja säädösmuutoksia koskevat hallituksen esitykset on tarkoituksena antaa viimeistään syyskuussa 2008.

Ympäristölupien määrän kehitys ympäristökeskuksissa

Asiamäärien kehitys ympäristölupavirastoissa (mukana myös vesitalousasiat)

Lupien valvontaa tehostettiin

Ympäristöministeriö antoi ympäristölupien valvonnasta ohjeen, joka tuli voimaan 25.11.2005. Valvonnan menettelyjä kehitettiin ja yhtenäistettiin myös ympäristöhallinnon laatu järjestelmätöön yhteydessä.

Ympäristökeskukset huolehtivat antamiensa ympäristölupien ja myös ympäristölupavirastojen antamien lupapäätösten valvonnasta valvontaohjeeseen perustuvan vuosisuunnitelman mukaisesti. Jokaisesta valvontakäynnistä tehdään raportti valvonnan tietojärjestelmään. Vuonna 2005 tietojärjestelmään vietiin yhteensä yli 2 900 valvontaraporttia. Valvontatoiminnan ongelmana oli edelleen resurssien puute, koska voimavaroja on jouduttu keskittämään luparuuhkien purkamiseen. Ympäristönsuojelulain mukaisen lupavalvonnan lisäksi ympäristökeskuksilla on runsaasti myös vesilain ja jätelain mukaisia valvontatehtäviä.

Ympäristöklusterin tutkimusohjelman neljäs ohjelmakausi käynnistyy

Ympäristöklusterin kolmas ohjelmakausi 2003 – 2005 saatiin päätökseen. Ympäristöklusterin tavoitteena on saada kokoon suurehkoja useiden osapuolten yhteisiä tutkimushankkeita, jotka tuottavat tietoa ympäristöpoliittisen päätöksenteon pohjaksi. Ohjelman päärahoittajia ovat ympäristöministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriö, TEKES ja Suomen Akatemia. Kolmannen ohjelmakauden 70 hanketta saivat em. ta-

hoilta rahoitusta yhteensä 7,6 miljoonaa euroa. Hankkeiden kokonaiskustannukset olivat kaikkiaan lähes 15 miljoonaa euroa.

Klusteriohjelma jakautuu kolmeen osaohjelmaan, jotka koskevat luontoa ja luonnonvaroja, yhdyskuntarakennetta ja elinympäristöä sekä tuotantoa ja kulutusta. Näiden lisäksi ohjelmaan on sisällytetty ilmastohankkeita sekä uusiomateriaaleja ja pilaantuneita maita koskevat hankeryhmät.

Vuoden 2006 alkupuolella käynnistyvään neljänteen ohjelmakauteen on tehty 213 hakemusta. Hakemusten arviointi ja rahoitettavien hankkeiden valinta pyritään saamaan valmiiksi helmikuun aikana.

Ympäristönsuojelun tulosten yhteenveto

Suomi valmisti ensimmäisten joukossa maailmassa Johannesburgin kestäväen kehityksen huippukokouksen suosittelman kestäväen kulutuksen ja tuotannon ohjelman. Tämä oli johdonmukaista jatkoa sille, että juuri Suomi esitti asian aikanaan Johannesburgin asialistalle. Osana kestäväen kulutusta tehostettiin jätteiden kierrätystä tiukentamalla pakkausten kierrätys- ja hyödyntämisvaatimuksia ja aloittamalla elektromekaanisten jätteiden keruu ja kierrätys 13.8.2005 voimaan tulleen asetuksen perusteella. Jätteiden käsittelyn taso parani Suomessa ja pienistä kaatopaikoista on lähes kokonaan päästy eroon. Kaatopaikoille viedyn jätteen määrä väheni.

Pintavesien tilasta ja sen kehittymisestä valmistui arvio. Vesien tila ole parantunut toivotulla tavalla. Erityisen huono tilanne on Itämeren rannikoilla, joissa rehevöityminen on huonontanut meren tilaa. Viime vuonna aloitettiin uusien valtakunnallisten vesiensuojelun tavoitteiden määrittelemine ja samalla valmistui Itämeren suojelun toimenpideohjelma. Pietarin lounainen jätevedenpuhdistamo otettiin syksyllä käyttöön ja kotimaassa tehostui edelleen ravinteiden poisto yhdyskuntien jätevesistä. Määrätietoinen työ Itämeren ja vesien suojelussa siis jatkui kertomusvuonna.

Syksyllä pidetyssä kansainvälisen ilmastopöytäkirjan osapuolikokouksessa ja Kioton pöytäkirjan ensimmäisessä sopimusosapuolten kokouksessa sovittiin laajasta etenemisestä valmisteltaessa ns. Kioton jälkeisen kauden sitoumuksia ilmastokaasujen vähentämiseksi vuoden 2012 jälkeisellä ajalla. Suomessa valmistui strategia Kioton pöytäkirjan tavoitteiden saavuttamiseksi kaudella 2008–2012.

Tiedot melutilanteesta Suomessa päivitettiin ja viimeisteltiin valtioneuvoston periaatepäätös melun hallinnasta ja haittojen vähentämisestä Suomessa. Erityisenä tavoitteena on vähentää ihmisten altistumista korkeimmilla melutasoilla. Terveyshaittojen vähentämiseksi valmistui vuoden 2006 alussa kansallinen vaarallisia kemikaaleja koskeva ohjelma sekä orgaanisia tinayhdisteitä koskeva tilannearvio ja suositukset tämän Itämeren rannikoita vaivaavan ongelman hallitsemiseksi entistä paremmin.

Ympäristölupahakemukset eivät enää määrätietoisien voimavarojen käytön ansiosta kasaannu, ja luparuuhka on hellittämässä. Käsittelyajat ovat hieman pidentyneet, mutta uudet luvat on saatu käsiteltyksi siten, että toimintojen aloittaminen ei ole viivästynyt. Ympäristöministeriö aloitti hankkeen, jonka tarkoituksena on siirtää ympäristölupien käsittely valtionhallinnossa yhteen lupaviranomaiseen ja samalla tehostaa lupien käsittelyä.

Alueidenkäyttö

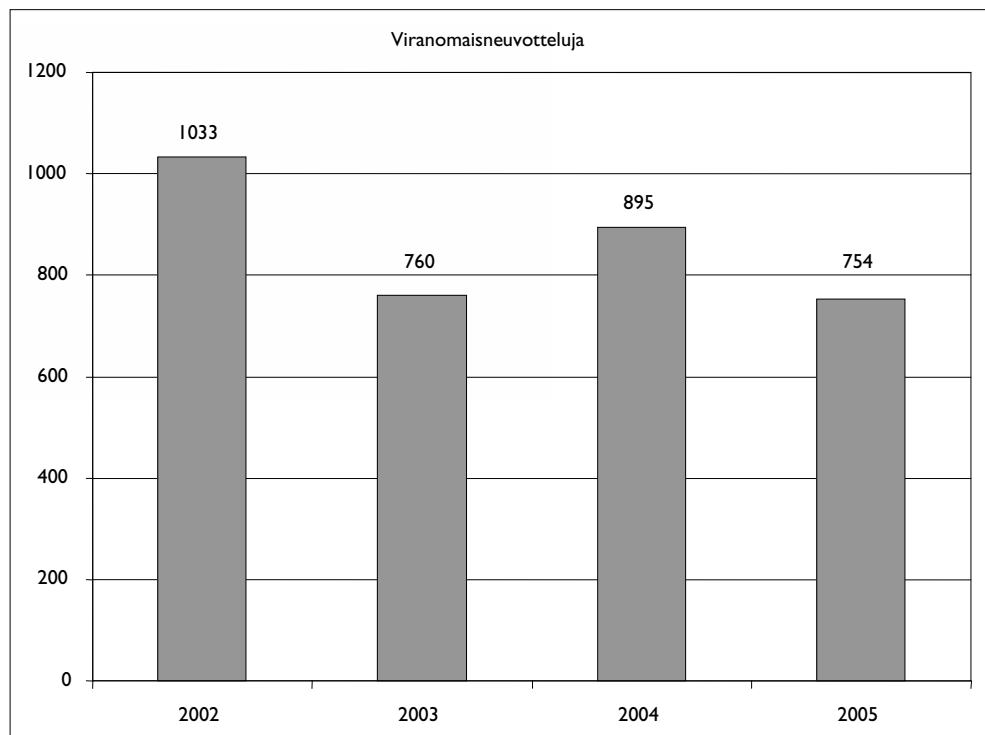
Maankäyttö- ja rakennuslaki on toiminut tavoitteiden mukaisesti

Maankäyttö- ja rakennuslaki on ollut voimassa kuusi vuotta. Vuonna 2005 valmistunut lain toimivuuden kokonaisarviointi osoitti, että laki toimii pääosin tavoitteiden mukaisesti. Vaikka lain vaikutukset näkyvät monilta osin vasta pidemmän ajan kuluessa, jo nyt voitiin arvioida, että laki antaa aikaisempaa paremmat edellytykset ympäristön laadun parantamiselle.

Lain vaikutusten arvioitiin olevan jo nähtävissä muun muassa kaavoituksen sisällössä ja ympäristön laadussa. Erityisesti vaikutukset liittyvät rakennetun ympäristön ja luonnonympäristön huomioon ottamiseen, ympäristön terveellisyyteen sekä liikenteen järjestämiseen. Kaavojen valmisteluajana tehtyjen selvitysten ja vaikutusten arviointien johdosta alueidenkäytön ratkaisut perustuvat aikaisempaa parempaan tietopohjaan. Tämä on osaltaan parantanut kaavoituksen laatua. Arvioinnin mukaan maankäyttö- ja rakennuslain suunnittelujärjestelmän koetaan vastaavan erilaisiin tarpeisiin maan eri osissa ja erilaisissa olosuhteissa. Kuntien ja valtion välinen tehtäväjako alueidenkäytön ohjauksessa on pääosin toimiva.

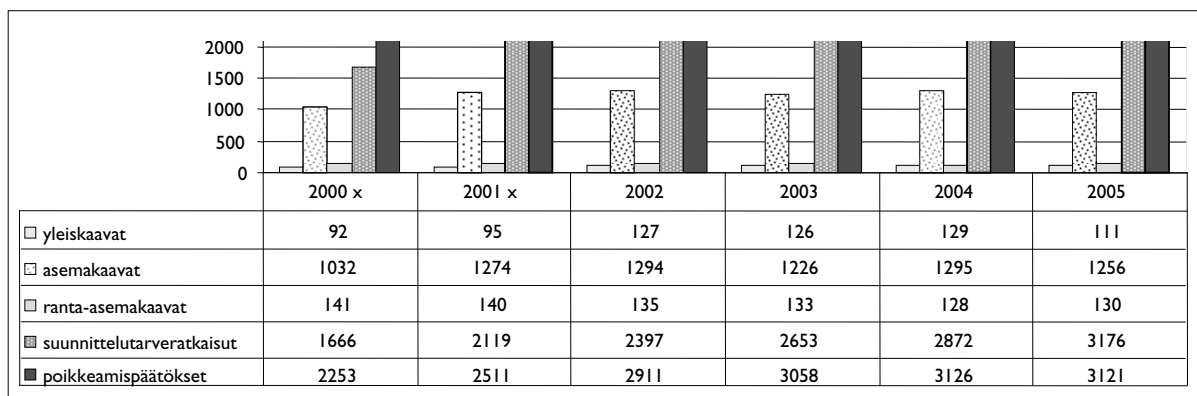
Alueelliset ympäristökeskukset ohjaavat kuntien kaavoitusta käymällä niiden kanssa vuosittain kehittämiskeskusteluja ja merkittäviä kaavahankkeita koskevia viranomaisneuvotteluja. Ympäristökeskuksen ohjauksessa on vuoden 2005 talousarvion tavoitteiden mukaisesti kiinnitetty huomiota erityisesti kaavoitusta palvelevien selvitysten riittävyyteen, vuorovaikutteiseen suunnitteluun, yhdyskuntarakentamiseen, kulttuuri- ja luonnonarvoihin sekä maapolitiikan välineiden tehokkaan käytön edistämiseen erityisesti kasvavilla kaupunkiseuduilla.

Ympäristökeskukset ovat käyneet kuntien kaavoitusta koskevia viranomaisneuvotteluja seuraavasti:

Seuraava taulukko osoittaa kunnista alueellisille ympäristökeskuksille tiedoksi tulleiden päätösten määrien kehitystä:

Alueellisille ympäristökeskuksille tiedoksi tulleet päätökset

x Vuosien 2000 ja 2001 luvut perustuvat ympäristökeskuksille tehtyihin MRL-seurantakyselyihin. Vuoden 2000 luvut eivät ole varsinkaan suunnittelutarveratkaisujen eivätkä poikkeamispäätösten osalta vertailukelpoisia, koska silloin ratkaistiin poikkeamia vielä myös rakennuslain toimivalta/jaon mukaisesti.

Kuntien hyväksymien yleiskaavojen määrä laski vuonna 2005 noin 15 prosentilla vuoteen 2004 verrattuna. Lähes kaikki hyväksytyt yleiskaavat olivat edelleen oikeusvaikutteisia. Asemakaavojen määrä on vuodesta 2001 lähtien säilynyt lähes ennallaan.

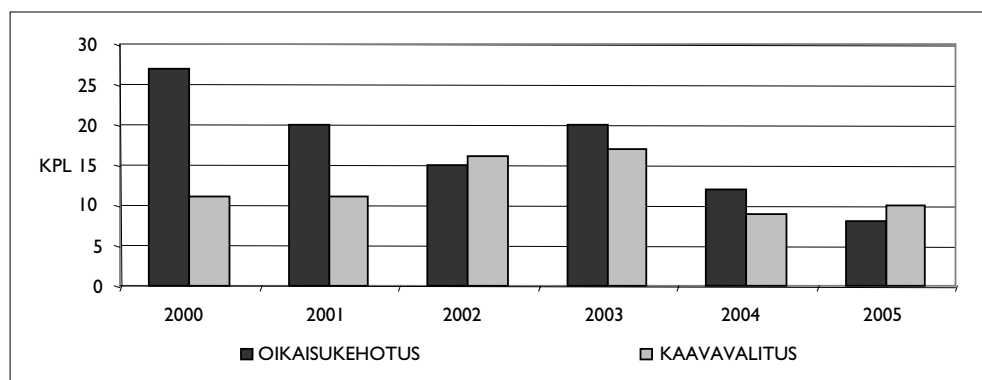
Suunnittelutarveratkaisuja ja poikkeamispäätöksiä käytetään liian usein

Suunnittelutarveratkaisujen sekä kuntien poikkeamispäätösten määrä näyttää edelleen lisääntyneen. Suunnittelutarveratkaisut ovat 2004 - 2005 lisääntyneet noin 10 prosenttia. Suunnittelutarveratkaisujen määrä on vuodesta 2002 jatkuvasti kasvanut. Kokonaislisäys 2002 - 2005 oli noin 800 kappaletta; määrä on siis lisääntynyt peräti kolmanneksella. Myös kuntien poikkeamispäätösten määrä on jatkuvasti kasvanut vuodesta 2002; lisäys vuosina 2002 - 2005 oli noin 600 kappaletta eli noin 25 prosenttia.

Suunnittelutarveratkaisujen ja kuntien poikkeamispäätösten määrän jatkuva kasvu nousi esiin jo maankäyttö- ja rakennuslain toimivuuden seurannan osana tehdyssä alueidenkäytön suunnittelujärjestelmän toimivuutta koskevassa selvityksessä. Selvitykseen kuuluneessa kyselyssä sekä kuntien kaavoittajien, maakuntakaavoittajien että ympäristöhallinnon vastaajien enemmistö oli sitä mieltä, että poikkeamispäätöksiä ja suunnittelutarveratkaisuja käytetään liian usein sellaisissa tilanteissa, joissa tarvittaisiin kaavoitusta.

Alueellisten ympäristökeskusten puuttuminen kuntien kaavaratkaisuihin joko oikaisukehotuksilla tai valituksilla on vähentynyt maankäyttö- ja rakennuslain voimassaoloaikana. Kertomusvuonna kunnissa hyväksyttiin yhteensä noin 1500 kaavaa ja niihin puututtiin 18 tapauksessa eli 1,2 prosentissa. Tästä näkökulmasta arvioituna ympäristökeskusten kuntakaavoituksen ohjaus on ollut toimivaa ja tuloksellista.

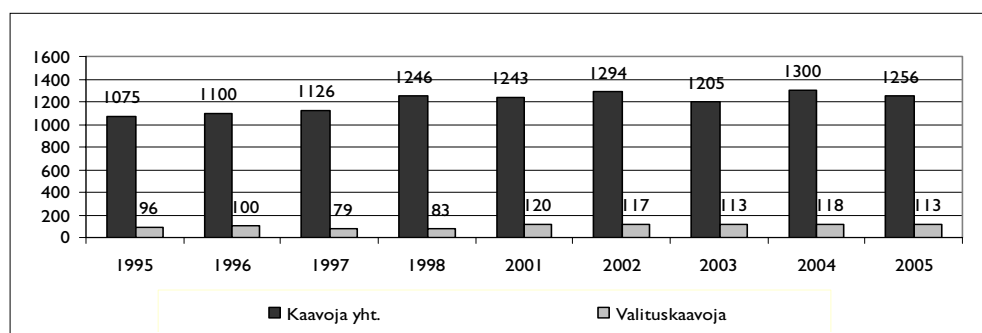
Kaavoja koskevat ympäristökeskusten oikaisukehotukset ja valitukset 2000-2005

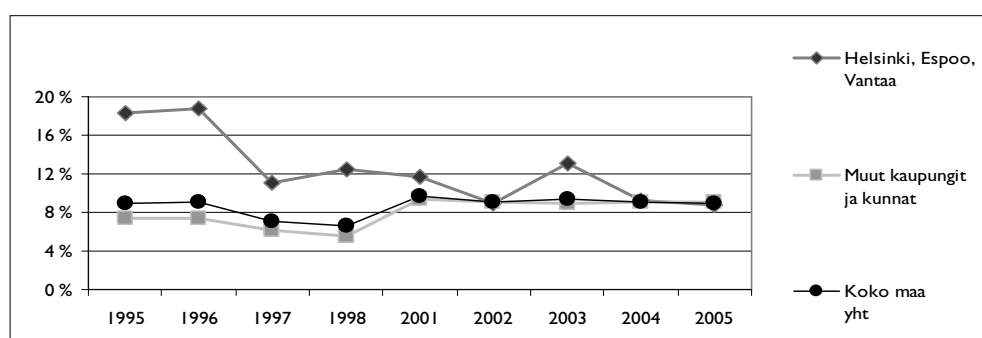
Valituskaavojen osuus asemakaavoista ei ole lisääntynyt

Kuntien asemakaavoista vuosittain noin joka kymmenes on ollut valituskaava. Suurin valittajaryhmä on ollut yksityishenkilöt. Alueellisten ympäristökeskusten valitukset ovat vain pieni osa (n. 1-2 %) asemakaavoista. Valituskaavojen suhteellinen osuus maankäyttö- ja rakennuslain voimassaoloaikana pysynyt likimain ennallaan, pääkaupunkiseudulla valituskaavojen suhteellinen osuus on jopa vähentynyt.

Asemakaavat: Kaavojen ja valituskaavojen määrät

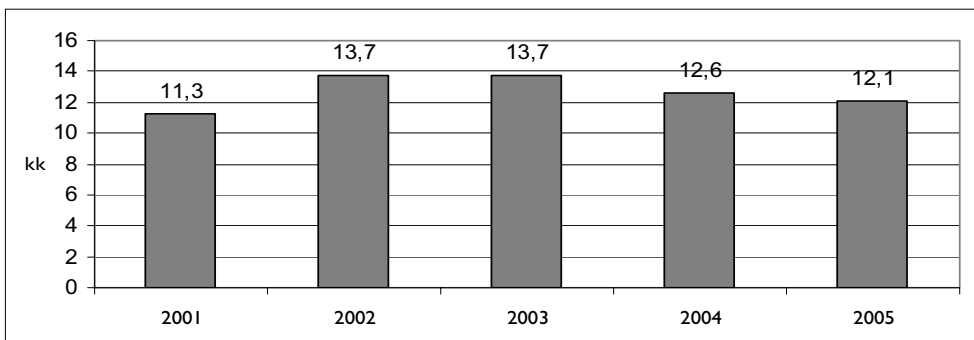
Valituskaavojen osuus asemakaavoista

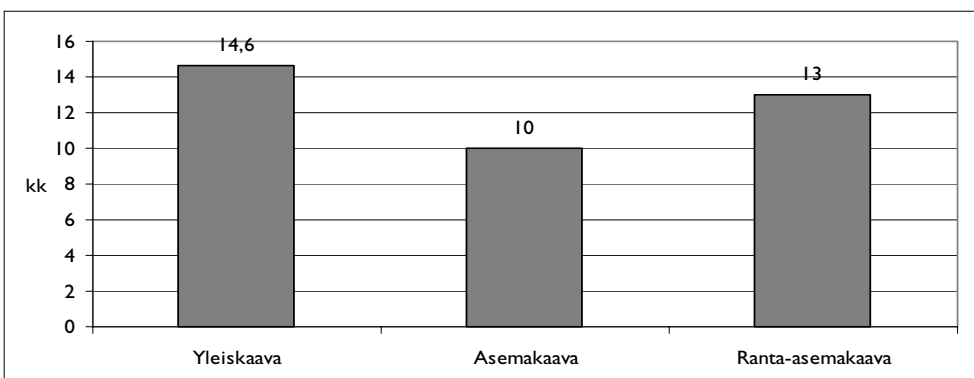

Hallinto-oikeudet ovat soveltaneet lakia kaavojen sisällön osalta hyvin. Sen sijaan kaavavalitusten keskimääräiset käsittelyajat nousivat vuosina 2002 - 2003 jo lähelle 14 kuukautta, mutta ovat sittemmin lyhentyneet niin, että keskimääräinen käsittelyaika oli viime vuonna 12,1 kuukautta. Asemakaavat on ratkaistu keskimäärin nopeammin kuin kaikki kaavat (yleiskaavat ja ranta-asemakaavat). Niiden keskimääräinen käsittelyaika on vuosina 2003 - 2005 ollut lähes tasan 10 kuukautta. Asemakaavoitus on asuntotuotannon ja muun yhdyskuntarakentamisen kannalta tärkein kaavataso, joten asemakaavavalitusten vielä nykyistä nopeampi käsittely olisi toivottavaa. Hallinto-oikeuksien välillä on kuitenkin eroja.

Kaavavalitusten keskimääräiset käsittelyajat hallinto-oikeuksissa 2001-2005

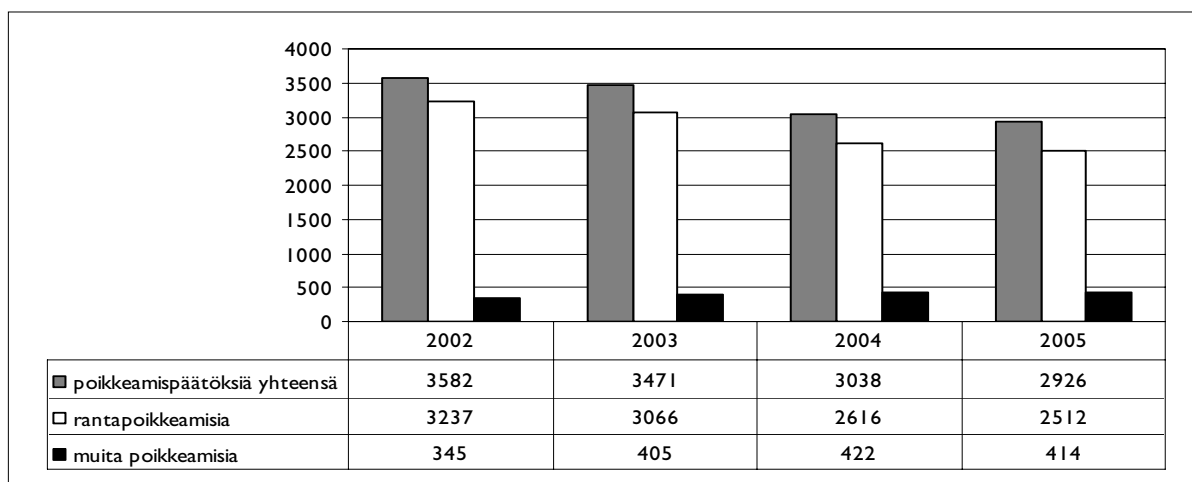
Eri kaavalajeja koskevien valitusten keskimääräiset käsittelyajat hallinto-oikeuksissa 2005

Rantarakentaminen perustuu yhä useammin kaavoitukseen

Vuoden 2005 talousarviossa on asetettu tavoitteeksi rantarakentamisen suunnitelmallisuuden lisääntyminen siten, että entistä suurempi osa rantarakentamisesta perustuu kaavoitukseen. Rantojen yleiskaavoituksen edistyessä onkin rantarakentamista koskevien ympäristökeskusten poikkeamispäätösten määrä jatkuvasti vähentynyt. Vähennys on vuodesta 2002 vuoteen 2005 ollut yli 700 kappaletta (yli 20 %). Kuntien kaavoitusta koskevalla ympäristökeskusten ohjauksella voidaan arvioida olleen merkittävä vaikutus rantojen yleiskaavoituksen kehitykseen viime vuosina.

Ympäristökeskuksissa ratkaistujen rantapoikkeamisasioiden määrä väheni

Poikkeamishakemusten käsittelyajat ovat nopeutuneet

Poikkeamishakemusten käsittelyajat ympäristökeskuksissa ovat edelleen lyhentyneet. Poikkeamishakemuksista 89 prosenttia ratkaistiin alle kuudessa kuukaudessa (vuonna 2004 87 %). Ympäristöministeriön asettama käsittelyaikatavoite oli, että poikkeamishakemuksista käsitellään kaikissa ympäristökeskuksissa vähintään 80 prosenttia alle kuudessa kuukaudessa. Kolme ympäristökeskusta jäi tavoitteesta. Kaikki ympäristökeskukset kuitenkin käsitelivät kuudessa kuukaudessa vähintään noin 70 prosenttia hakemuksista.

Yhdyskuntarakennetta ohjataan taloudellisemmaksi ja ekologisesti kestävämmäksi

Yhdyskuntarakenne muodostuu ja muuttuu hitaasti. Kehitystä seurataan Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämän yhdyskuntarakenteen seurantajärjestelmän tietojen pohjalta. Maan kaupunkiseutujen väestönmuutoksien perusteella tarkasteltuna yhdyskuntarakenne hajautui 1980-luvulla voimakkaasti, mutta 1990-luvulla hajautuminen hidastui niin, että pääosa väestön kasvusta sijoittui 1980-luvulla muodostuneiden taajama-alueiden sisälle. Työpaikkojen osalta kehitystä on seurattu vuosien 1985 - 2000 välillä. Erityisesti kaupan, liike-elämän palveluiden ja liikenteen työpaikat ovat siirtyneet entistä enemmän keskustojen ulkopuolelle. Kaupunkiseutujen yhdyskuntarakennekysymykset ovatkin olleet painotetusti esillä sekä maakuntakaavoituksen että kuntakaavoituksen ohjauksessa.

Yhdyskuntarakenteen ohjauksen kehittämismahdollisuuksia tarkastellut työryhmä jätti mietintönsä vuoden 2004 lopussa. Työryhmän mietintö oli laajalla lausunto-kierroksella ja lausunnoista laadittiin yhteenveto. Yhdyskuntarakenteen kehittämishajautus-ohjelma viimeistellään työryhmän mietinnöstä saatujen lausuntojen pohjalta.

Suomen aluerakenteen ja alueidenkäytön kehityskuvan luonnos valmistui sidosryhmien kanssa käytävää keskustelua varten. Siitä järjestettiin neljä alueellista keskustelutilaisuutta maakuntien liitoille ja muille aluetason keskeisille toimijoille. Kehityskuva valmistuu keväällä 2006.

Tonttutuotannon edellytyksiä parannetaan

Asuntojen hinnat ovat erityisesti kasvavilla kaupunkiseuduilla viime vuosina nousseet. Yhtenä syynä tähän on nähty asuntotonttien riittämätön kaavoitus ja sitä kautta

tarjontaan nähden voimakas kysyntä. Vuoden 2006 talousarvioesityksen käsittelyn yhteydessä hallitus päätti toimenpiteistä tonttitarjonnan lisäämiseksi. Osana näitä toimenpiteitä ympäristöministeriö asetti syyskuussa hallintoneuvos Lauri Tarastin johdolla työryhmän selvittämään maankäyttö- ja rakennuslain muutostarpeita niin, että edistettäisiin kuntakaavoitusta ja rajoitettaisiin mahdollisuutta kaksinkertaiseen valitukseen

Vuorovaikutteinen ja vaikutuksia ennakoiva toimintatapa yleistynyt

Viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointia koskeva lainsäädäntö tuli voimaan 1.6.2005. Lainsäädännöllä toimeenpannaan asiaa koskeva EY:n direktiivi sekä YK:n Euroopan talouskomission (ECE) strategista ympäristöarviointia koskeva pöytäkirja. Lainsäädännön toimeenpanoa on ohjattu viranomaisille suunnatun internetpohjaisen tukiaineiston ja koulutustilaisuuksien avulla. Hallitus antoi 24.11.2005 eduskunnalle esityksen ympäristövaikutusten arviointia koskevan lain muuttamisesta. Muutosten taustalla on niin sanottu osallistumisosoikeusdirektiivi.

Maankäyttö- ja rakennuslaki osallistumista koskevine säännöksineen on ollut voimassa kuusi vuotta. Kansalaisjärjestöykselyn mukaan kansalaisten tiedonsaanti ja mahdollisuudet osallistua ovat lain myötä merkittävästi parantuneet, mutta mahdollisuudet vaikuttaa eivät ole toteutuneet yhtä hyvin. Kuntien kannalta lisääntynyt osallistuminen ja laajempi vuorovaikutus ovat tuoneet kaavoitusprosesseihin ennakoinnattomuutta. Kaavoituskohteet ovat myös muuttuneet aikaisempaa vaativimmiksi ja niihin liittyy usein ristiriitoja.

Kaavojen valmisteluun liittyvien selvitysten ja arviointien oikea kohdentaminen ja riittävyys ovat sisältyneet maankäyttö- ja rakennuslain toimivuuden arviointiin. Vuonna 2005 on kehitetty erityisesti selvitysten ja vaikutusten arviointien kohdentamista ja riittävyttä sekä selvitysten tarkoituksenmukaista liittämistä suunnitteluprosessin kokonaisuuteen. Työhön liittyvä raporttiluonnos valmistui. Aihetta on myös käsitelty viranomaisneuvotteluissa ja koulutustilaisuuksissa.

Selvitysten ja vaikutusten arviointien tekemisen kannalta ongelmallisina aihepiireinä ovat nousseet esille erityisesti sosiaaliset vaikutukset ja kulttuuriympäristö. Sosiaalisten vaikutusten arviointia kaavoituksessa on käsitelty kahdessa julkaisussa. Kulttuuriympäristöön kohdistuvien vaikutusten arviointiin liittyvä opastyö on käynnissä ja sitä koskeva esiselvitys tehdyistä kulttuuriympäristön vaikutusten arvioinneista valmistui.

Kaupunkimaisten pientaloalueiden rakentamisen edellytyksistä lisää tietoa

Asunto- ja tyyppitalotarjonnan monipuolistamiseksi kaupunkien keskustoissa ja asuntoalueilla on saatettu loppuun kaupunkimaista tiivistä ja matalaa pientalorakentamista koskeva viisivuotinen projekti. Sen yhteydessä on tuotettu selvityksiä ja levitetty tietoa ja kokemuksia uusista käytännöistä ja ratkaisuista. Projekti on myös edistänyt kuntien, suunnittelijoiden sekä rakennusalan eri tahojen pyrkimyksiä monipuolisten ja yksilöllisten kaupunkiympäristöjen aikaansaamiseksi.

Rannikkostrategia valmistui

Kansallisen rannikkostrategian (ICZM) ja sen taustaksi laaditun arviointiraportin valmistelu asetetussa yhteistyöryhmässä saatiin päätökseen. Kansallisessa rannikkostrategiassa määritellään tavoitteita ja keinoja rannikkoalueen tilan ja sen kestävä käytön parantamiseksi rannikkoalueiden yhdenmetyt käytön ja hoidon suosituksen

mukaisesti. Strategia pyrkii kiinnittämään huomiota rannikkoalueeseen yhtenäisenä meri- ja maa-alueita kattavana kokonaisuutena, vahvistamaan rannikkoalueella elämisen edellytyksiä ja eri toimijoiden yhteistyötä sekä säilyttämään rannikon erityispiirteitä, ympäristöä ja sen luonnon monimuotoisuutta. Strategian laadinta perustuu EU:n parlamentin ja neuvoston 2002 antamaan suositukseen rannikkoalueiden yhdenmennyksestä käytöstä ja hoidosta. Suomi raportoi komissiolle suosituksen täytäntöönpanon etenemisestä alkuvuodesta 2006.

Kaavoitusta ohjattiin erityiskysymyksissä

Liito-orava

Ympäristöministeriö antoi kirjeellään kunnille, maakuntien liitoille ja alueellisille ympäristökeskuksille ohjeita liito-oravan suojelun ja kaavoituksen yhteensovittamisesta. Kirjeessä kerrottiin liito-oravasta ja sitä koskevasta, kaavoitukseen liittyvästä lainsäädännöstä. Lisäksi siinä annettiin myös esimerkkejä kaavamääräyksistä, joilla voidaan edistää lajin säilymistä.

Tuulivoimarakentaminen

Ministeriö julkaisi tuulivoimarakentamisen kaavoitus- ja lupamenettelyjä sekä ympäristövaikutuksia selvittävän esitteen. Lisäksi tuulivoimatuotantoon soveltuvat alueet on kartoitettu rannikko-, meri- ja tunturialueilla, lukuun ottamatta Varsinais-Suomen liiton aluetta, jota koskeva selvitys on käynnissä.

Valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt

Kuntien tueksi kaavoituksessa ja rakennusvalvonnassa sekä oikaisu- ja kaavoituskehutusmenettelyn vähentämiseksi laadittiin muistio valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen huomioon ottamisesta. Muistion tarkoituksena on selkeyttää valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden veloitteiden toteuttamista.

Aluearkkitehtitoiminta kehittyi

Aluearkkitehtitoiminnan avustuksia jaettiin yhteensä 600 000 euroa 31 eri toimialueelle, joihin kuului 105 avustusta saavaa kuntaa ja 10 kokonaan omalla rahoituksellaan mukana olevaa kuntaa. Aluearkkitehtien keskeisenä tehtävänä on hoitaa kunnissa kaavoitushankkeisiin liittyviä tehtäviä. Kaavoitushankkeita käsitellään näissä kunnissa vuosittain yhteensä noin 300.

Alueidenkäytön tulosten yhteenveto

Keskeiset tulostavoitteet ovat toteutuneet pääosin suunnitelmien mukaisesti. Maankäyttö- ja rakennuslain toimivuudesta valmistunut kokonaisarvio osoitti, että laki on pääosin toiminut sille asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Alueidenkäytön suunnittelujärjestelmän koetaan vastaavan erilaisiin tarpeisiin maan eri osissa. Lain tavoitteiden suuntaisten vaikutusten kaavoituksen sisällössä ja ympäristön laadussa arvioitiin olevan jo monilta osin nähtävissä. Myös viiden vuoden välein tehtävä asukaskysely, asukasbarometri, osoitti, että asukkaat olivat yleisesti ottaen tyytyväisiä asuinympäristöönsä taajamissa ja että tyytyväisyys on edellisen kyselyn jälkeen lisääntynyt.

Kaupunkiseuduilla yhdyskuntarakenne hajautui 1980-luvulla voimakkaasti, mutta 1990-luvulla hajautuminen hidastui niin, että pääosa väestön kasvusta sijoittui taajama-alueiden sisälle. Rantojen yleiskaavoituksen edistyessä rantarakentaminen on tavoitteen mukaisesti entistä suuremmalta osin suuntautunut kaavoitetuille alueille.

Asuntotonttien tarjontaan nähden voimakas kysyntä on edelleen jatkunut kasvavilla kaupunkiseuduilla. Vuoden 2006 talousarvioesityksen käsittelyn yhteydessä hallitus päätti toimenpiteistä tonttitarjonnan lisäämiseksi.

3.1.5

Luonnonsuojelu

Luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen hidastaminen

Suomi edistää biologisen monimuotoisuuden suojelua, hoitoa ja kestäväää käyttöä lähinnä biologista monimuotoisuutta koskevan YK:n yleissopimuksen (CBD) periaatteiden ja tavoitteiden pohjalta. Maailmanlaajuisesti on tavoitteeksi otettu luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen merkittävä hidastaminen vuoteen 2010. EU:n tasolla tavoite on määritelty köyhtymisen pysäyttämiseksi. Sopimuksen velvoitteiden täyttämiseksi Suomi on laatinut vuosiksi 1997 - 2005 kansallisen monimuotoisuuden toimintaohjelman.

Luonnon köyhtyminen ei hidastu nykyisin toimin

Toimintaohjelman vaikuttavuuden arviointi valmistui keväällä 2005. Arvioinnissa on koottu yhteen keskeinen tieto biodiversiteetin säilyttämisen kansallisesta tilasta ja keinoista käyttäen hyväksi laajaa asiantuntemusta ja uusinta tutkimustietoa. Arvioinnin mukaan Suomen elinympäristöjen (esim. luonnontilaiset kangasmetsät ja maatalousympäristöt) laajuudessa ja laadussa on tapahtunut ja tapahtuu edelleen muutoksia, jotka vaikuttavat selvästi luonnon monimuotoisuuden tilaan ja sen kehitykseen.

Eliölajisto uhanalaistuu erityisesti pienialaisissa ja runsaslajisissa elinympäristöissä, jotka ovat muun muassa Itämeren hietikkorannat ja niityt, vanhat lehtometsät, pienvesistöt sekä letot.

Hyvin tunnetuissa eliöryhmissä uhanalaisten lajien osuuden arvioidaan kasvavan suhteellisen hitaasti; vuoteen 2010 noin yhdellä prosenttiyksiköllä vuoden 2000 uhanalaisuusarvioinnista. Uhanalaisten lajien määrän arvioidaan lisääntyvän eriten eräissä hyönteisryhmissä ja myös erityisryhmissä, esimerkiksi kulttuuriympäristöjen lajistossa. Heikosti tunnetuissa eliöryhmissä uhanalaisten lajien määrä näyttää kasvavan nopeammin, mutta suuri osa kasvusta näyttää kuitenkin selittyvän lisääntyneestä havainnoinnista ja tutkimuksesta.

Suomeen leviää sekä luontaisesti että ihmisen mukana uusia tulokaslajeja, mutta myös haitallisia vieraslajeja, jotka voivat uhata maamme alkuperäistä luontoa tai luonnonvaroja.

Joidenkin eliölajien uhanalaistumiskehityksen on havaittu hidastuneen. Tästä huolimatta pelkästään luonnon monimuotoisuutta koskevan toimintaohjelmaan sisältyvillä toimenpiteillä ei voida pysäyttää tai edes hidastaa merkittävästi Suomen luonnon monimuotoisuuden köyhtymistä vuoteen 2010 mennessä. Kehityksen kääntäminen nopeasti paremmaksi on vaikeaa, koska monet luonnon monimuotoisuuteen kielteisesti vaikuttavat ilmiöt ovat saaneet alkunsa pitkien aikojen kuluessa.

Toimintaohjelman vaikuttavimmat toimenpiteet

Myönteistä kehitystä on yleisesti edistänyt biologisen monimuotoisuuden suojelun, hoidon ja kestäväen käytön toimialavastuun omaksuminen eri hallinnonaloilla. Tehokkaimpia luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen vaikuttavia toimenpiteitä ovat olleet:

1. Verrattain laajoilla alueilla, erityisesti metsissä ja maatalousalueilla, samansuuntaisesti toteutetut toimenpiteet, joiden pohjana ovat olleet lakimuutokset, talousmetsien hoitoa koskevat uudet suositukset, Metsähallituksen alue-ekologinen/luonnonvarasuunnittelu ja luonnonsuojelualueiden ennallistamistoimet sekä maatalouden ympäristötukijärjestelmät.
2. Toimenpiteet, joissa on voitu toteuttaa selvä ja pysyvä toiminnan suuntauksen sekä asenteiden muutos, muun muassa uudisojitusten poistaminen metsäsuunnittelun ja tukijärjestelmien piiristä sekä maanomistajien näkemysten parempi huomioon ottaminen luonnon monimuotoisuuden suojelussa.
3. Lakisääteisen suojelun ja luonnonhoidon kohdentaminen talouskäytössä oleviin elinympäristöihin ja niiden monimuotoisuuden turvaamisen kannalta tärkeisiin elinympäristöihin, jotka ovat muun muassa luonnonsuojelu- ja metsälainsäädännön sekä vesilain mukaisiin tärkeisiin elinympäristöihin, Natura 2000 –verkoston laatiminen sekä erilaiset tukijärjestelmät.
4. Luonnonsuojelualueverkoston kehittäminen, muun muassa suojeluohjelmien toteuttaminen, Natura 2000 –verkoston laatiminen ja vahvistaminen, suojelualueiden hoidon ja käytön tehostaminen sekä niiden ekologisen tilan parantaminen hoito- ja ennallistamistoimenpiteiden avulla.
5. Aikaisempaa paremman ja yksityiskohtaisemman tietoperustan luominen, joka on antanut pohjaa toiminnan muutoksille ja sen suuntaamiselle sekä myös soveltavammalle tutkimukselle, yleisen tietämyksen lisääntymiselle luonnon monimuotoisuudesta ja biodiversiteetin yhteiskunnallisen arvon tunnustamiselle.

Vuosille 2006 – 2016 valmisteltiin uutta toimintaohjelmaa

Kansallisen luonnon monimuotoisuuden toimintaohjelman arvioinnin pohjalta on valmisteltu uusi strategia ja toimintaohjelma vuosille 2006 – 2016. Se on tarkoitus tuoda valtioneuvoston käsiteltäväksi kevään 2006 aikana. Vuoden 2005 lopussa päättyneen ohjelmakauden tärkeimmiksi haasteiksi tunnistettiin:

1. luonnon monimuotoisuuden suojelun toimintaohjelman laaja-alaisuus;
2. tutkimukseen perustuvan kokonaisnäkömyksen puute luonnon monimuotoisuuden tilasta ja toimintaohjelman vaikuttavuudesta;
3. toimialavastuun toteuttaminen käytännössä;
4. luonnon monimuotoisuutta turvaavien uusien toimintatapojen ja taloudellisten ohjauskeinojen löytäminen;
5. luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen tähtäävän politiikan sisällön ja tavoitteiden laajempi ymmärrettävyys, sekä
6. luonnon monimuotoisuutta koskevan tiedon välittyminen alueellisen ja paikallisen maankäytön ja päätöksenteon avuksi.

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman (METSO) toteuttaminen jatkui

METSO-ohjelmaa toteutettiin valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti yhteistyössä maa- ja metsätalousministeriön kanssa. METSON ekologisten, taloudellisten ja sosiaalisten vaikutusten seuranta ja arviointi käynnistyi vuonna 2005. Hanke toteutetaan Suomen ympäristökeskuksen ja Metsäntutkimuslaitoksen yhteistyönä. Vaikutusten arvioinnin ja seurannan loppuraportin on määrä valmistua syksyllä 2006. Sen tulosten perusteella päätetään Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden turvaamisen jatkosta vuonna 2007.

METSO-ohjelman toimenpiteet perustuvat eri toimijoiden mahdollisimman tiiviiseen yhteistyöhön ja yksityismaiden osalta maanomistajien vapaaehtoiseen tarjoukseen. Toimenpiteillä pyritään turvaamaan metsäisille luontotyypeille ja uhanalaisille lajeille tärkeät elinympäristöt ja rakennepiirteet.

Suojelumetsien ennallistaminen etenee

Vain osa Etelä-Suomen nykyisistä luonnonsuojelualueista on edes jokseenkin luonnontilaisia. METSO-ohjelmaan sisältyvillä tavoitteilla ja määrärahoilla on tarkoitus nopeuttaa ihmisen muuttamien elinympäristöjen palautumista luonnontilaan. Elinympäristöjen hoidon avulla voidaan puolestaan ylläpitää luonnon monimuotoisuudelle tärkeitä metsien rakenteita, esimerkiksi lehtipuustoa lehdoissa. Ohjelman tavoitteena oli ennallistaa suojelualueiden metsiä yhteensä noin 30 000 hehtaaria vuosina 2003-2012. Ennallistamistyötä on tehty vuosina 2003-05 yhteensä 11 071 hehtaarin suuruisilla alueilla.

Ennallistaminen valtion luonnonsuojelualueilla vuosittain:

Vuosi	2003	2004	2005
Toteutuma, ha	2 200	4 363	4 508

METSO lisännyt yleistä suojelumyönteisyyttä

METSOSSa kokeillaan uusia monimuotoisuuden turvaamisen keinoja, jotka perustuvat yksityisten metsänomistajien vapaaehtoisuuteen. Kokeiluhankkeilla pyritään saamaan suojelun piiriin erityisten luonnontieteellisten kriteerien mukaisia alueita, joita ovat mm. lehdot, runsaslahopuustoiset kangasmetsät, korvet ja järeitä haapoja ja lehtipuita sisältävät alueet.

Luonnonarvokaupassa maanomistaja sitoutuu sopimuksesta ylläpitämään tai lisäämään luonnonarvoja metsässään määräajan ja saa tästä tuloja luonnonarvojen mukaan. Sopimukset on tehty pääasiassa kymmeneksi vuodeksi. Tarjouksia luonnonarvokauppaan tehtiin kertomusvuonna 800 hehtaarin alueista. Luonnonarvokauppasopimuksia on tehty koko kokeilun eli kolmen vuoden aikana yhteensä 89 kappaletta, 871 hehtaarin alueista.

Tarjouskilpailun kokeiluhanke ajoittui vuosille 2004-05 ja sitä kokeiltiin itäisellä Uudellamaalla, Pohjois-Savossa ja Lounais-Lapissa Tervolan, Tornion, Keminmaan ja Simon kunnissa. Tarjouskilpailussa maanomistaja voi tarjota metsäänsä pitempiaikaiseen tai pysyvään suojeluun esittämäänsä korvausta vastaan. Alueen voi myös myydä valtiolle suojelualueeksi. Kokeilun aikana tehtiin Uudellamaalla 15 tarjousta, Pohjois-Savossa 25 tarjousta ja Lounais-Lapissa 27 tarjousta. Uudellamaalla syntyy

suojelusopimus 12 alueesta (60 ha), Pohjois-Savossa on muodostettu 7 yksityistä suojelualueita (74,2 ha) ja Lounais-Lapissa sopimus tehdään 10 alueesta (138 ha).

Vuodesta 2005 alkaen on myös ollut mahdollista hankkia valtion omistukseen arvokkaita metsäalueita maanomistajien tekemien tarjousten pohjalta. Tarkoitukseen voidaan käyttää viisi miljoonaa euroa vuodessa. Ensimmäisen vuoden kokemukset olivat hyvin myönteisiä. Maanomistajat tarjosivat valtiolle kaikkiaan 57 arvokasta aluetta. Niistä hankittiin 46, yhteensä 1 900 hehtaaria.

Metsäluonnon monimuotoisuuden yhteistoimintaverkostojen kokeiluhankkeet käynnistyivät vuonna 2004 neljällä alueella. Hankkeiden tavoitteena on laajalla paikallisella yhteistyöllä innostaa maanomistajia edistämään luonnon monimuotoisuutta. Monimuotoisuuden turvaamisen keinoina verkostohankkeissa voidaan käyttää erilaisia suojelusopimuksia, ympäristötuki- ja luonnonhoitohankkeita sekä luonnonarvokauppaa.

Vuoden 2006 alussa julkaistun väliarvioinnin perusteella METSO-ohjelman vapaaehtoisten keinojen arvioidaan lisänneen metsien suojelun yleistä hyväksyttävyyttä. Suojelukohteiden valinnassa katsottiin olevan tärkeää ottaa huomioon ekologisten perusteiden lisäksi myös taloudellisia ja sosiaalisia näkökohtia, kuten suojelun vaikutukset metsäsektoriin kokonaisuudessaan, alueelliset ja paikalliset vaikutukset työllisyyteen ja maaseudun elinvoimaisuuteen.

Tutkimus pohjustaa tulevaa päätöksentekoa

METSO-ohjelmaan sisältyy myös huomattavat yli kahden miljoonan euron vuotuiset tutkimusvarat, joita osittain kanavoidaan laaja-alaisen tutkimusohjelman (MOSSE) kautta. Sekä maa- ja metsätalousministeriö että ympäristöministeriö rahoittavat hankkeita. MOSSE-ohjelmassa tutkitaan erityisesti metsien monimuotoisuuden turvaamisen ohjauskeinojen ekologiaa, taloudellisia ja sosiaalisia vaikutuksia.

METSOSTa rahoitetaan myös uhanalaisten ja puutteellisesti tunnettujen metsälajien tutkimusohjelmaa, joka on jo nyt parantanut huomattavasti tietämystä lajistostamme. Suomesta on muun muassa löytynyt yli 1 000 uutta lajia ja esimerkiksi liito-oravasta on ensimmäistä kertaa käytettävissä tarkat tiedot kannan koosta ja alueellisesta jakautumisesta. Tutkimustuloksia käytetään hyväksi vuoden 2007 päätöksenteossa, jossa määritellään tulevat tavoitteet ja toimenpiteet Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden turvaamiseksi.

Luontomatkailua kehitetään vaikeimmilla työllisyysalueilla

Luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun kehittämiseen arvioidaan liittyvän työllisyyden kannalta merkittäviä mahdollisuuksia erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomen alueilla. Niiden hyödyntämiseksi valtioneuvosto hyväksyi vuonna 2003 toimintaohjelman (VILMAT-ohjelma). Ohjelman mukaan virkistyskäyttöön ja luontomatkailuun liittyviä työpaikkojen määrää pystyttäisiin huomattavasti lisäämään kokoamalla hajanaista toimialaa ja lisäämällä yhteistyötä, parantamalla edellytyksiä luonnon lisääntyvälle käytölle, parantamalla ja tuotteistamalla palvelutarjontaa sekä tiedon saatavuutta ja osaamista.

Noin neljänneksen Suomen matkailusta on arvioitu olevan luontomatkailua, jolla tarkoitetaan kaikkea luontoon tukeutuvaa matkailua. Sen toimintaedellytyksiin Suomessa kuuluvat laajat jokamiehenoikeudet, virkistys- ja suojelualueet sekä luontomatkailun yritystoiminta. Lapin matkailun voidaan katsoa olevan kokonaisuudessaan luontomatkailua.

VILMAT-ohjelman työllisyysvaikutusten toteutuminen on sidoksissa matkailun kehittämiseen. Yöpymiset rekisteröidyissä majoitusliikkeissä lisääntyivät tammi-lokakuussa 2005 edellisvuodesta 3,2 prosenttia. Yöpymisten määrä oli suurempi kuin milloinkaan aikaisemmin vastaavana ajanjaksona; erityisesti talvimatkailu kehittyi hyvin. Kasvua oli erityisesti Kuusamossa, Kainuussa sekä Lapissa.

Metsähallitus teki VILMAT-ohjelmaan liittyen vuonna 2005 selvityksen valtion maiden luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun työllisyyttä edistävästä kehittämisestä vuoteen 2010. Selvityksen pohjalta kehittämiskohteiksi valittiin ne valtion omistamat kansallispuistot ja muut alueet, joihin ennakoidaan kohdistuvan vuoteen 2010 mennessä suurin kotimainen tai kansainvälinen virkistyskäytön ja luontomatkailun kysyntä. Kehittämiskohteina olisivat ohjelman mukaan mm. Ylläksen-Paloksen alue, Urho Kekkosen kansallispuisto Saariselän matkailualueeseen liittyen, Oulangan alueet Rukan matkailuun liittyen, Saimaan aluekokonaisuus, Repoveden alue ja Nuuksion kansallispuisto. Alueet pyritään profiloimaan niiden luontaisen vetovoiman ja matkailumarkkinoiden kysynnän mukaisesti ja niiden palveluita sekä kulutuskestävyyttä pyritään parantamaan.

Toimenpiteillä tuettaisiin erityisesti kesäaikaista matkailutarjontaa, mikä lisää edellytyksiä matkailuelinkeinon vakiinnuttamiseksi ympärivuotiseksi. Työllisyyden kasvu ja luontomatkailutulojen lisäys kohdistuisi voimakkaimmin Lappiin, Koillismaalle ja Kainuuseen sekä muille vaikeimmille työttömyysalueille. Ohjelman toteutus aloitetaan vuonna 2006.

Luonnonsuojeluverkoston kehittäminen

Luonnonsuojeluohjelmien rahoitusohjelmaa jatkettiin

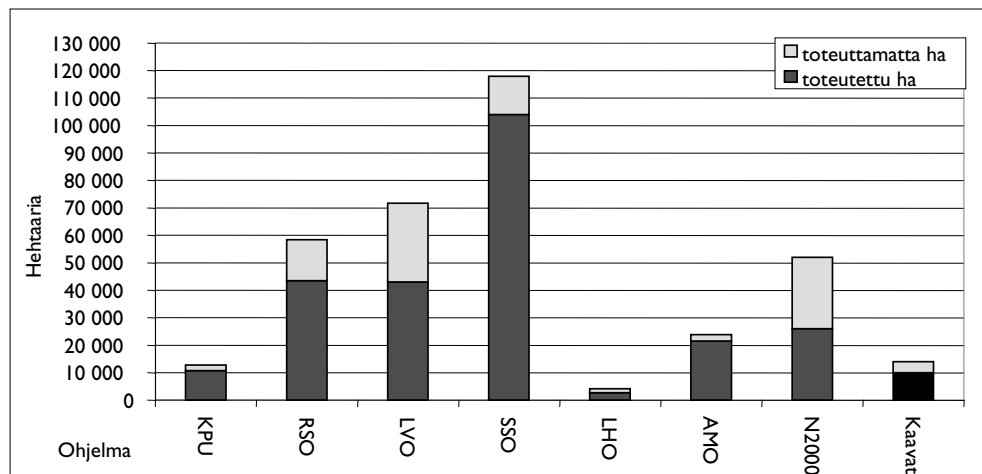
Vuosille 1996 - 2007 päätetyn luonnonsuojeluohjelmien rahoitusohjelman tavoitteista oli vuoden 2005 lopussa toteutunut kolme neljäsosaa. Suojelun piiriin oli saatu 272 000 hehtaarin alueet ja ratkaistu noin 14 000 kiinteistön korvauskysymykset. Toteuttamatta oli vielä noin 90 000 hehtaaria suojeluohjelmiin ja Natura 2000 -verkostoon kuuluvia yksityismaita.

Talouspoliittinen ministerivaliokunta tarkisti rahoitusohjelmaa joulukuussa 2005. Todettiin, että suurimmassa osassa Suomea vanhat luonnonsuojeluohjelmat saadaan pääosin toteutettua vuoden 2007 loppuun mennessä. Rahoitusohjelmaa päätettiin kuitenkin jatkaa vuoden 2009 loppuun. Jatkaminen on tärkeää erityisesti Lounais- ja Länsi-Suomen ympäristökeskuksille. Niillä on eniten jäljellä luonnonsuojeluohjelmien alueita, joita ei ole ostettu tai vaihdettu valtiolle tai joiden korvauksista ei ole sovittu maanomistajien kanssa.

Vuoden 1996 tehdyssä rahoitusohjelmassa merkittävin määräraha varattiin rantojen suojeluohjelman toteutukseen. Toteuttamatonta pinta-alaa sisältyi eniten soijensuojeluohjelmaan, rantojen suojeluohjelmaan ja lintuvesien suojeluohjelmaan. Toteutus on edennyt kaikkien ohjelma-alueiden osalta kohtuullisen hyvin lukuun ottamatta lintuvesien suojeluohjelmaa, jonka suojelutoimissa on päästy selkeämmin liikkeelle vasta viime vuosina. Natura 2000 -verkostoesitystä on täydennetty kolmella päätöksellä vuosina 2002-05 ja siltä osin toteutusta tultaneen jatkamaan vuoden 2007 jälkeen.

Luonnonsuojeluohjelmien toimeenpano on alueellisten ympäristökeskusten vastuulla. Maanhankintaan on osallistunut myös Metsähallitus. Ympäristökeskuksittain rahoitusohjelman toteutustavoitteet jakautuivat epätasaisesti. Toteutettavaa yksityismaiden pinta-alaa oli eniten Pohjois-Suomessa.

Luonnonsuojeluohjelmien toteuttamistilanne 1.1.2006

Natura 2000 –verkosto lähes valmis

Natura 2000 –verkostoa koskevat valtioneuvoston päätökset kattavat vuonna 2005 tehdyn täydennyspäätöksen jälkeen noin 4,8 miljoonaa hehtaaria luontodirektiivin mukaisia SCI-alueita ja noin 3,1 miljoonaa hehtaaria lintudirektiivin mukaisia SPA-alueita. Osittaiset päällekkäisyydet huomioon ottaen verkoston kokonaislaajuus tulisi olemaan noin 4,9 miljoonaa hehtaaria.

EU:n komissio hyväksyi tammikuussa Suomen ehdotukset yhteisön tärkeinä pitämien alueiden luetteloon siltä osin kuin Suomen päätökset olivat lainvoimaisia. Komission lopullisesti hyväksymät alueet kattavat yhteensä noin 4,6 miljoonaa hehtaaria. Verkoston muodostaminen on siten Suomen osalta lähes valmis.

Natura 2000 –verkoston toteuttamisessa hoidon ja käytön suunnittelulla on suuri merkitys. Ympäristöministeriö on kehottanut alueellisia ympäristökeskuksia laatimaan toimialueensa kattavat hoidon ja käytön yleissuunnitelmat. Niiden tavoitteena on määrittellä aluekohtaisen suunnittelun tarve sekä suunnittelun yhteydessä käsiteltävät kysymykset toisaalta luontoarvojen suojelun ja toisaalta alueisiin kohdistuvien käyttöpaineiden näkökulmasta.

Osa hoidon ja käytön suunnitelmista valmistui

Hoidon ja käytön yleissuunnittelu ei ole edennyt kaikissa ympäristökeskuksissa odotetulla tavalla. Suunnitelmat ovat valmiina Pirkanmaan, Etelä-Savon, Pohjois-Karjalan, Keski-Suomen ja Lapin ympäristökeskuksissa; muissa suunnittelu jatkuu vielä vuoden 2006 aikana. Kiinteä yhteistyö eri toimijatahojen kanssa on tärkeää yleissuunnitelmien laadinnassa, mikä osaltaan selittää suurta vaihtelua työn etenemisessä eri ympäristökeskuksissa.

Lapin ympäristökeskuksessa suunnitelma laadittiin ympäristökeskuksen, maakuntaliiton ja Metsähallituksen yhteishankkeena. Laajan myös muita toimijatahoja kattaneen osallistavan suunnitteluprosessin ansiosta on saavutettu hyvä lopputulos ja onnistuttu selkeyttämään monia Natura 2000-alueiden käyttöön liittyviä periaatteita.

Ympäristökeskus	Valmis	Arvioitu valmistuminen I-VI/06	Arvioitu valmistuminen VI-XII/06
Uusimaa		VI/06	
Lounais-Suomi		III/06	
Häme			X/06
Pirkanmaa	X		
Kaakkois-Suomi			XII/06
Etelä-Savo	X		
Pohjois-Savo		VI/06	
Pohjois-Karjala	X		
Keski-Suomi	X		
Länsi-Suomi		V/06	
Pohjois-Pohjanmaa		VI/06	
Kainuu		III/06	
Lappi	X		

Luonnonsuojelun tulosten yhteenveto

Ympäristöministeriö on pyrkinyt hidastamaan luonnon monimuotoisuuden köyhtymistä kansainvälisesti asetetun tavoitteen mukaisesti vuosille 1997-2005 laaditun toimintaohjelman mukaisesti. Toimintaohjelman vaikutuksista tehtiin arviointi vuosina 2004-05. Sen mukaan toimintaohjelmaan sisältyvillä toimenpiteillä ei ole kyetty merkittävästi hidastamaan luonnon monimuotoisuuden köyhtymistä vuoteen 2010 mennessä. Tosin monet luonnon monimuotoisuuteen kielteisesti vaikuttavat ilmiöt ovat saaneet alkunsa pitkien aikojen kuluessa. Vajaan kymmenen vuoden toimintaohjelman kaikki vaikutukset eivät myöskään voi olla vielä todettavissa. Arvioinnista saatujen suuntaviivojen perusteella on vuoden 2005 aikana valmisteltu uusi strategia ja toimintaohjelma vuosille 2006-16.

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelmaa toteutettiin edelleen valtioneuvoston vuonna 2002 tekemän päätöksen perusteella. Olemassa olevien suojelualueiden kartoituksessa ja ennallistamisessa saavutettiin hyvät tulokset. Yksityismaiden suojelua edistettiin maanomistajien vapaaehtoisuuteen perustuen kokeilemalla erilaisia suojelukeinoja. Kokemusten mukaan niillä voitiin muuttaa eri osapuolten asennoitumista myönteisemmäksi suojelua kohtaan. Toimintaohjelman toimenpiteiden tuloksia arvioidaan Suomen ympäristökeskuksen ja Metsäntutkimuslaitoksen yhteistyönä siten, että arvioinnin tulokset ovat käytettävissä toimintaohjelman jatkosta päätettäessä vuonna 2007.

Luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun edellytyksiä pyrittiin parantamaan laajalla yhteistyöllä. Valtion omistamien luonnonsuojelualueiden tarjoamia mahdollisuuksia luontomatkailuun perustuvan elinkeinon vahvistamisessa kartoitettiin. Luonnonsuojeluohjelmien toteuttaminen on edennyt pääosin tavoitteiden mukaisesti. Tarkoitukseen vahvistettua rahoitusohjelmaa (1996-2007) tarkistettiin siten, että toteuttamista jatketaan vuosille 2008-09. Rahoitusohjelman aikana on suojelun piiriin saatu 272 000 hehtaarin alueet. Toteuttamatta on vielä vuoden 2006 alussa suojeluohjelmiin kuuluvia yksityismaita noin 90 000 hehtaaria. Suomen Natura 2000-verkoston laatiminen saatiin käytännössä valmiiksi.

Vesivarojen käyttö ja hoito

Kokonaisuutena arvioiden vesivarojen käytön hoidon tulostavoitteet saavutettiin hyvin ja voimavarojen käyttö oli tehokasta. Vuoden 2005 toisessa lisäbudjetissa myönnettiin rahoitus kolmeen merkittävään vesihuoltohankkeeseen sekä nopeutettiin keskeneräisten tulvasuojelu- ja vesihuoltohankkeiden sekä pienehköjen hankkeiden toteutusta. Merkittävimmät poikkeamat tulossuunnitelmiin nähden olivat Kiikala - Salo syöttövesijohtohankkeen ja Kuopion syöttö- ja runkovesijohtohankkeen toteutumisen viivästyminen.

Suurtulviin varauduttiin

Tulvariskeihin varauduttiin vuonna 2005 laatimalla tulvakarttoja, tulvariskien hallinnan yleissuunnitelmia, suunnittelemalla ja toteuttamalla tulvasuojeluhankkeita, ajantasaisesti ja laatimalla tulvantorjunnan toimintasuunnitelmia, ohjaamalla kaavoitus- ja rakennustoimintaa tulvariskittömille alueille sekä hoitamalla valtion vastuulle kuuluvat säännöstely- ja tulvantorjuntatoimet.

Suuriin tulviin varautumiseksi laadittiin tulvakarttojen ja tulvariskien hallinnan yleissuunnitelmia yhteistyössä kuntien ja muiden toimijoiden kanssa. Kaavoitukseen ja kuntien rakennusjärjestyksiin liittyvissä lausunnoissa sekä annetuissa poikkeusluvissa kiinnitettiin huomiota alimpiin sallittuihin rakennuskorkeuksiin. Rakentamiskorkeussuosituksia annettiin 193, kahdeksalle merkittävälle vahinkokohteelle valmistui yleissuunnitelma ja 10 tulvakarttaa laadittiin.

Rankkasadetulviin varautumista parannettiin esimerkiksi pilottihankkeella, jossa selvitettiin Ylivieskan taajama-alueen sadevesien johtamista poikkeuksellisten sateiden aikana. Kevään 2005 vaikea tulvatilanne aiheutti tarpeen nopeuttaa Kittilän kirkonkylän tulvasuojelun suunnittelua sekä Ivalon keskustaajaman jo käynnissä olevia tulvasuojelutöitä sekä täydennysuunnittelua. Ivalojoen ja Simojoen tulvariskien hallinnan yleissuunnitelmat ovat pääosin valmiit ja Kittilän tulvariskien hallinnan suunnittelu käynnistyy vuonna 2006.

Patoturvallisuuslain mukaisia määräaikaistarkastuksia tehtiin 971. Lisäksi tehtiin muun muassa Uljuan tekoaltaan maapatojen kuntokartoitus ja jatkettiin Haapajärven kuntokartoitusta. Uljuan tekojärven perusparannustyöt aloitettiin Siikajoen vanhan uoman osalta.

Lähes 4 000 uutta taloutta vesihuollon piiriin

Vesihuollon tukitoimenpiteillä saatiin maaseudulla ja haja-asutusalueilla runsaat 3 700 taloutta (tavoite 5 000 taloutta) hyvälaatuisen ja riittävän vedensaannin piiriin. Samalla huolehdittiin jätevesien asianmukaisesta käsittelystä. Vesihuollon alueellista yhteistyötä edistettiin laatimalla vesihuollon alueellisia yleissuunnitelmia ja toteuttamalla niiden pohjalta valtion vesihuoltotyönä ylikunnallisia vedenhankinta- ja viemäröintijärjestelyjä. Vesihuollon alueellisia yleissuunnitelmia valmistui 11 ja pääosin ylikunnallisia vesihuoltotöitä 22. Vesihuoltolain mukaisia lausuntoja annettiin 2 971. Vesihuoltolaitosten toimintavarmuus ja varautuminen erityistilanteisiin parani uusien vesilähteiden ja yhdysvesijohtojen rakentamisen myötä.

Vesistöjen säännöstelyn kehittäminen jatkui

Vesistöjen säännöstelyn kehittäminen jatkui. Ympäristölupavirastoon toimitettiin Perhonjoen keskiosan järviryhmän säännöstelyhankkeeseen liittyvän lyhytaikaissäännöstelyn tarkistaminen ja Kyrönjoen yläosan tulvasuojeluhankkeen vesioikeudellisten

lupaehtojen tarkistaminen. Perhönjoen hakemuksessa on kyse lyhytaikaisäännöstelyhaittojen vähentämisestä ja Kyrönjoen hakemuksessa kuivatusvesistä aiheutuvien happamuushaittojen vähentämisestä. Säätöselvityshankkeiden kehittämisselvityksiin liittyviä kunnostusohjelmia toteutettiin muun muassa Kainuussa kahden vesistön alueella. Rakennettujen vesistöjen kunnostusta jatkettiin muun muassa Oulujoella. Säätöselvityksissä ja rakennetuissa vesistöissä toteutettavat kunnan, sääntelijän ja valtion yhteistyöhankkeet koetaan hyödynsaajien keskuudessa tärkeiksi.

Tulvariskien hallinta ja patoturvallisuus	Toteuma 2003	Toteuma 2004	Tavoite 2005	Toteuma 2005
Valmistuneet tulvariskien hallinnan yleissuunnitelmat, kpl	2	8	10	8
Valmistuneet/päivitetyt tulvantorjunnan toimintasuunnitelmat, kpl	1	4	2	2
Valmistuneet tulvasuojelu-/vesistötyöt, kpl	3	9	7	7
Ylikunnallisiin vesihuoltohankkeisiin osallistuneet kunnat, kpl	41	95	97	109
Vesihuoltolaitokset, joiden turvallisuusluokka parantunut, kpl	5	17	22	24
Valmistuneet vesihuoltotyöt, kpl	16	18	17	22
Valmistuneet sääntöselvityksen kehittämisselvitykset, kpl	2	5	6	6
Valmistuneet vesistön kunnostushankkeet, kpl	12	22	23	23

Vesivarojen käytön ja hoidon tulosten yhteenveto

Poikkeukselliset tulvat osoittivat vesistöennusteiden, hydrologisen seurannan, rekisteritietojen ajantasaisuuden ja havaintoverkon automatisoinnin sekä tulvantorjunnan yhteistyön arvon. Poikkeuksellisista vesiolista aiheutuvia vahinkoja ja haittoja onnistuttiin vähentämään hyvin suunnitelluilla, oikea-aikaisilla tulvantorjuntatoimenpiteillä. Vesihuollon alueellinen yhteistyö, erityistilanteisiin varautuminen sekä maaseudun vesihuolto parani uusien vesilähteiden käyttöönoton ja yhdysvesijohtojen rakentamisen myötä.

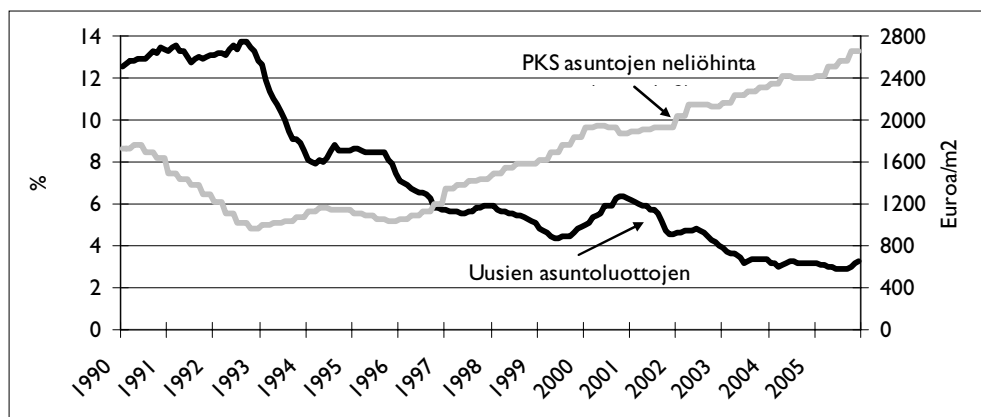
3.1.7

Asuminen

Hallituksen vuoden 2004 alussa hyväksymä asuntopoliittinen ohjelma ohjaa asuntopoliittisten toimien toteuttamista. Vuosina 2004 – 2006 toteutettava ohjelma painottuu kolmeen osa-alueeseen: 1) asuntotuotannon edistäminen voimakkaan asuntokysynnän alueilla, 2) asuntokannan ylläpidon ja korjaamisen tehostaminen ja 3) vähentyvän asuntokysynnän aiheuttamien ongelmien vähentäminen. Talousarviossa asetetut keskeiset tavoitteet olivat asuntojen uustuotannon nykyistä parempi vastaavuus asuntokysyntään niin alueellisesti kuin laadullisesti, valtion asuntolainasaatavien ja -takausten riskienhallinnan paraneminen, erityisryhmien asuntotilanteen paraneminen, asunnottomuuden vähentyminen ja asumistuen määräytymisperusteiden reaalian tason säilyminen.

Merkittävin tekijä ulkoisessa toimintaympäristössä on historiallisen matala korkotaso, joka on lisännyt omistusasuntojen kysyntää entisestään ja lisännyt asuntolainojen ottamista. Asuntolainat ovat aikaisempaa suurempia ja laina-ajaltaan pidempiä. Jo pitkään odotettu korkotason nousu alkoi syksyllä, mutta asuntojen hintojen nousu kuitenkin kiihtyi syksyn aikana, eikä käännettä asuntomarkkinoilla tullut.

Alentunut korkotaso on ollut nostamassa asuntojen hintoja

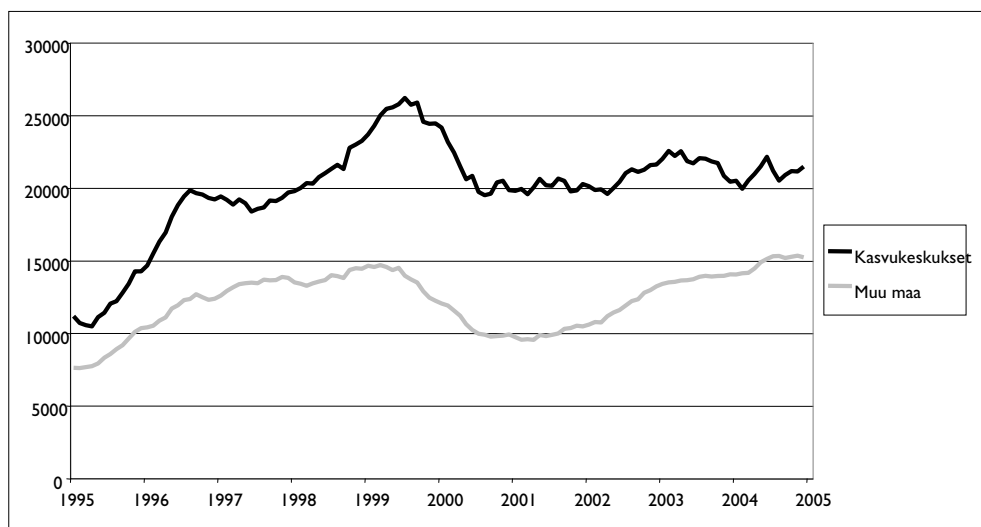

Alentunut korkotaso on ollut keskeinen tekijä omistusasuntokysynnän lisääntymisessä. Myös hyvätalouden kehitys ja pidentyneet laina-ajat ovat lisänneet omistusasuntokysyntää.

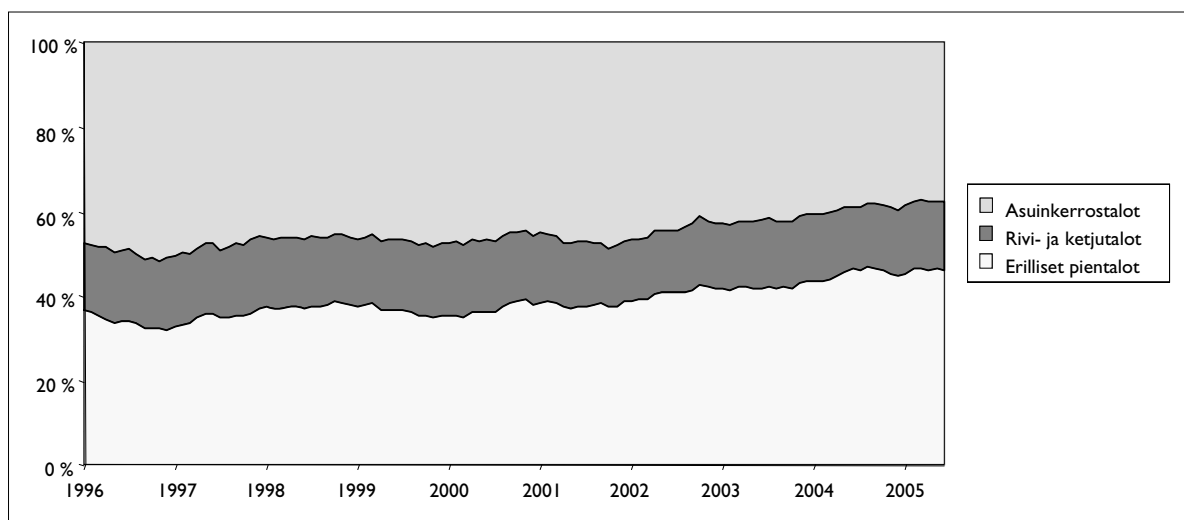
Asuntotuotanto vastaa määrällisesti ja laadullisesti paremmin kysyntää

Koko maan asuntotuotanto on ollut viime vuosina hyvällä tasolla, mutta lisääntynyt tuotanto on syntynyt pääosin kasvukeskusten ulkopuoliseen Suomeen, eikä kasvukeskuksiin, joissa asuntojen kysyntä ja tarve on suurinta. Esimerkiksi Helsingin seudulla asuntotuotanto on pysytellyt 10 000 -11 000 asunnossa jo muutaman vuoden ajan. Valtion tukema asuntotuotanto jatkoi vähenemistään. Vain 4 000 asunnon rakentaminen aloitettiin. Keskeinen syy vähenemiseen on kysynnän kohdistuminen omistusasuntoihin.

Asuntojen rakennusluvut alueittain 1995 - 2005

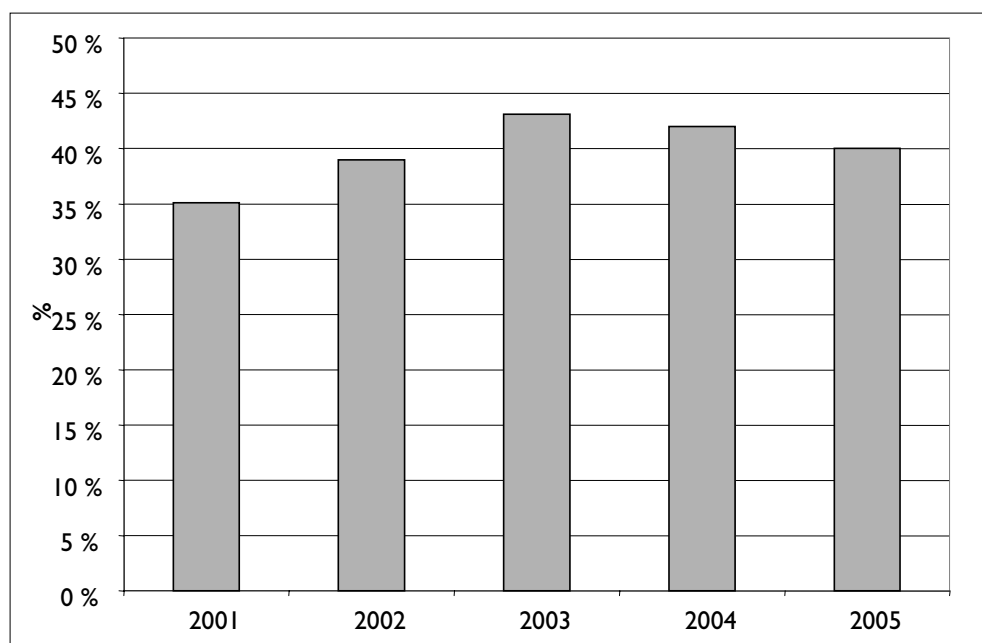
Pientalorakentamisen osuus hitaassa kasvussa
(Rakennusluvut 12 kk liukuva summa)

Kotitalouksien toive pientaloasumiseen on pitkän aikavälin kehityssuunta. Pientalojen rakentaminen kasvukeskuksissa on muuta maata vaikeampaa maan käytön tehokkuuden ja korkeiden tonttihintojen takia. Kasvukeskuksien asuntorakentamista ja pientalorakentamista on edistetty suuntaamalla valtion tukemaa tuotantoa kasvukeskuksiin ja myöntämällä kunnallistekniikka-avustuksia ensin Helsingin seudulle, ja vuoden 2005 alusta myös muille kasvukeskuseuduille. Kunnallistekniikka-avustuksia myönnetään vuosina 2005 – 2009 yhteensä 50 miljoonaa euroa tavoitteena kasvukeskusten uusien asuinalueiden käyttöönotto tai käyttöönoton nopeuttaminen. Näin mahdollistetaan myös pientalorakentamisen lisääntymistä. Pientalorakentamiseen on vaikuttettu myös TIIMA-hankkeessa, jossa edistetään tiivistä ja matalaa rakentamista, sekä puurakentamista tukevilla hankkeilla. Pientalorakentaminen on viime vuosina lisääntynyt siten, että erillisille pientaloille myönnettiin vuonna 2004 enemmän rakennuslupia kuin asuinkerrostaloille ja kertomusvuonna erillisten pientalojen osuus rakennusluvista nousi suurimmaksi sitten vuoden 1991. Merkittävässä roolissa tässä kehityksessä on ollut talotehtaiden lisääntynyt tuotanto. Valtion tukemassa tuotannossa on pientalojen osuus hieman lisääntynyt vuokra-, asumisoi- keus- ja osaomistuskohdeissa.

Vuokra-asuntoja kysyvät eniten pääosin yhden tai kahden hengen kotitaloudet ja kysyntä keskittyy pieniin asuntoihin. Valtion tukemassa normaalissa vuokra-asuntotuotannossa on painotettu pienasuntojen tarvetta. Pienasuntojen osuus on lievästi laskusuunnassa. Tämä on osaltaan seurausta siitä, että pientalojen osuus normaalissa vuokra-asuntotuotannossa on hieman noussut, ja pientaloissa asunnot ovat tyyppillisesti hieman kerrostaloja suurempia.

Pienasuntojen (max 2 h+kk) osuus valtion tukemassa normaalissa vuokra-asuntotuotannossa, %

Riskit paremmin hallintaan

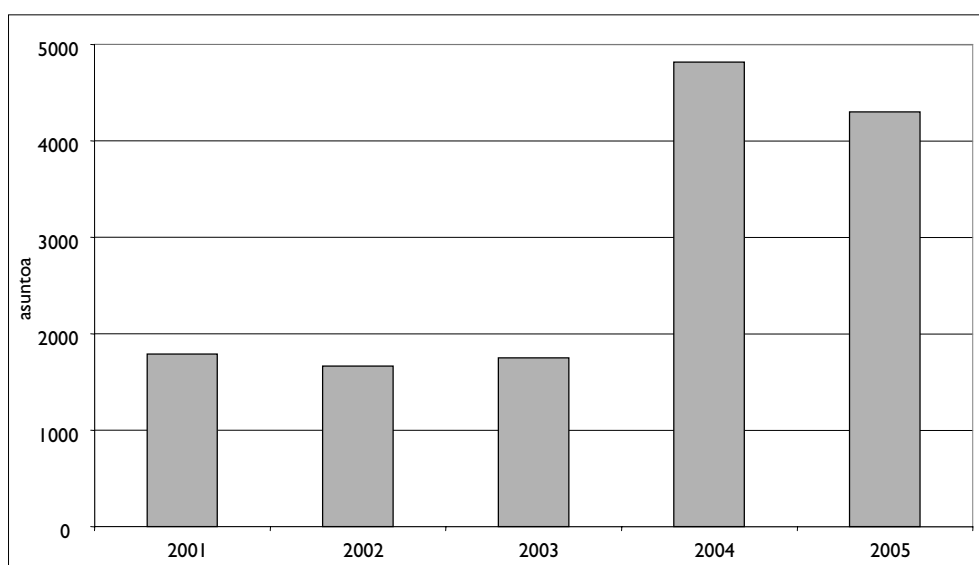
Asumisinvestointeihin liittyy suuria taloudellisia sidoksia niin asuntojen omistajien kuin niiden rahoitukseen osallistuneiden osalta. Asuntojen tyhjäksi jääminen muuttotappioalueilla on yleistynyt ilmiö. Vuokra-asuntojen suurimmat taloudelliset sitoumukset ovat kunnilla ja valtiolla. Asuntopolitiikan tavoitteena on pyrkiä ehkäisemään riskejä ennakolta. Valtion luotto- ja takaustappiot ovat toistaiseksi pysyneet suhteellisen pieninä, joskin tuleva kehitys näyttää huolestuttavalta.

Yhteistyössä Suomen Kuntaliiton, Valtion asuntorahaston ja Valtiokonttorin kanssa on pyritty kehittämään kuntien omistaminen vuokratalojen omistajapolitiikkaa. Hankkeessa valmistui selvitys kunnallisten vuokratalojen taloudellisista ongelmista ja niiden ratkaisukeinoista. Vanhojen vuokratalojen kiinteäehtoisten aravalainojen ilmoitusperusteinen lainaehdotus otettiin käyttöön tarkoituksena alentaa lainanhoitomenoja yleisemmin sekä erityisesti tapauksissa, joissa alkuperäinen lainapääoma on ollut suuri korkeiden rakennus- ja tonttikustannusten takia. Lunastusrajoituksista vapauttamista on käytetty aiempaa herkemmin ennalta ehkäisevänä tukitoimena, ja lisäksi on valmisteltu rajoituksista vapauttamiseen liittyvää aravalainan osittaista anteeksiantoa, joka tuli mahdolliseksi vuoden 2006 alusta. Lisäksi on käynnistetty hanketta vähentyneestä kysynnästä kärsivien kerrostalovaltaisten alueiden laadun parantamiseksi.

Valtion myöntämistä asuntolainoista ja -takauksista alettiin tuottaa säännöllistä riskiraporttia, jossa on keskeiset tiedot laina- ja takauskannastakannasta, myönnettyistä lainoista ja takauksista ja analyysi tilanteen kehittymisestä. Valtion asuntorahaston myöntämien lainojen ja takausten osalta otettiin käyttöön riskienhallintaohjeet.

Arava-rajoituksista vapautetut asunnot

Kotitalouksien taloudelliset riskit liittyvät useimmiten asunnon arvon muutoksiin ja asuntolainan takaisinmaksuun. Matala korkotaso on johtanut omistusasuntojen voimakkaaseen kysyntään, aiempaa suurempiin lainoihin ja pidempiin laina-aikoihin. Ympäristöministeriö on seurannut omistusasuntojen valtiontakausten kehitystä. Etenkin laina-aikojen pidentyminen on valtiontakauksen sisältävissä lainoissa ollut nopeaa; tyypillinen laina-aika on kymmenen vuodessa kuluessa noussut 15 vuodesta 25 vuoteen. Hillitäkseen kotitalouksien riskinottoa hallitus antoi syksyllä lakiesityksen valtiontakauksen rajoittamisesta alle 25 vuoden pituisiin lainoihin.

Asumisen sosiaalinen tasapaino paranee

Kohtuulliset asumismenot ja kohtuuhintaisen asuntotarjonnan riittävyys ovat keskeisessä asemassa asumisen sosiaalisen tasapainon edistämiseksi. Erityisryhmien asuntotilanteen parantaminen on toinen tärkeä toiminta-alue.

Asumisen tuet (milj. euroa)

	2001	2002	2003	2004	2005
Yleinen asumistuki	407	413	430	436	432
Eläkkeensaajien asumistuki	246	259	270	283	298
Opiskelijoiden asumislisä	209	220	225	228	232
Korkotuki	109	90	73	47	32
Aravalainojen alikorkoisuus	123	31	0	18	104
Korjausavustus	31	31	33	37	40
Energia-avustukset	-	-	1	6	11
Muut avustukset	6	7	16	13	19
RAY:n avustukset	52	57	56	60	52
Asuntolainan korkojen verovähennys	440	420	390	380 ¹⁾	420 ¹⁾
ASP-tuki	11	3	1	0	0
ASUMISEN TUET YHTEENSÄ	1 639	1 32	1 495	1 510	1 641

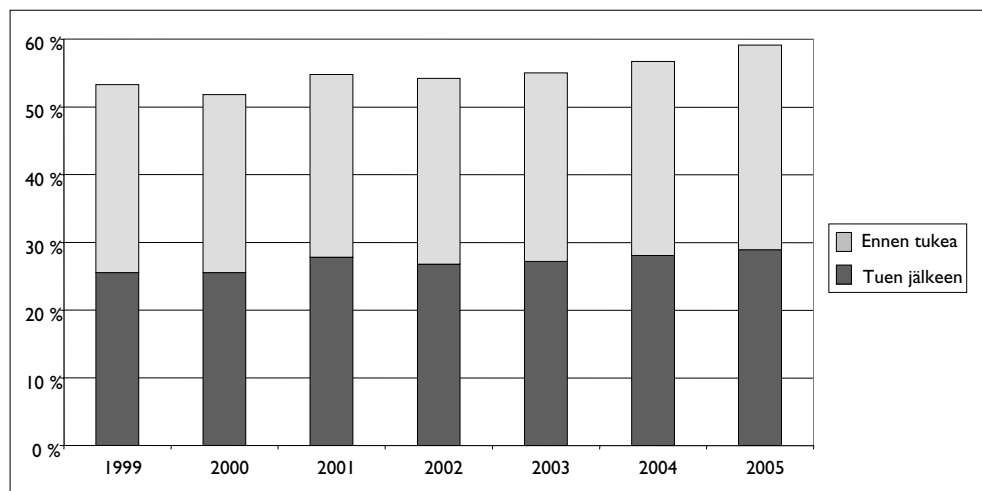
Luvut maksatuslukuja (ei myönnettyjä).

1) Arvio.

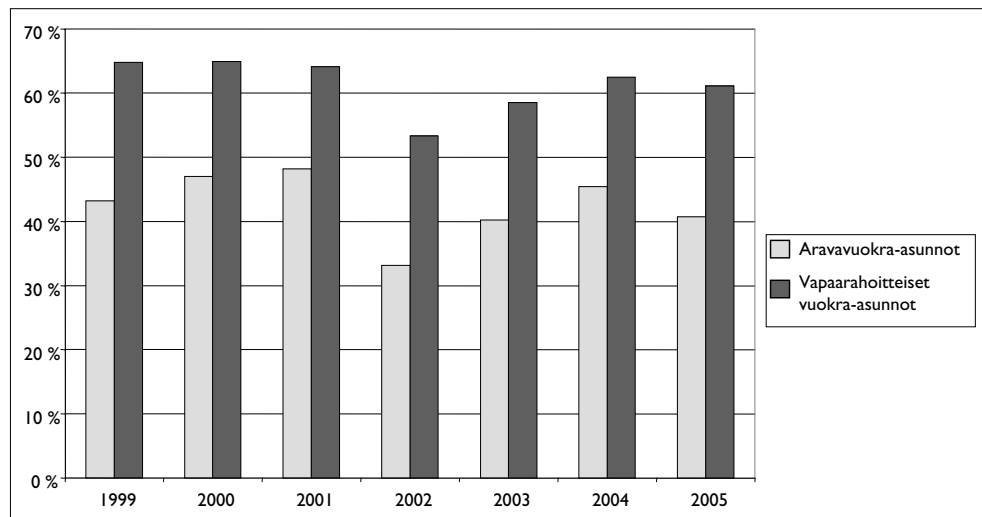
Asumisen tuissa on huomioitavaa aravalainojen kautta saatavan tuen kasvu. Vuosina 2002 - 2004 laskennallista tukea oli vain vähän, mutta päätökset, joilla viime vuosina on alennettu aravakorkoja, näkyvät tuen selvänä kasvuna vuonna 2005. Keskimääräinen aravalainojen korko vuonna 2005 oli 2,8 prosenttia.

Vuokra-asuntojen tarjonta vastaa aiempaa paremmin niiden kysyntää. Pääsyyinä tähän on omistusasuntojen vahvana jatkunut kysyntä. Toisaalta vuokrataso on lähinnä kuntien asuntotarjontaa lukuun ottamatta noussut varsin korkealle tasolle. Asumistuen rooli korostuu pienituloisilla etenkin markkinaehtoisten vuokrien pienentäjinä.

Asumistuki alentaa tehokkaasti asumismenoja (asumismenojen osuus bruttotuloista, %)

Asumistuen enimmäisvuokranormien ylitykset vähenivät

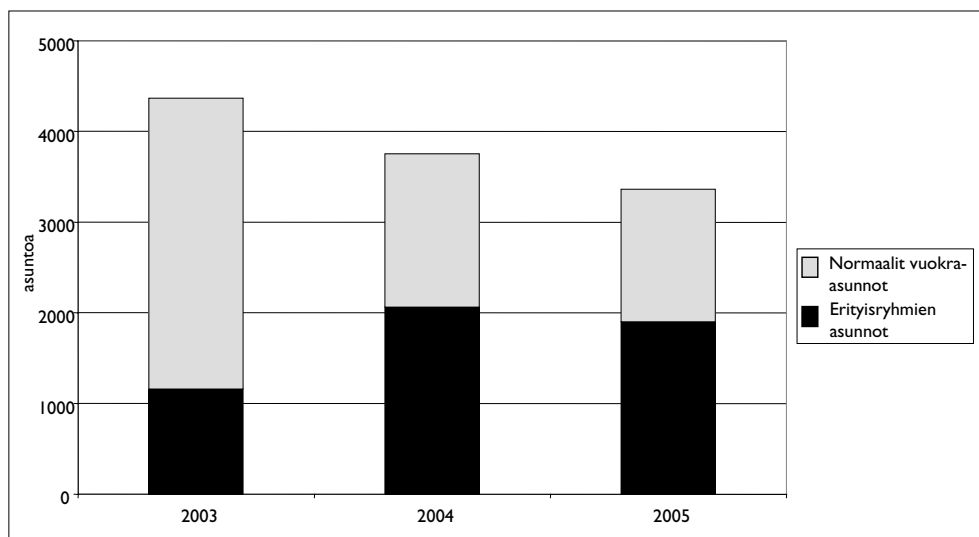
Yleistä asumistukea sai vuoden 2005 lopussa noin 154 800 ruokakuntaa ja keskimääräinen tuki oli 223 euroa kuukaudessa. Tuensaajia oli 4 500 vähemmän kuin edellisvuonna, mikä kuitenkin pääosin johtui siitä, että osa tuensaajista siirtyi eläkkeelle sen myötä eläkkeensaajien asumistukijärjestelmän piiriin. Vuoden alusta asumistuessa

hyväksyttäviä enimmäisasumismenoja nostettiin tuensaajien vuokragehityksen mukaisesti ja asumistuen taso pidettiin ennallaan. Vaikka tuensaajien vuokrataso nousi, niin enimmäisasumismenonormin ylitysten osuus laski kuitenkin hieman edellisestä vuodesta eli enimmäisasumismenojen korotus paransi tuensaajien tilannetta. Tuensaajien tulotaso kuitenkin aleni edelleen, mistä syystä asumismeno-osuudet ennen tukea ja tuen jälkeen nousivat hieman.

Ympäristöministeriö osallistui yhdessä STM:n ja muiden ministeriöiden kanssa vähävaraisten aseman parantamista koskevien toimenpiteiden valmisteluun. Kertomusvuonna valmisteltiin maaliskuun 2006 alusta voimaan tuleva asumistukilain muutos, jonka perusteella pitkäaikaistyöttömän työllistyessä tuen tarkistamisajankohtaa siirretään kolmella kuukaudella. Muutoksen tarkoituksena on kannustaa työllistymistä. Ympäristöministeriö oli mukana lasten turvallista kasvuympäristöä ja taloudellista asemaa koskevassa hallituksen selvityksessä. Ministeriö teetti selvityksen lapsiperheiden asumisen ja sen tukemisen muutoksista. Selvitys osoitti, että pienituloisten lapsiperheiden, erityisesti yksinhuoltajien, asumistilanne suhteessa muihin lapsiperheisiin on heikentynyt.

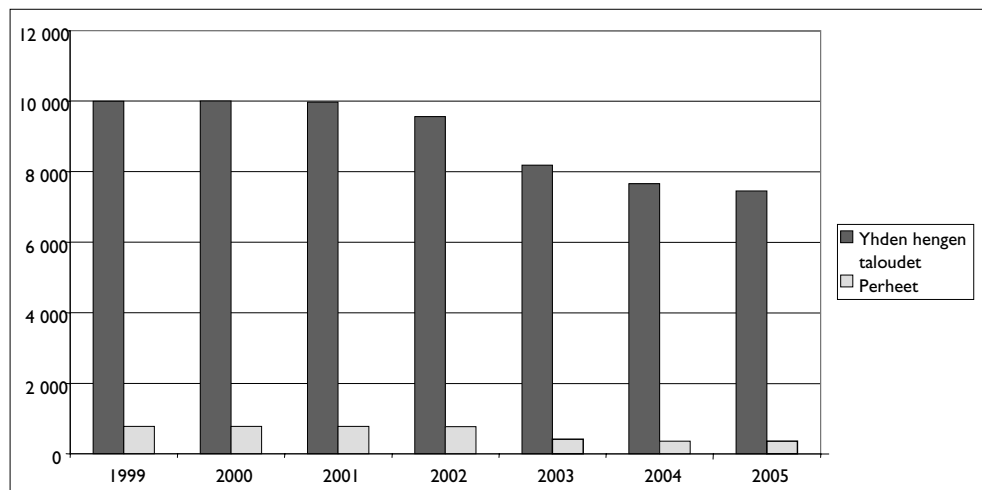
Asuntopoliittisen ohjelman mukainen selvitys asumistuen toimivuudesta käynnistettiin ja asumistuen suunnittelumallia ja sen käyttökelpoisuutta testattiin.

Valtion tukema asuntotuotanto keskittyy erityisryhmiin

Valtion tukema asuntotuotanto on määrällisesti pienentynyt ja keskittyy aiempaa selkeämmin erityisryhmien asuntotarjontaan. Vuoden alusta käyttöön otettu erityisryhmien avustusjärjestelmä on ollut ratkaisevan tärkeä erityisryhmien asuntotarjonnan parantamisessa, kun Raha-automaattiyhdistys on pitkälti vetäytynyt etenkin vanhusten asumishankkeiden investointien tukemisesta.

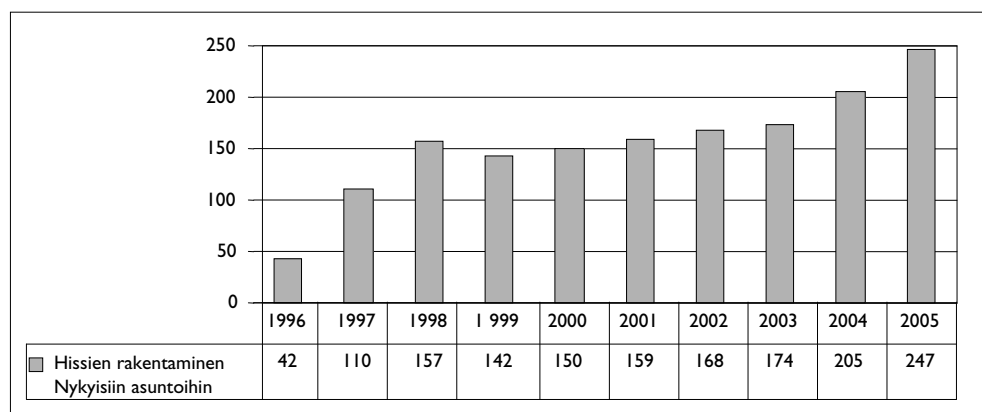
Asunnottomien määrän aleneminen hidastui

Asunnottomien määrä on edelleen laskenut hieman. Vuokra-asuntotilanteen helpotumisen ja pääkaupunkiseudun asunnottomuuden vähentämishojelman toteuttamisen seurauksena on pystytty vähentämään sellaisten henkilöiden asunnottomuutta, joiden asunnottomuuden syy on ollut yksinomaan asunnon tai tukiasunnon puute.

Vaikeimmin asutettavien asunnottomien tilanne ei ole kuitenkaan toivotulla tavalla parantunut. Pääkaupunkiseudun kaupunkien tekemän asutettavuusselvityksen mukaan runsas 40 prosenttia asunnottomista tarvitsee useimmiten palveluasumistasoisia asumisyksiköitä, joissa tukea on saatavilla ympärivuorokautisesti. Tällaisten yksiköiden rakentaminen tai hankkiminen on osoittautunut erittäin vaikeaksi korkeiden kustannusten vuoksi ja myös siitä syystä, että hankkeet kohtaavat nykyään naapurustossa voimakasta vastustusta.

Hissien rakentaminen (varaukset) vanhoihin asuinkerrostaloihin on lisääntynyt

Hissien rakentaminen lisääntyi vuonna 2005, kun valtion tukea hissien rakentamiseen lisättiin. Lisäksi kuntien lisäävustuksilla on ollut merkittävä rooli hissien rakentamisessa. Hissien rakentamistarve on kuitenkin edelleen rakentamisvauhtia suurempi.

Hissi tuli taloon –kehittämishankkeessa kuvattiin hissirakentamista edistäviä toimintatapoja ja hidastaneita ongelmia. Hanke tuo tarpeellista tietoa asukkaille, asunto-osakeyhtiöille, suunnittelijoille ja viranomaisille hissirakentamisen edistämiseksi.

ARA:n tehtäväalue laajenee

Ympäristöministeriön asettama Valtion asuntorahaston kehittämisen jatkotyöryhmä esitti rahaston roolin vahvistamista ja laajentamista myös eräisiin korjausrakentamiseen ja kiinteistönpitoon, ikääntyvien ja erityisryhmien asumiseen sekä koerakentamiseen liittyviin asiantuntijatehtäviin. Ehdotukset on määrä toteuttaa asteittain vuoteen 2010 mennessä.

Asumisen tutkimus- ja kehittämistoimintaan laadittiin ohjeisto ja menettelytavat tavoitteena keskittää T&K-toiminta aiempaa selkeämmin tukemaan asumisen strategisten päämäärien toteuttamista sekä lisätä T&K-toiminnan yleistä tehokkuutta ja tulosten käytettävyyttä. Myös Valtion ARAn asiantuntemuksen hyödyntämistä T&K-toiminnassa lisättiin.

Vuoden 2005 tutkimus- ja kehittämishankkeita

Hyvä asuminen 2010 –ohjelma	Nuorten asuminen – 2005
Esiselvitys asukaslähtöisen perusparannusprosessin kehittämisestä	ARVI asuntojen esteettömyyden arviointimallin kehittäminen
Vuokratalojen käyttötarkoituksen muutokset	Vuokra-asunnon hakijoita koskeva selvitys
Hissi tuli taloon –selvitys hissien rakentamisprosessista	Senioritaloasuminen

Asumisen tulosten yhteenveto

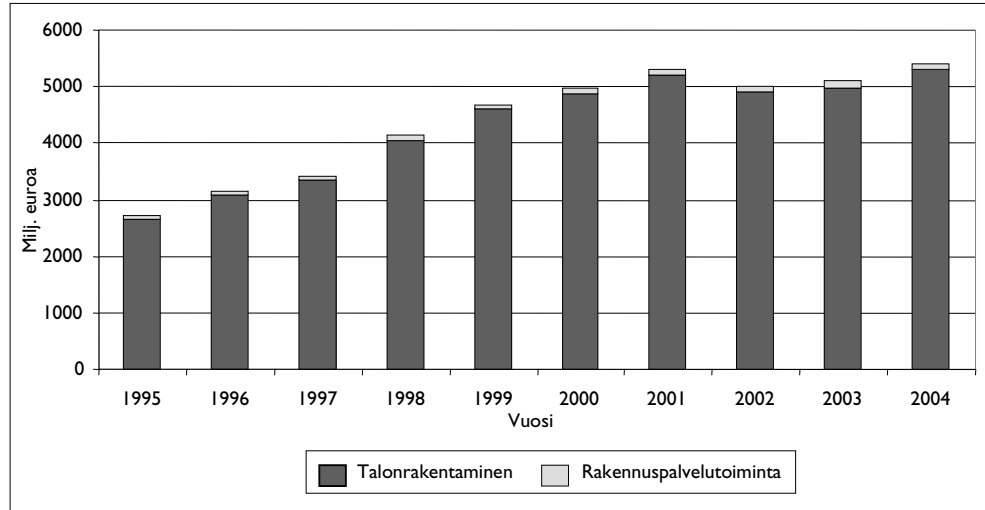
Ympäristöministeriö on onnistunut toteuttamaan hallituksen asuntopoliittista ohjelmaa. Keskeisten toimintatavoitteiden saavuttamisessa on edistytty. Tällaisia tavoitteita ovat esimerkiksi asunnottomuuden vähentäminen, erityisryhmien asuntotarjonnan lisääminen ja vähentyvän asuntokysynnän riskien hallinta. Asuntomarkkinoiden vakauden ja kohtuuhintaisuuden kannalta tärkeä kasvukeskusalueiden asuntotarjonta ei ole erilaisista edistämistoimista huolimatta lisääntynyt toivotusti. Se on kuitenkin pysynyt suhteellisen korkealla tasolla. Asumistuen vuokranormien korotus vähensi vuokranormien ylitysten määrää ja paransi näin tukijärjestelmän toimivuutta. Toisaalta tuensaajien tulotason aleneminen nosti hieman tuensaajien asumismeno-osuuksia.

Rakentaminen

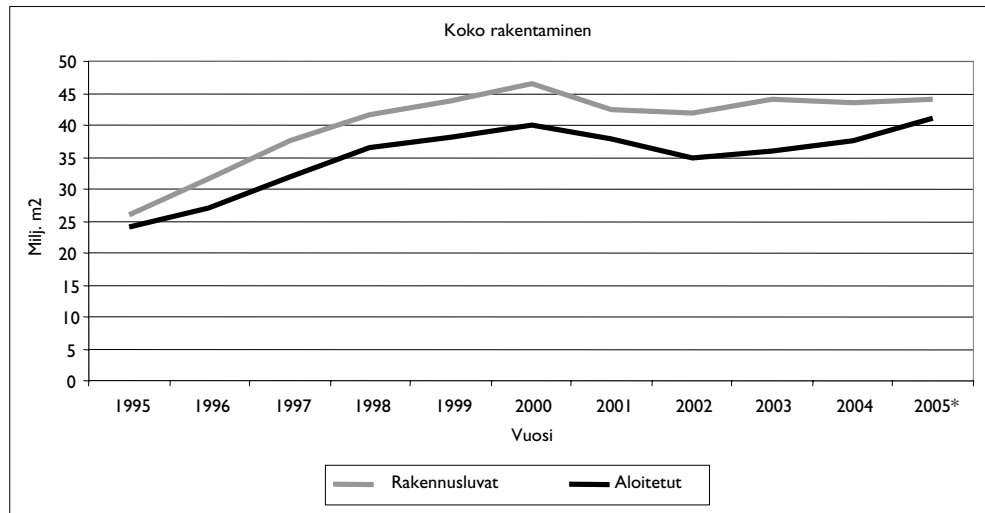
Rakentamisen määrä kasvaa edelleen

Talonrakentamisen määrä ja arvo nousi vuonna 2005 edellisistä vuosista. Myös myönnettyjen rakennuslupien ja aloitettujen rakennuskohteiden perusteella rakentamisen määrä ja arvo on edelleen nousussa.

Rakentamisen volyyymi

Myönnettyt rakennusluvut ja aloitetut kohteet

Rakennusten rakenteellista turvallisuutta parannettiin

Vuonna 2005 ministeriö toteutti pitkälti vuosien 2003 - 2004 linjauksia, joihin kuuluu keskeisesti yhteistyö kiinteistö- ja rakennusalan kanssa rakentamisen laadun parantamiseksi. Linjaukset ovat osoittautuneet vaikuttavuudeltaan oikein valituiksi ja työ tulee tulevina vuosina olemaan luonteeltaan jatkuvaa. Onnettomuustutkinnan suosituksia toteutettiin laajasti muun muassa kehityshankkein.

Keväällä 2005 tapahtui kaksi suuronnettomuuden vaaratilanteeksi luokiteltua tapausta, joista molemmista selvittiin ilman henkilövahinkoja. Ympäristöministeriö esitti rakennusalan keskeisille toimijoille, että nämä tiedottaisivat jäsenistölle asiasta ja ryhtyisi tarvittaviin toimiin suunnitteilla, rakenteilla ja käytössä olevien rakennusten sisäkattojen rakenteellisen turvallisuuden varmistamiseksi. Lisäksi ympäristöministeriö kiinnitti kirjeellä kuntien rakennustarkastajien huomiota sisäkattojen turvallisuuteen ja antoi suosituksia ko. rakenteiden turvallisuuden takaamiseksi. Sisäkattojen naulaukseen liittyvät riskit viedään tiedoksi eurooppalaisille standardisointitahoille vastaavien ongelmien välttämiseksi muissa yhteisön maissa.

Kansallisen rakennuspoliittisen ohjelman seurannan II vaiheessa 2005 - 2007 toimintalinjauksiin lisättiin rakenteellisen turvallisuuden parantaminen. Valtioneuvosto käsitteli väliraporttia iltakoulussa huhtikuussa.

Riskialttiille rakennuksille ja rakenteille annettiin erityisohjeet

Rakennusalan keskeisten toimijoiden sekä Suomen Kuntaliiton vuonna 2003 muodostama rakennusalan rakennusturvallisuuden yhteistyöryhmä jatkoi työtään. Se teetti yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa selvitysmies Tapani Mäkikyrön esitysten mukaisesti alan yhteisen erityismenettelyohjeen riskialttiille rakennuksille ja rakenteille. Ohje julkaistiin syksyllä Suomen Rakennusinsinöörien Liitto ry:n [www-sivuilla](http://www.sivuilla) ja siihen otetaan vastaan kommentteja vuoden ajan.

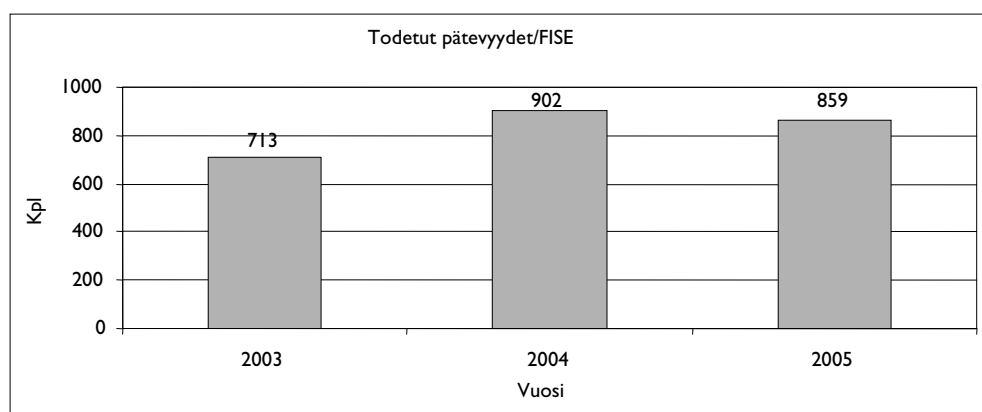
Suomen rakentamismääräyskokoelman osa A1 Rakentamisen valvonta ja tekninen tarkastus, määräykset ja ohjeet valmistui. Uudistustyössä otettiin huomioon vuoden 2003 rakennesortumat, niiden onnettomuustutkintojen tulokset, onnettomuustutkinnan antamat suositukset sekä selvitysmies Mäkikyrön raportin keskeiset hallintoon vaikuttavat ehdotukset ja niistä saadut lausunnot.

Onnettomuustutkinnan suositusten toteuttamiseksi ministeriössä toteutettiin projektiohjelmaa. Ohjelman hankkeet sisältävät muun muassa rakennusvirhetietokannan esiselvityksen, laajarunkoisten liikuntapaikkojen rakenteelliseen turvallisuuteen tähtäävän yhteishankkeen opetusministeriön ja VTT:n kanssa sekä valmisosarakentamisen turvallisiin suunnittelu- ja asennusratkaisuihin tähtäävän hankkeen yhteistyössä Rakennusteollisuus RT ry:n kanssa.

Rakennusvalvonnan asiantuntemusta kunnissa yritetään lisätä

Rakennusvalvonnan kehittämisessä päähuomio oli sen resurssien käytön tehostamisessa, rakennusvalvonnan sisällöllisessä kehittämisessä ja IC-tekniikan hyväksikäytössä. Tehokkaampaan resurssien käyttöön pyritään yhdessä Suomen Kuntaliiton ja kuntien kanssa tukemalla kuntien yhteistyötä rakennusvalvonnan järjestämisessä. Yhdistämällä eri kuntien viranomaistoimintoja saadaan kuntien käyttöön monipuolisempaa asiantuntemusta ja suuremmalla volyyymilla palvelun tasoa voidaan nostaa. Asiantuntemuksen tasoa pyritään nostamaan myös alueellisella yhteistyöllä ja erikoistumisella. Sisällöllisessä kehittämisessä on selvitetty mahdollisuuksia omavalvonnan ja muun kolmannen osapuolen laajempaan hyväksikäyttöön. Tavoitteena on ollut myös edistää tuotehyväksyntää sekä henkilö- ja yrityspätevyyksiä ja niiden hyväksikäyttöä.

Fisen myöntämät henkilöpatentit, kumulatiivinen käyrä

Yhteistyössä suurimpien kuntien ja Suomen Kuntaliiton on käynnistynyt hanke sähköisen arkiston luomiseksi rakennusvalvonnan tarpeisiin. Tavoitteena on, että sen varaan voidaan jatkossa kehittää sähköisen asioinnin järjestelmä. TEKES tukee hanketta osana tietoyhteiskunnan kehittämisohjelmaa.

Puurakentamisen edistämisessä toteutettiin valtioneuvoston periaatepäätöstä

Valtioneuvosto teki keväällä periaatepäätöksen puun käytön ja puurakentamisen edistämisestä. Periaatepäätöksen mukaan puun käyttöä rakentamisessa edistetään vahvistamalla sekä rakennusalan että viranomaisten puurakentamisen osaamista. Työssä keskitytään yhtenäistämään viranomaisohjausta ja viranomaistulkintoja sekä selvittämään rakentamismääräyksissä ja niihin liittyvien ohjeistusten tarkistamistarpeita.

Rakentamismääräysten ja niiden ohjeistuksen tarkistamistarpeiden määrittämiseksi muodostettiin ympäristöministeriön asettaman seurantaryhmän alaisuuteen hallinnon eri osien sekä kiinteistö- ja rakennusalan yhteinen ns. normijaos. Tiiviiden ja matalien pientaloalueiden aluepaloriskistä tehtiin esiselvitys ja käynnistettiin yhdessä alan kanssa laajempi selvitys pientaloalueiden paloturvallisuudesta sekä tähän liittyvien toiminnallisten palomitoitustekijöiden vaikutuksista. Alueellisissa ympäristökeskusten koulutusilaisuuksissa tuotiin esille puurakentamiseen liittyviä erityiskysymyksiä, muun muassa paloturvallisuutta. Eurocode suunnittelustandardien käyttöönottoa tuettiin laatimalla standardien käyttöön tarvittavat kansalliset liitteet. Lisäksi käynnistettiin yhdessä standardisoimisjärjestön kanssa Eurocode –käsikirjan laatiminen puun osa-alueelta. Käsikirja valmistuu 2006. Lisäksi informoitiin rakennusosalalle kehitetystä yhteisestä ympäristömittaristosta.

Kansallinen rakennuspoliittinen ohjelma

Valtioneuvoston 2003 hyväksymän Kansallisen rakennuspoliittisen ohjelman seurannasta valmistui väliraportti hallitukselle. Ohjelmaa käsiteltiin hallituksen iltakoulussa maaliskuussa. Ohjelmaa täydennettiin neljällä uudella ohjelmakohtalla, joita ovat rakenteellisen turvallisuuden parantaminen, korjausrakentamisen kehittäminen, kunnallisen infrastruktuurin rakentaminen ja maatilarakentaminen. Seurannan toinen vaihe käynnistettiin ja seurantaryhmä asetettiin uudelleen.

Kansallinen rakennuspoliittinen ohjelma ja sen seuranta on luonut uusia verkottuneita työmuotoja kiinteistö- ja rakennusalalla julkisen hallinnon ja elinkeinoelämän sekä tutkimuksen kesken. Ohjelma on edistänyt hallinnonalojen yhteistyötä toimialan kehittämiseksi.

Korjausrakentamisen strategia tähtää rakennus- ja kiinteistösektorin toimintakulttuurin muutokseen

Korjausrakentamisen osuus talonrakentamisesta on koko ajan kasvussa. Suuressa osassa rakennuskantaa on lähivuosikymmenenä odotettavissa merkittäviä korjaustarpeita, joiden toteuttaminen edellyttää nykyistä selvästi suurempia toimijaresursseja. Rakennus- ja kiinteistöala kehittyy tällä hetkellä kuitenkin pitkälti uudisrakentamisen ehdoin, ja korjausrakentamisen prosesseihin ja rakennuskannan ylläpitoon liittyy merkittäviä ongelmia ja kehittämistarpeita.

Keväällä 2005 nimitettiin laaja-alainen työryhmä valmistelemaan korjausrakentamisen strategiaa. Strategiatyö valmistuu huhtikuussa 2006 ja sen vaikutuksen odotetaan heijastuvan ylläpito- ja korjaussektorin merkittävänä kehittymisenä seuraavan vuosikymmenen aikana.

Laajana yhteistyönä toteutetussa Ihmisten ja kiinteistöjen elämänsykliä –hankkeessa (IKE) tarkasteltiin asukkaiden parempaa huomioonottamista korjaushankkeissa. Hanke tuotti runsaasti kehittämideoita ja –tarpeita ja käynnisti joukon jatkokehityshankkeita, joiden avulla asukasnäkökulmaa ja hankkeiden toteutuksen organisointia parannetaan.

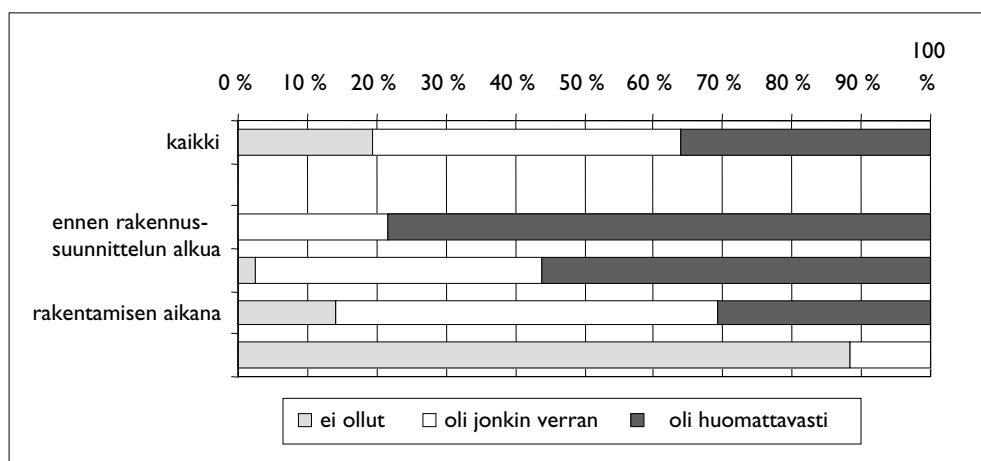
Nykyisen rakennuskannan esteettömyyden lisääminen on ollut pitkään eräs rakentamisen ohjauksen painopistealueita. Valtion myöntämät kohdekohtaiset hissiavustukset ovat omalta osaltaan edistäneet esteettömyyttä, mutta hissihankkeiden toteutumisella on edelleen monia esteitä. Syksyllä 2005 valmistunut Hissi meidän taloon –hanke jatkoi aiempien hissitutkimusten sarjaa ja kartoitti taloyhtiöissä hissihankkeen tiellä olevia esteitä.

Asuntorakentamisen ohjauksessa pitkäjänteiseen kehittämiseen

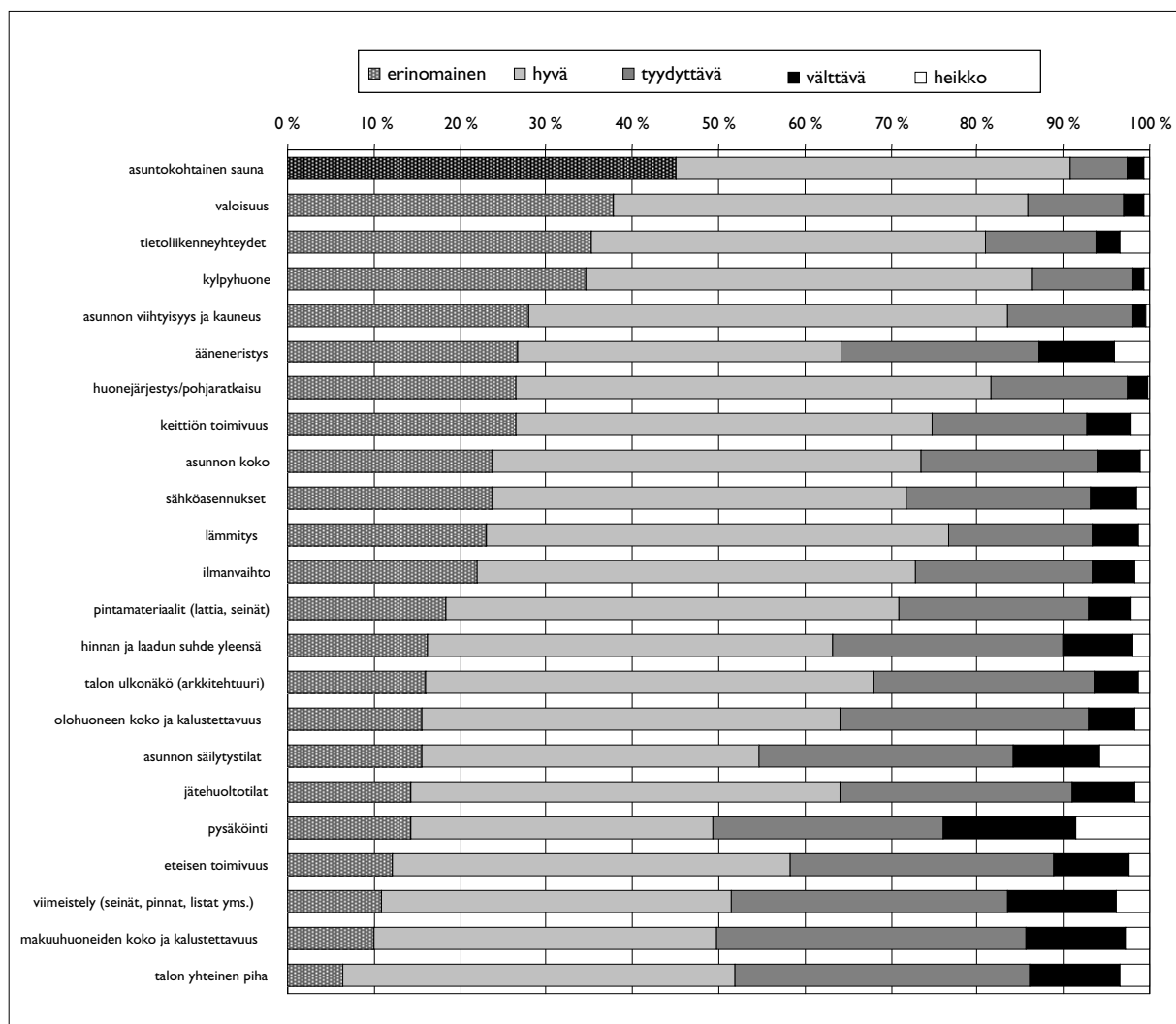
Asuntorakentamista on pidetty laadultaan muuhun rakentamiseen, muun muassa toimitiloihin nähden kehittymättömänä. Asuntotuotantoa on myös arvosteltu yksipuolisuudestaan ja vaihtoehtojen puutteesta. Vuonna 2004 käynnistetyn prosessin kesällä 2005 päättyneessä ensi vaiheessa luotiin katsaus asuntorakentamisen tilaan ja tehtiin arvio alan kehittämistarpeista. Käytännön välineenä oli kaksi kyselyä, joista toinen suunnattiin alan ammattilaisille ja toinen uuteen asuntoon muuttaneille asukkaille.

Kyselyt osoittavat, että asuntorakentamisen laatu maassamme on melko hyvä, mutta runsaasti kehittämistarpeita ilmenee. Asukkaiden vaikutusmahdollisuudet asuinhankeissa osoittautuivat kyselyjen mukaan verrattain hyviksi. Ilmenneiden kehittämistarpeiden pohjalta asuntorakentamisen ohjausta kehitetään pitkäjänteisesti yhteistyössä alan toimijoiden kanssa, muun muassa. Hyvä asuminen 2010 –ohjelman puitteissa. Kyselyjen avulla alan kehittymistä seurataan jatkossa säännöllisesti.

Uusien kerros- ja rivitalojen asukkaiden mahdollisuus vaikuttaa asunnon ratkaisuihin

Uusien kerros- ja rivitalojen asukkaiden arviot asunnon ja talon laatutekijöistä

Rakennukset ja rakentaminen huomattava kokonaisuus energiankäytössä

Rakennusten energiatehokkuusdirektiivin kansalliseksi voimaan saattamiseksi valmistuivat. Työryhmien ehdotukset maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta, laiksi rakennusten energiatodistuksesta sekä laiksi ilmastointijärjestelmien tarkastuksista. Myös tarvittavia asetusmuutoksia valmisteltiin. Kokonaisvalmistelussa kiinnitettiin huomiota muiden maiden toimenpiteisiin direktiivin käyttöönottamiseksi muun muassa käyttöönoton laajuuden ja kustannusvaikutusten osalta.

Uudisrakennusten energiatehokkuudesta ovat Suomessa voimassa rakentamismääräykset vuodelta 2003, jolloin lämmöneristämisen ja ilmanvaihdon energiatehokkuutta kiristettiin aikaisempaan vaatimustasoon verrattuna noin 30 prosenttia. Kyseisiin määräyksiin valmisteltiin tarvittavat muutokset. Lisäksi valmisteltiin kahta muuta rakennusten energiatehokkuuteen ja energiankulutuslaskentaan sekä korjausrakentamisen energiatehokkuuteen liittyvää rakentamismääräysehdotusta.

Erillisselvitys sähkölämmitysverosta strategian laatimisen tueksi

Ympäristöministeriö käynnisti huhtikuussa 2005 sisäisen selvityksen sähköveron toteuttamiskelpoisuudesta Suomessa. Valmistelu liittyi kauppa- ja teollisuusministeriön johdolla valmisteltuun ilmasto- ja energiastrategian uudistamiseen. Asuinrakennusten lämmitykseen käytettävän sähkön määrä on jatkuvasti kasvanut ja sen arvioidaan kasvavan edelleen. Sähkölämmityksellä on vankka asema erityisesti omakotitalojen lämmitystapavalinnoissa, vaikka sen suosio on hieman vähentynyt viime vuosina. Sähkölämmityksen suosio on perustunut muun muassa alhaisiin investointikustannuksiin ja sähkön hintatasoon. Uusiutuvaan energiaan perustuvat lämmitysratkaisut ovat tuntuvien investointikustannusten seurauksena jääneet varsin vähäisiksi sähkölämmitykseen verrattuna. Selvityksen perusteella todettiin, että sähkönhinnan nousua verolle ei ole tällä hetkellä perustetta.

Tutkimus ilmastopolitiikan toteuttamisen apuna

Ilmastonmuutostutkimus

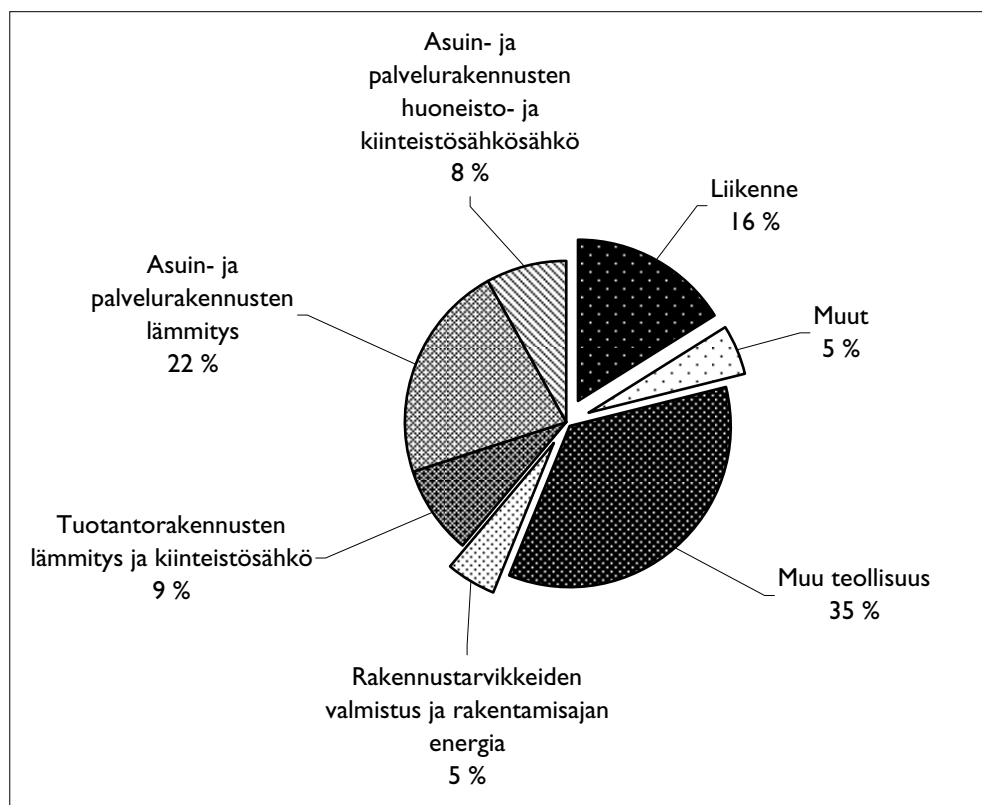
Ilmaston muutoksen ja sen vaikutusten tutkiminen on osa energia- ja ilmastopolitiikan linjauksia. Päivitystyöryhmän työskentelyssä osallistuttiin lisäksi maa- ja metsätalousministeriön koordinoimaan ilmastonmuutoksen kansallisen sopeutumisohjelman laadintaan kolmella osa-alueella (luonnon monimuotoisuus, yhdyskunnat ja aluerakenne sekä rakennukset ja rakentaminen), joita koskevat tekstit tuotettiin raporttiin.

Maa- ja metsätalousministeriön kansallisen ilmastonmuutoksen sopeutumisstrategian pohjalta käynnistyi muun muassa tutkimusohjelmia. Ympäristöklusterin neljännen kauden (2006-2008) hakukierroksella 2005 ilmastonmuutoksen hillintä ja muutokseen sopeutuminen muodostivat yhden osaohjelmista. Tämän lisäksi myös MMM avasi oman ilmastonmuutokseen kohdentuvan tutkimusohjelmahaun. Klusterin osaohjelman hakuteemat käsittelevät luonnon monimuotoisuutta, alueidenkäyttöä, yhdyskuntia, rakennuksia ja rakentamista.

Rakennuskannan energiankulutus

Rakennusten ja rakennuskannan energiankäyttöä selvitettiin laajasti aiemmassa tutkimushankkeessa (EKOREM). Siinä kehitettyä laskentamallia käytettiin ilmastostrategian päivityksessä. Lisäksi mallia kehitettiin edelleen tuottamaan tietoa myös rakennuskannan energiankäytön kasvihuonekaasupäästöistä. Mallia voidaan käyttää myös säädösvalmistelun tukena. Mallia sovitettiin yhteen myös KTM:n ilmastostrategian päivityksessä käyttämän laskentatyökalun kanssa.

Energian loppukäyttö Suomessa vuonna 2003 oli yhteensä 308 TWh (Lähde: Ekorem-hanke).

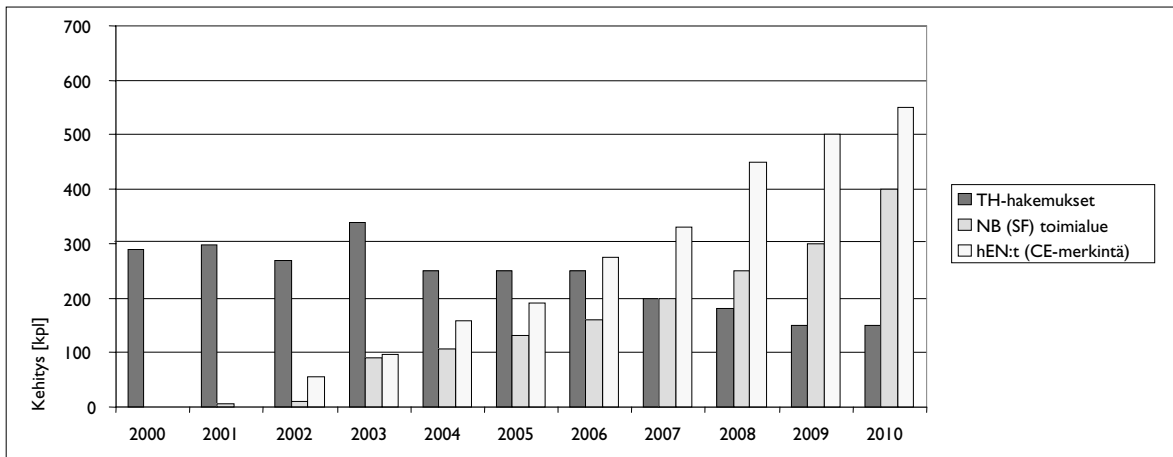

Rakennustuotteiden tyyppihyväksynnän ulkoistaminen valmistelussa

Tavoite ulkoistaa tyyppihyväksyntää jo vuoden 2005 aikana ei onnistunut. Noin kolmasosa tarvittavista ministeriön asetuksista kuitenkin valmistui ja ulkoistamiseen liittyvät hallinnolliset selvitykset valmistuvat keväällä 2006. Tämän jälkeen tehtävät voidaan siirtää asteittain ministeriöstä sitä mukaa kuin tarvittavat ministeriön asetukset voidaan antaa.

Tyyppihyväksyntäohjeiden valmistelussa otetaan huomioon CE-merkinnän mahdollisuus. Seuraavassa kuvassa on esitetty tyyppihyväksyntätoiminnan sekä CE-merkintäjärjestelmän ja siihen liittyvän ilmoitettujen laitosten kehitys.

Tyyppihyväksyntätoiminnan sekä CE-merkintäjärjestelmän ja siihen liittyvän ilmoitettujen laitosten kehitys

Eurooppalaisten suunnittelustandardien käyttöönottoa tehostetaan

Kantavia rakenteita koskevat eurooppalaiset ns. EUROCODE-suunnittelustandardit syrjäyttävät kansalliset standardit EU-komission suosituksen mukaan vuonna 2010. EUROCODE-suunnittelustandardien käyttöönottoa Suomessa ryhdyttiin kertomusvuonna tehostamaan. Standardisointiyhteisön kanssa käytiin keskustelut eri osapuolten tehtävistä ja alaa informoitiin ministeriön linjauksista ja kehitystarpeista.

Linjausten mukaan luovutaan vuonna 2010 rakentamismääräyskokoelman kantavia rakenteita koskevista osista, jotka ovat päällekkäisiä eurooppalaisten suunnittelustandardien kanssa. Näiden osien kehittämistä säästyvä työpanos voidaan kohentaa vuosina 2005 - 2010 valmisteltavien, suunnittelustandardien kansallisten liitteiden valmisteluun sekä kansallisten liitteiden ylläpitoon ministeriön asetuksina. Eurooppalaisten standardien käyttöönotto lähentää suomalaista suunnittelualaa Eurooppaan ja lisää suunnittelualan kansainvälisiä toimintavalmiuksia.

Rakentamisen tulosten yhteenveto

Talonrakentamisen määrä ja arvo nousi vuonna 2005 edellisistä vuosista. Myös rakennuslupien ja aloitettujen rakennuskohteiden perusteella rakentamisen määrä ja arvo on edelleen nousussa. Rakennuslupia myönnettiin yhteensä runsaan 47 miljoonan kuutiometrin verran eli 12 prosenttia enemmän kuin vuotta aiemmin. Asuinrakennuslupien kuutiomäärä kasvoi 11 prosenttia edellisvuotisesta. Korjausrakentamisen osuus talonrakentamisesta on koko ajan kasvussa. Suuressa osassa rakennuskantaa on lähivuosikymmenenä odotettavissa merkittäviä korjaustarpeita, joiden toteuttaminen edellyttää nykyistä selvästi suurempia toimijaresursseja.

Rakentamisen alueen toiminta keskittyi energiatehokkuusdirektiiviä koskevan lainsäädännön valmisteluun yhdessä kauppa- ja teollisuusministeriön kanssa, rakennusten rakenteellisen turvallisuuden parantamiseen, korjausstrategian valmisteluun, valmistautumiseen rakennustuotteiden tyyppihyväksynnän ulkoistamiseen sekä maaliskuussa tehdyn valtioneuvoston periaatepäätöksen puun käytön ja puurakentamisen edistämiseksi toteuttamiseen. Rakennusten energiatehokkuusdirektiivin käyttöönoton valmistelu eteni vuoden aikana tehtyjen linjausten mukaan ottaen huomioon muissa maiden toimenpiteet. Rakentamisen laatua parannettiin yhteistyössä kiinteistö- ja rakennusalan kanssa rakentamisen turvallisuuden osa-alueella muun muassa kehittämällä erityismenettely riskillisille rakennuksille ja rakenteille.

Puun käytön edistämistä koskevan periaatepäätöksen toteutusta priorisoitiin ja sen rakentamista koskevien linjausten toteutus käynnistyi. Tyyppihyväksynnän ulkoistamiseen tarvittavien päätösten valmistelu viivästyi keväälle 2006. Korjausrakentamisen strategiatyö eteni. Työ jaettiin korjausrakentamiseen liittyvän tiedon ja sen saatavuuden parantamiseen, osaamisen lisäämiseen, korjausrakentamisen ohjauksen ja prosessien kehittämiseen, rakennusten ylläpitokulttuurin parantamiseen sekä rakennusten perusparantamisen edistämiseen. Alan ongelmien ja kehittämistarpeiden kartoittamiseksi toteutettiin laaja internet-kysely, jonka pohjalta määritettiin strategisia tavoitteita ja tarvittavia toimenpiteitä.

3.1.9

Tehtäväkohtaiset kustannukset ja maksullinen toiminta

Tehtäväalueittaisesta määrärahojen käytöstä ja kustannuksista merkittävä osa ympäristöhallinnossa muodostuu henkilöstöön liittyvistä toimintamenoista. Siirtomenoista ja investointimäärärahoista suurimmat ovat asumistuki, luonnonsuojeluohjelmien toteuttamisvarat ja suojelualueiden hoitomenot, ympäristötyöt ja EU-hankkeiden rahoitus.

Ympäristöministeriö

Tehtäväalue, milj. euroa	Toteuma 2003	Toteuma 2004	Toteuma 2005
Alueidenkäyttö ja luonnonsuojelu	7,6	7,7	8,3
Asuminen ja rakentaminen	5,4	5,8	6,7
Ympäristönsuojelu	8,9	9,5	10,4
Kansainvälinen yhteistyö	2,0	2,0	2,1
Hallinto	3,6	3,7	4,0
Viestintä	0,9	0,8	1,0
Yhteensä	28,4	29,5	32,5

Ympäristöministeriön kustannukset tehtäväalueittain ovat hienoisessa nousussa. Kustannuksia kasvatti pelkästään työnantajan eläkemaksun nousu lähes miljoonalla eurolla. Kansainvälisen yhteistyön laajeneminen ja muun muassa EU-puheenjohtajuuteen valmistautuminen nostivat osaltaan ympäristönsuojelun ja luonnonsuojelun tehtäväalueiden kustannuksia ja myös kansainvälisen yhteistyön erilliskustannuksia. Tehtäväalueiden kustannuksissa ovat mukana myös niiden hankkimat päätöksentekoa palvelevat tutkimus- ja kehittämisspalvelut, joiden osuus on kasvanut lähes neljännekseen kokonaiskustannuksista ja jotka myös osaltaan ovat vaikuttaneet kustannuksia kasvattavasti. Yllä esitettyjen kustannusten lisäksi ministeriön arvonlisäveromenot olivat 1 447 000 euroa.

Ympäristöministeriön maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus

Ympäristöministeriön vähäinen maksullinen toiminta on bruttobudjetoitua. Tulot muodostuvat käytännössä kokonaan rakennusalan tyyppihyväksyntämaksuista. Vuonna 2005 tyyppihyväksyntäpäätöksiä annettiin 230 kappaletta eli lähes edellisvuoden määrä.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma Julkisoikeudelliset suoritteet 1000 euroa	Toteuma 2003	Toteuma 2004	Tavoite 2005	Toteuma 2005
Tuotot	192	173	185	175
Erilliskustannukset yhteensä	119	109	115	113
Käyttäjämää	73	64	70	62
Osuus yhteiskustannuksista	96	87	92	91
Kokonaiskustannukset yhteensä	215	196	207	204
Kustannusvastaavuus (yli/alijäämä)	-23	-23	-22	-29
Kustannusvastaavuus %	89 %	88 %	89 %	86 %

Ympäristökeskukset

Alueellisten ympäristökeskusten menot supistuivat yhteensä 4 miljoonaa euroa eli kaksi prosenttia. Pieneneminen aiheutui ympäristökeskusten luonnonsuojelualueiden korvauksiin ja hankintaan käyttämien määrärahojen vähenemisestä. Palkkausmenoihin käytettiin määrärahoista 79 miljoonaa euroa eli noin 43 prosenttia kaikista menoista, missä oli kasvua noin yksi prosentti. Määrärahojen jakaumassa ei tapahtunut muuta oleellista muutosta. Euroopan rakennerahastorahastovarojen maksatukset säilyivät lähes edellisen vuoden tasolla. Hankkeiden maksatusten kiirehdistämistoimenpiteistä huolimatta yli 20 prosenttia arviomäärärahoista jäi käyttämättä. Toimintamenomomentin määrärahasta käytettiin palkkauksiin 59 miljoonaa euroa eli 77 prosenttia, missä oli lisäystä 0,5 prosenttia.

Määrärahojen käyttö, milj. euroa	Toteuma 2003	Toteuma 2004	Toteuma 2005
Toimintamenot 35.40.21	68,0	70,8	75,7
Luonnonsuojelualueiden korvaukset ja hankkiminen 35.20.63, 35.20.76	28,5	25,4	20,0
Työ- ja työllisyystyömäärärahat 35.10.77, 30.51.77, 34.06.64	26,6	28,1	26,5
EU:n rakennerahastorahoitus 26.98.61, 26.98.62, 30.14.62, 35.99.62, 34.05.62	16,9	21,2	20,6
Avustukset 35.10.63, 35.20.37, 35.20.64, 35.30.54, 35.99.65, 30.51.31	12,6	11,0	7,9
Muut määrärahat	36,4	37,5	39,3
Yhteensä	189	194	190

Ympäristöluparuuhkan purkuun ja luonnonsuojeluohjelmien toteuttamiseen suunnattiin erillisrahoitusta 26 htv, minkä lisäksi ympäristökeskukset suuntasivat näihin tehtäviin omia voimavarojaan. Toimintamenojen taso niukentui entisestään osittain myös uuden palkkausjärjestelmän käyttöönoton johdosta. Sen omarahoitusosuus on suurin vuonna 2006. Toimintamenoäärärahan tilannetta helpotti etenkin julkisoikeudellisten tulojen kasvu 0,4 miljoonalla eurolla, mikä oli seurausta ympäristölupien tehostetusta käsittelystä ja myös Pirkanmaan ympäristökeskuksen tuottajavastuuteh-

tävien hoidosta. Siitä saatavat tulot olivat 0,1 miljoonaa euroa. Palkkaperusteisesti lähinnä ympäristönhoitotöihin työllistettävien määrärahat laskivat 20 prosenttia, mutta edelleen niillä työllistettiin 270 htv. Palkkaperusteisesti työllistetyistä lähes puolet oli Lapin ympäristökeskuksessa. Muut merkittävästi palkkaperusteisesti työllistäneet ympäristökeskukset olivat Kainuun, Keski-Suomen, Kaakkois-Suomen ja Etelä-Savon ympäristökeskukset. Arvonlisäveromenojen määrä oli yli 10 miljoonaa euroa.

Kustannukset ja siirtomenot tehtäväalueittain

Kustannukset tehtävä- alueittain, milj. euroa	Kustannukset			Siirtomenot		
	Toteuma 2003	Toteuma 2004	Toteuma 2005	Toteuma 2003	Toteuma 2004	Toteuma 2005
Ympäristönsuojelu	29,3	33,6	36,8	6,0	4,9	1,8
Luonnonsuojelu	12,8	14,7	15,6	14,0	12,6	10,0
Alueidenkäyttö	25,5	23,8	23,4	2,9	4,1	3,2
Vesivarojen käyttö ja hoito	32,6	33,4	42,6	9,5	11,0	8,6
Tutkimus, seuranta ja ympäristötietoisuus	17,2	17,0	17,9	0,2	0,1	0,0
Yleiset ympäristötehtävät	5,8	6,3	6,3	5,8	7,5	6,6
Tilauspalvelut	1,6	1,4	1,1	-	-	-
Muut				0	0	0
Yhteensä	124,8	130,1	143,8	38,4	40,2	30,3

Kustannukset on esitetty bruttomääräisinä ilman tuloja. Kustannuksiin ei sisälly kansallisomaisuudeksi laskettavien luonnonsuojelualueiden hankintamenoja, joihin ympäristökeskukset käyttivät vuonna 2005 määrärahoja noin 24 miljoonaa euroa.

Ympäristökeskusten maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus

Maksullisen toiminnan tulot olivat 15 prosenttia budjetoitua suuremmat. Julkisoikeudellisten suoritteiden tulot kasvoivat 11 prosenttia, ja liiketaloudellisten suoritteiden tulot pienenevät 15 prosenttia. Julkisoikeudellisten tulojen määrä oli 29 prosenttia budjetoitaessa oletettua suurempi ja liiketaloudellisten 14 prosenttia pienempi.

Liiketaloudellisen toiminnan kustannusvastaavuus laski 10 prosenttiyksikköä 81 prosenttiin. Julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus kasvoi yhden prosenttiyksikön 48 prosenttiin, mutta tavoitteena olleeseen 55 prosenttiin ei päästy. Tuottajavastuutehtävien hoito siirtyi Pirkanmaan ympäristökeskukseen 1.9.2004. Niiden osalta ennakoituun kustannusvastaavuuteen ei päästy, vaan se jäi 32 prosenttiin. Määrällisesti merkittävimmät tulot olivat 2,33 miljoonaa euron ympäristölupatulot, joissa kasvua oli edelleen lähes 20 prosenttia. Kun ratkaistujen ympäristölupien määrä kasvoi 13 prosenttia, tulojen kasvu johtui edelleen osittain käsiteltyjen hankkeiden vaikeusasteen lisääntymisestä. Ympäristölupien kustannusvastaavuus parani 4 prosenttia ja oli 44 prosenttia. Vuoden lopussa vireillä olevien ympäristölupien määrä saatiin kääntymään laskuun. Toiseksi merkittävin suoriteryhmä ovat rakentamisen poikkeamisluvat, josta saatiin tuloja 0,9 miljoonaa euroa, missä oli vähennystä 2 prosenttia. Niiden osalta kokonaiskustannusvastaavuus oli 64 prosenttia.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma 1000 euroa	Toteuma 2003	Toteuma 2004	Tavoite 2005	Toteuma 2005
Julkisoikeudelliset suoritteet				
Tuotot	3 172	3 605	3 100	4 002
Kustannukset				
- Aineet, tarvikkeet ja tavarat	3	2		1
- Henkilökustannukset	3 504	4 000		4 350
- Vuokrat	0	0		7
- Palvelujen ostot	178	208		219
- Muut erilliskustannukset	32	34		36
Erilliskustannukset yhteensä	3 716	4 245		4 613
Käyttäjäämä	-544	-640		-611
Tukitoimintojen kustannukset				1 740
Muut yhteiskustannukset				1 958
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä	2 979	3 400		3 698
Kokonaiskustannukset yhteensä	6 695	7 645	5 600	8 311
Kustannusvastaavuus (yli/alijäämä)	-3 523	-4 040	-2 500	- 4 309
Kustannusvastaavuus %	47 %	47 %	55 %	48 %
Liiketaloudellisesti hinnoiteltavat suoritteet				
Tuotot	1 706	1 553	1 500	1 286
Kustannukset				
- Aineet, tarvikkeet ja tavarat	178	166		72
- Henkilökustannukset	694	559		606
- Vuokrat	48	58		25
- Palvelujen ostot	358	333		313
- Muut erilliskustannukset	91	125		61
Erilliskustannukset yhteensä	1 369	1 241		1 076
Käyttäjäämä	337	312		210
Tukitoimintojen kustannukset				242
Muut yhteiskustannukset				273
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä	598	475		515
Kokonaiskustannukset yhteensä	1 967	1 716	1 500	1 591
Kustannusvastaavuus (yli/alijäämä)	-261	-163	0	-305
Kustannusvastaavuus %	87 %	91 %	100 %	81 %

Ympäristölupavirastot

Määrärahojen käyttö ja maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus

Ympäristölupavirastojen menot vuonna 2005 olivat 6,1 miljoonaa euroa, joista 5,1 miljoonaa euroa oli henkilöstömenoja. Menojen kasvu johtui lisähenkilöstöstä, jota on tarvittu ympäristölupien käsittelyyn ja joka on rahoitettu lupatuloilla. Lupatulot olivat 1,4 miljoonaa euroa, eli ne lisääntyivät edellisvuodesta noin 25 prosenttia. Ympäristölupia ratkaistiin enemmän kuin edellisvuonna. Kuten edellisvuonna lupatuloista kaksi kolmasosaa saadaan ympäristöluvista, vaikka ratkaisusta niitä on alle kolmannes. Vesitalousasioiden osuus tuloista on noin neljäsosa, vaikka ratkaisumäärästä niiden osuus on puolet.

Määrärahojen käyttö, 1000 euroa	Toteuma 2003	Toteuma 2004	TA+LTA 2005	Toteuma 2005
Menot	5 628	5 835	5 903	6 146
Tulot	768	1 225	1 251	1 468
Toimintamenot 35.50.21	4 860	4 610	4 652	4 678

Ympäristölupavirastojen maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma vuodelta 2005 ei ole täysin vertailukelpoinen edellisvuosiin, sillä hallintopakkoasiat ja valitukset olivat aiemmin laskelmassa mukana ja nyt ne on jätetty pois. Ympäristöluvuissa kustannusvastaavuus vuonna 2005 oli 32 prosenttia ja vesitalousasioissa 15 prosenttia. Lupamaksut eivät vielä kata tavoiteltua osuutta omakustannusarvosta, joka on ympäristöluvuissa 50 prosenttia ja vesiluvuissa 25 prosenttia. Tähän vaikuttaa muun muassa se, että ratkaisusta lähes neljäsosa oli tullut vireille ennen vuoden 2004 lupamaksujen korotusta ja näissä sovellettiin aiempia maksuja.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma 1000 euroa	Toteuma 2003	Toteuma 2004	Tavoite 2005	Toteuma 2005
Julkisoikeudelliset suoritteet				
Tuotot	722	1 141	1 251	1 419
Kustannukset				
- Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
- Henkilökustannukset	3 310	3 814		3 706
- Vuokrat				
- Palvelujen ostot	102	166		103
- Muut erilliskustannukset	57	40		37
Erilliskustannukset yhteensä	3 469	4 019		3 847
Käyttöjäämä	-2 747	-2 879		-2 428
Tukitoimintojen kustannukset				1 044
Poistot				22
Korot				2
Muut yhteiskustannukset				640
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä	1 832	1 706		1 707
Kokonaiskustannukset yhteensä	5 301	5 725	5 936	5 554
Kustannusvastaavuus (yli/alijäämä)	-4 579	-4 585	-4 685	-4 134
Kustannusvastaavuus %	14 %	20 %	21 %	26 %

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Ympäristöministeriö

Ministeriössä otettiin käyttöön uusi palkkausjärjestelmä 1.5.2005 lukien. Uuden palkkausjärjestelmän (VES) myötä noin 80 prosenttia henkilöstöstä sai palkankorotuksen. UPJ:n rahoittaminen vaatii kuuden viran säästämistä vuosina 2005 - 2008. Vuonna 2005 laaditun ympäristöhallinnon tuottavuusohjelman toimeenpanon tueksi tarvitaan henkilöstösuunnitelma ja henkilöstö- ja osaamisstrategia, joiden valmistelu siirtyi vuodelle 2006.

Henkilöstön määrä ja rakenne sekä henkilöstökulut

Henkilöstön määrä ympäristöministeriössä 31.12.2005

	2003	2004	2005
Alueidenkäyttö	77	76	75
Asuminen ja rakentaminen	59	59	58
Ympäristönsuojelu	96	94	93
Hallinto	68	66	68
Kansainväliset asiat	17	16	18
Viestintä	10	11	9
Yhteensä	327	322	321

Henkilöstömääriin on laskettu henkilöt, joilla oli virka- tai työsuhde ministeriöön vuoden lopussa. Osa viroista voi juuri silloin olla täyttämättä tai mukana laskuissa voi olla määräaikaista työntekijöitä. Henkilöstömäärä on edelleenkin laskemaan päin.

Henkilöstön rakenne sekä henkilöstökulut 31.12.2005

	Toteuma 2003	Toteuma 2004	Toteuma 2005
Henkilöstön lukumäärä	327	322	321
Muutosprosentti edellisvuoteen %	1,5	-1,53	-0,1
Henkilötyövuodet	319	318	318
Henkilöstön keski-ikä v.	48,3	49,1	49,5
45-vuotta täyttäneiden osuus %	68,0	71,9	73,2
Koulutustasoindeksi	5,8	5,9	6,0
- miehet		6,5	6,6
- naiset		5,5	5,6
Määräaikaisen henkilöstön osuus %	15,3	17,4	14,0
- naisia (28 henkilöä)			8,7
- miehiä (17 henkilöä)			5,3
Kokoaikaisen henkilöstön lukumäärä	303	310	306
Osa-aikaisen henkilöstön lukumäärä	18	12	15
Kokoaikaisen henkilöstön % osuus	92,7	96,2	95,3
Osa-aikaisen henkilöstön % osuus	5,5	3,8	4,7
Tehdyn työajan osuus säännöllisestä vuosityöajasta %	77,0 79,5 (ml. koulutus)	77,5 80,1 (ml. koulutus)	77,0 79,0 (ml. koulutus)

	Toteuma 2003	Toteuma 2004	Toteuma 2005
Työvoimakustannukset 1000 euroa (ilman muita välillisiä tv-kustannuksia)	15 294	15 480	15 700
Välillisten työvoimakustannusten osuus tehdyn työajan palkoista %	56	61	64

Määräaikaisten osuus henkilöstöstä on selvästi vähentynyt edellisvuodesta. Eräitä määräaikaisia palvelussuhteita on pystytty vakinaistamaan vuoden aikana.

Ympäristöministeriön henkilöstön ikäjakauma 31.12.2005

Ikäryhmä	Toteuma 2003	Toteuma 2004	Toteuma 2005
15-24	2	5	3
25-34	26	29	27
35-44	72	61	54
45-54	123	120	119
55-64	104	107	117
65 -	-	-	1

Suurten ikäluokkien vaikutus näkyy keski-ian jatkuvassa nousussa ja henkilöstörakenteen painottumisessa yli 45-vuotiaisiin, vaikka samanaikaisesti onkin rekrytoitu yhä enemmän nuoria työntekijöitä.

Työhyvinvointi

Henkilöstön työkyky ja hyvinvointi sekä investoinnit/kustannukset 31.12.2005

	Toteuma 2003	Toteuma 2004	Toteuma 2005
Työtyytyväisyysindeksi	3.2	3.21	3.24
Lähtövaihtuvuus %	1.8	3.0	4.0
Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen %	0.3	0.3	0.9
Sairauspoissaolot työpäivää/htv	8.4	10.0	10.5
Työterveyshuolto euroa/htv brutto	548	563	555
Työkunnan ja työtyytyväisyyden edistäminen euroa/htv	86	65	63
Lähtövaihtuvuus %	3,7	2,8	3,1
Tulovaihtuvuus %	13,1	14,3	8,4

Työtyytyväisyys on säilynyt ennallaan. Pieni nousu johtuu pääasiassa palkkaukseen liittyvän tyytyväisyyden kasvusta edellisvuoteen verrattuna. Keski-ian nousu puolestaan lienee vaikuttanut jonkin verran pitkäaikaissairauksien lisääntymiseen ja sitä kautta keskimääräisten sairauspäivien nousuun. Liki kolmasosa sairauspäivistä koostuu muutamasta yli 150 päivän sairauslomasta. Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyi kolme pitkäaikaissairasta. Terveystenhoitokustannukset ovat euromääräisesti ja henkilötuloa kohden laskettuna kuitenkin laskeneet. Lisäksi ympäristöministeriön henkilöstön tulovaihtuvuus on edellisestä vuodesta selvästi alentunut.

Osaaminen ja muu aineeton pääoma

Henkilöstön osaamisen kehittäminen sekä investoinnit/kustannukset 31.12.2005

	Toteuma 2003	Toteuma 2004	Toteuma 2005
Koulutus ja muu kehittäminen euroa/htv	1933	1894	1516
Ammattitaidon kehittämisen osuus työajasta (päivää/htv)	6.4	6.7	5.0
Ympäristöhallinnon atk-ajokorttitutkinnon suorittaneiden osuus henkilöstöstä	0.9 %	4,4 %	13 %

Koulutukseen käytettiin aikaa selvästi edellisvuotta vähemmän. Tätä selittää kiireinen työtahti sekä pyrkimys osaamisen kehittämiseen osana päivittäistä työskentelyä ja esimerkiksi mentoroinnin avulla. Vuonna 2005 järjestettiin henkilöstölle lukuisia lyhyitä tiedotus- ja keskustelutilaisuuksia muun muassa uudesta palkkausjärjestelmästä ja tuottavuusohjelmasta. Koko henkilöstölle suunnattuja varsinaisia koulutus-tilaisuuksia vähennettiin tietoisesti.

3.2.2

Ympäristökeskukset

Henkilöstön määrän kehitys ja jakauma

Alueellisten ympäristökeskusten koko henkilökunnan määrä väheni edellisvuodesta 2,4 prosenttia. Toimintamäärärahoilla palkatun henkilöstön määrä ja henkilötövuosien määrä väheni hieman. Voimavaroja on kohdennettu edelleen painopistealueille eli ympäristönsuojelussa ympäristölupien käsittelyyn ja vesienkäytön suunnitteluun sekä luonnonsuojelualueiden toteuttamiseen. Ympäristölupien käsittelyyn ja suojelualueiden toteuttamiseen on ohjattu myös erikseen ruuhkanpurkahoitusta. Vesivarojen käyttöön ja hoitoon (mom. 30.50.22) siirtyi 10 henkilöä, jotka olivat aiemmin työmäärärahoilla palkattuja. Kokonaisuudessaan työllistäminen on ympäristökeskuksissa vähentynyt, vaikka vuoden lopussa palkkaperusteisella työllistämistuella palkattujen määrä on tilapäisesti lisääntynyt.

Henkilöstön jakautuminen momenteittain 31.12.2005, vuosina 1995, 2003-2005

	1995	2003	2004	2005
Toimintamenot (35.40.21)	1 238	1 472	1 454	1 442
Vesivarojen käyttö ja hoito (30.50.22)	14	48	54	65
Työmäärärahat	417	215	208	173
Palkkaperusteinen työllistäminen	384	112	79	102
EU sosiaalirahasto		45	57	38
Ulkopuolinen ja projektirahoitus	52	109	120	105
Yhteensä	2 105	2 001	1 972	1 925

Toimintamenomäärärahoilla palkatun henkilöstön työajan käyttö vuonna 1995 ja vuosina 2003-2005 (htv)

Tehtäväalue	1995	2003	2004	2005
Ympäristönsuojelu	238	301	307	319
Luonnonsuojelu	66	127	136	135
Alueidenkäyttö	151	180	178	168
Vesivarojen käyttö ja hoito	181	202	197	199
Tutkimus, seuranta ja ympäristötietoisuus	271	232	231	232
Yleiset ympäristötehtävät	41	57	72	69
Tilauspalvelut	20	8	7	7
Sisäiset palvelut	246	268	261	257
Yhteensä	1 214	1 376	1 389	1 384

Ympäristökeskusten henkilöstön keski-ikä on hieman noussut. Suurin ikäryhmä ovat edelleen 50-54-vuotiaat ja noin neljäsosa henkilöstöstä on 55 vuotta täyttäneitä. Koulutustasoindeksi on noussut, yli puolet henkilöstöstä on korkeakoulututkinnon suorittaneita. Määräaikaisten osuus toimintamenomäärärahoilla palkatusta henkilöstöstä on pysynyt suunnilleen ennallaan, koko henkilöstöstä osuus on edelleen pienentynyt.

Henkilöstömäärä, henkilöstörakenne ja henkilöstökulut (toimintamenomäärärahoilla palkattu henkilöstö)

	Toteuma 2003	Toteuma 2004	Toteuma 2005
Henkilöstön lukumäärä	1 472	1 454	1 442
muutosprosentti edellisvuoteen		-1 %	-1 %
Henkilötyövuodet	1 376	1 389	1 384
Henkilöstön keski-ikä	46,6	47,0	47,5
45 vuotta täyttäneiden osuus %	62 %	62 %	64 %
Koulutustasoindeksi	5,5	5,5	5,6
Koulutustasoindeksi, naiset	5,3	5,3	5,4
Koulutustasoindeksi, miehet	5,7	5,7	5,8
Vakinainen henkilöstö	1 299	1 294	1 278
Määräaikainen henkilöstö	173	160	164
Määräaikaisen henkilöstön osuus %	11,8 %	11,0 %	11,4 %
Kokoaikainen henkilöstö	1 354	1 349	1 358
Osa-aikainen henkilöstö	118	105	84
Osa-aikaisen henkilöstön osuus %	8,0 %	7,2 %	5,8 %
Tehdyn työajan osuus säännöllisestä vuosityöajasta	80,3 %	80,3 %	79,9 %
Kokonaistyövoimakustannukset 1000 euroa/vuosi	53 278	56 540	59 577
Tehdyn työajan palkat, osuus palkkasummasta %	76 %	75 %	75 %
Välilliset työvoimakustannukset 1000 euroa	21 579	22 739	24 522
Välillisten työvoimakustannusten osuus tehdyn työajan palkoista, %	68 %	67 %	70 %

Työhyvinvointi

Ympäristökeskuksissa on käytetty työtyytyväisyyden mittaamisessa valtiovarainministeriön barometria. Vuonna 2005 kysely tehtiin yhdeksässä ympäristökeskuksessa. Työtyytyväisyysindeksin keskiarvo oli 3,34, tulokset ympäristökeskuksittain vaihtelivat välillä 3,12 - 3,49. Parhaat arvosanat annettiin jälleen työn sisällöstä ja haasteellisuudesta (3,73) sekä työilmapiiristä ja yhteistyöstä (3,61). Heikoimmiksi arvioitiin palkkaus (2,86) ja tiedon kulku (3,07), joissa molemmissa oli kuitenkin hieman parannusta edellisvuoteen.

Sairauspoissaolot ovat lisääntyneet. Ympäristökeskusten välillä poissaolojen määrä vaihtelee paljon. Pienimmillään sairauspoissaoloja on 6 työpäivää ja enimmillään 13,4 työpäivää henkilötyövuotta kohti. Työkyvyttömyyseläkkeelle jäi 6 henkilöä vuonna 2005.

	Toteuma 2003	Toteuma 2004	Toteuma 2005
Työtyytyväisyysindeksi		3,31	3,34
Lähtövaihtuvuus %	5 %	4 %	4 %
Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen %		1 %	0,5 %
Sairauspoissaolot työpäivää/htv	8,6	8,6	9,3
Työterveyshuolto euroa/htv (brutto)	424	461	480

Osaaminen ja muu aineeton pääoma

Ympäristöhallinnon oman atk-ajokortin käyttöönotto on edistynyt ympäristökeskuksissa hyvin. Tietoteknisen osaamisensa atk-ajokortilla on ympäristökeskuksissa osoittanut jo noin 900 henkilöä.

	Toteuma 2003	Toteuma 2004	Toteuma 2005
Koulutus ja muu kehittäminen euroa/htv	1 592	1 660	1 730
Ammattitaidon kehittämisen osuus työajasta pv/htv	6,7	6,8	7,5
Ympäristöhallinnon atk-ajokorttitutkinnon suorittaneiden osuus henkilöstöstä %	-	22 %	62 %

3.2.3

Ympäristölupavirastot

Ympäristölupavirastojen uusi palkkausjärjestelmä valmisteltiin vuoden 2005 aikana. UPJ-tarjous jätettiin joulukuussa 2005 ja ympäristöministeriön ja järjestöjen kesken tehtiin sopimus 15.2.2006. Järjestelmä otetaan käyttöön taannehtivasti 1.12.2005 lukien.

Henkilöstön määrä ja rakenne sekä henkilöstökulut

Ympäristölupavirastoissa on vielä vuonna 2005 lisätty määräaikaista henkilökuntaa, jotta ympäristönsuojelulainsäädännön voimaansaamiseen liittyvän siirtymävaiheen lupakäsittely on saatu hoidetuksi. Henkilötyöpanos ja palkkasumma ovat kasvaneet

tämän vuoksi. Vuoden viimeisen päivän henkilömäärä on henkilötyövuosimäärää pienempi, sillä vuoden lopussa oli määräaikaista virkasuhteita tyhjänä. Tämä selittää myös määräaikaisen henkilöstön osuuden vähenemisen. Henkilömäärä ei todellisuudessa ole vielä vähentymässä, sillä vuonna 2005 tuli arvioitua enemmän hakemuksia ja myös voimaanpanovaiheen lupakäsittely työllistää edelleen vuonna 2006.

	2003	2004	2005
Henkilöstön määrä 31.12.2005	88	94	91
Henkilötyöpanos (htv)	85	89	93

Henkilöstön keski-ikä on jälleen noussut, mutta se selittyy lähinnä sillä, että määräaikaista nuorta henkilökuntaa on vuoden vaihteessa ollut palveluksessa edellisvuotta vähemmän. Suurin ikäryhmä ovat 55-59-vuotiaat ja yli kolmannes henkilöstöstä on täyttänyt 55 vuotta.

Koulutustasoindeksi on noussut hieman. Muutos johtuu muun muassa siitä, että toimistohenkilöstö on jonkin verran vaihtunut ja rekrytoidut ovat yleensä olleet ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneita. Ylemmän korkeakoulututkinnon on suorittanut lähes 75 prosenttia henkilöstöstä.

Tehdyn työajan osuus säännöllisestä vuosityöajasta on noussut, kun sairauspoissaolojen määrä on merkittävästi vähentynyt.

Henkilöstömäärä, henkilöstörakenne ja henkilöstökulut 31.12.2005

	Toteuma 2003	Toteuma 2004	Toteuma 2005
Henkilöstön lukumäärä	88	94	91
Muutosprosentti edellisvuoteen	6 %	7 %	-3 %
Henkilötyövuodet	85	89	93
Henkilöstön keski-ikä	49,0	48,2	49,1
45 vuotta täyttäneiden osuus %	69,3 %	67,4 %	69,2 %
	Toteuma 2003	Toteuma 2004	Toteuma 2005
Koulutustasoindeksi	6,2	6,3	6,4
Koulutustasoindeksi naiset	5,5	5,7	5,9
Koulutustasoindeksi miehet	7,0	7,1	7,0
Vakinainen henkilöstö	72	72	72
Määräaikainen henkilöstö	16	23	19
Määräaikaisen henkilöstön osuus %	18,2 %	24,2 %	20,9 %
Kokoaikainen henkilöstö	85	90	85
Osa-aikainen henkilöstö	3	5	6
Osa-aikaisen henkilöstön osuus %	3,4 %	5,3 %	6,6 %
Tehdyn työajan osuus säännöllisestä vuosityöajasta	79 %	80 %	82 %
Kokonaistyövoimakustannukset 1000 euroa/vuosi	4 448	4 798	5 117
Tehdyn työajan palkat, osuus palkkasummasta	73 %	73 %	76 %
Välilliset työvoimakustannukset 1000 euroa	1 902	1 997	2 056
Välillisten työvoimakustannusten osuus tehdyn työajan palkoista, %	75 %	71 %	67 %

Työhyvinvointi

Kaikissa ympäristölupavirastoissa toistettiin syksyllä 2005 työtyytyväisyyskysely. Kokonaisindeksi pysyi kaikilla ennallaan. Ympäristölupavirastojen kesken erot ovat isot, vaihtelu oli välillä 2,9 – 3,5. Sairauspoissaoloja oli selvästi vähemmän kuin edellisvuonna. Pitkiä sairauspoissaoloja oli muutama, mutta työkyvyttömyyseläkkeelle ei vuonna 2005 siirtynyt ketään. Ympäristölupavirastoista on osallistuttu Aslak-kuntoutukseen sekä kahteen Kaiku-hankkeeseen.

Henkilöstön työkyky ja hyvinvointi

	Toteuma 2003	Toteuma 2004	Toteuma 2005
Työtyytyväisyysindeksi	-	3,22	3,22
Lähtövaihtuvuus % (sis. myös eläkkeelle siirtymisen)	9,7 %	8,3 %	6,9 %
Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen %	1,4 %	2,8 %	0 %
Sairauspoissaolot työpäivää/htv	12	12	7,6
Työterveyshuolto euroa/htv, brutto	554	489	400

Osaaminen ja muu aineeton pääoma

Ympäristölupavirastot ovat jatkaneet yhteistyötä lupien laadun ja yhtenäisyyden turvaamiseksi ja osaamisen välittämiseksi toimialakohtaisissa ryhmissä. Lupien käsittelyprosessin kuvaaminen ja kehittäminen on jatkunut yhteistyössä ympäristökeskusten laadun kehittämishankkeiden kanssa.

Henkilöstön osaamisen kehittäminen

	Toteuma 2003	Toteuma 2004	Toteuma 2005
Koulutus ja muu kehittäminen euroa/htv	2 371	2 125	2 318
Ammattitaidon kehittämisen osuus työajasta pv/htv	8,8	7,5	6,7
Ympäristöhallinnon atk-ajokorttitutkinnon suorittaneiden osuus henkilöstöstä %	0 %	1 %	22 %

4 Tilinpäätöslaskelmien analyysi

4.1

Tilinpäätöslaskelmat

Ympäristöministeriön tiliviraston talousarvion toteutumalaskelma 2005

Tiliviraston talousarvion toteutumalaskelman tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä vuonna 2005

Ympäristöministeriön tiliviraston tuotto- ja kululaskelma 1.1. – 31.12.2005

Ympäristöministeriön tiliviraston tase 31.12.2005

TILIVIRASTON TALOUSARVION TOTEUTUMALASKELMA

I (4)

Osaston, momentin ja tilijaottelun numero ja nimi	Tilinpäätös 2004	Talousarvio 2005 (TA + LTA:t)	Tilinpäätös 2005	Vertailu Tilinpäätös - Talousarvio	Toteutuma %
II. Verot ja veronluonteiset tulot	171 846,15	163 176,51	163 176,51	-	100%
II.04.01. Arvonlisävero	171 846,15	163 176,51	163 176,51	-	100%
12. Sekalaiset tulot	2 094 749,17	6 631 222,26	4 711 694,15	-1 919 528,11	71%
12.35.40. Alueellisten ympäristökeskusten tulot	370 495,38	300 000,00	338 931,98	38 931,98	113%
12.35.40.1. Vesiensuojelumaksut	244 740,19	200 000,00	262 618,64	62 618,64	131%
12.35.40.2. Muut sekalaiset tulot	125 755,19	100 000,00	76 313,34	-23 686,66	76%
12.35.99. Ympäristöministeriön hallinnonalan muut tulot	1 590 655,17	3 300 000,00	1 341 539,91	-1 958 460,09	41%
12.35.99.1 Maksullinen toiminta	180 872,15	185 000,00	175 550,22	-9 449,78	95%
12.35.99.2. Muut sekalaiset tulot	24 595,16	15 000,00	16 696,71	1 696,71	111%
12.35.99.3. EU-rahoitus	1 385 187,86	3 100 000,00	1 149 292,98	-1 950 707,02	37%
12.39.04. Menorästien ja siirrettyjen määrärahojen peruutukset	20 195,46	2 812 915,43	2 812 915,43	-	100%
12.39.10 Muut sekalaiset tulot	113 403,16	97 690,33	97 690,33	-	100%
12.39.50 Nettotulot osakemyynnistä (nettob)		120 616,50	120 616,50	-	100%
13. Korkotulot ja voiton tulokset	1 706,00	4 064,00	4 064,00	-	100%
13.03.01 Osinkotulot	1 706,00	4 064,00	4 064,00	-	100%
Tuloarviotilit yhteensä	2 268 301,32	6 798 462,77	4 878 934,66	-1 919 528,11	72%

TILIVIRASTON TALOUSARVION TOTEUTUMALASKELMA

Pääluokan, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahajaji	Tilinpäätös 2004	Talousarvio 2005 (TA + LTA:t)	Talousarvion määrärahojen	
			käyttö vuonna 2005	siirto seuraavalle vuodelle
23. Valtioneuvosto		155 000,00	126 312,54	0,00
23.01.01. Palkkaukset (a)		155 000,00	126 312,54	0,00
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala	6 257 556,07	3 404 406,23	463 569,32	2 940 836,91
24.01.19. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (a)	301 378,07	119 801,23	119 801,23	0,00
24.01.19.3 Lähialueyhteistyön arvonlisäveromenot	301 378,07	119 801,23	0,00	0,00
24.50.66. Lähialueyhteistyö (s3v)	5 956 178,00	3 284 605,00	343 768,09	2 940 836,91
26. Sisäasiainministeriön hallinnonala	11 111 655,54	13 787 000,00	11 092 707,36	154 251,42
26.98.61. Euroopan aluekehitysrahaston osallistuminen EU:n rakennerahasto-ohjelmiin (a)	11 111 655,54	12 530 000,00	10 008 841,97	
26.98.61.1. - Itä-Suomi	2 898 563,97	2 685 000,00	2 098 870,77	
26.98.61.1.3. - SM	2 898 563,97			
26.98.61.1.5. - MMM		795 000,00	583 627,42	
26.98.61.1.8. - YM		1 890 000,00	1 515 243,35	
26.98.61.2. - Pohjois-Suomi	1 754 774,93	2 308 000,00	2 131 117,85	
26.98.61.2.3. - SM	1 754 774,93			
26.98.61.2.5. - MMM		478 000,00	416 365,65	
26.98.61.2.8. - YM		1 830 000,00	1 714 752,20	
26.98.61.3. - Etelä-Suomi	3 697 754,09	3 680 000,00	2 594 391,29	
26.98.61.3.3. - SM	3 697 754,09			
26.98.61.3.5. - MMM		780 000,00	499 341,42	
26.98.61.3.8. - YM		2 900 000,00	2 095 049,87	
26.98.61.4. - Länsi-Suomi	2 760 562,55	3 365 000,00	2 756 562,13	
26.98.61.4.3. - SM	2 760 562,55			
26.98.61.4.5. - MMM		705 000,00	417 029,65	
26.98.61.4.8. - YM		2 660 000,00	2 339 532,48	
26.98.61.5. - Kainuu		492 000,00	427 899,93	
26.98.61.5.5. - MMM		180 000,00	154 000,00	
26.98.61.5.8. - YM		312 000,00	273 899,93	
26.98.62. EU:n rakennerahastojen valtionosuus sisäasiainministeriön osalta (a)		352 000,00	333 116,81	
26.98.62.5. Kainuu (ek)		352 000,00	333 116,81	
26.98.62.5.5. - MMM		150 000,00	150 000,00	
26.98.61.5.8. - YM		202 000,00	183 116,81	
26.98.63. Kainuun kehittämisraha (s3v)		905 000,00	750 748,58	154 251,42
26.98.63.08. Vesihuollon tukeminen		185 000,00	110 429,80	74 570,20
26.98.63.08.01. - Vedenhankinta ja viemäröinti		135 000,00	68 933,80	66 066,20
26.98.63.08.02. - Vesiensuojelu		50 000,00	41 496,00	8 504,00
26.98.63.09. Ympäristötöyt		720 000,00	640 318,78	79 681,22
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	413 358,91	527 716,90	247 925,53	279 780,48
28.01.19. Valtiovarainministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (a)	7 787,39	7 938,90	7 938,90	0,00
28.80.24. Työhyvinvoinnin tuki (s2v)	91 411,00	0,00	0,00	0,00
28.80.26. EU-puheenjohtajuus (s2v)		244 578,00	140 397,52	104 180,48
28.81.01. Euroopan unionin kansallisten asiantuntijoiden palkkaukset	101 160,52	99 600,00	99 589,11	
28.81.25. Euroopan unionin osallistuminen matakustannusten korvauksiin (s2v)	213 000,00	175 600,00	0,00	175 600,00
28.81.25.15. Ympäristöministeriön hallinnonala	213 000,00	175 600,00	0,00	175 600,00

Tilinpäätös 2005	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
		Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2005	Käyttö vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraava- valle vuodelle
126 312,54	-				
126 312,54	-				
3 404 406,23	-	10 168 214,63	13 452 819,63	8 232 917,88	5 219 901,75
119 801,23	-				
119 801,23	-				
3 284 605,00	-	10 168 214,63	13 452 819,63	8 232 917,88	5 219 901,75
11 246 958,78	2 540 041,22	-	905 000,00	750 748,58	154 251,42
10 008 841,97	2 521 158,03				
2 098 870,77	586 129,23				
583 627,42	211 372,58				
1 515 243,35	374 756,65				
2 131 117,85	176 882,15				
416 365,65	61 634,35				
1 714 752,20	115 247,80				
2 594 391,29	1 085 608,71				
499 341,42	280 658,58				
2 095 049,87	804 950,13				
2 756 562,13	608 437,87				
417 029,65	287 970,35				
2 339 532,48	320 467,52				
427 899,93	64 100,07				
154 000,00	26 000,00				
273 899,93	38 100,07				
333 116,81	18 883,19				
333 116,81	18 883,19				
150 000,00	0,00				
183 116,81	18 883,19				
905 000,00	-		905 000,00	750 748,58	154 251,42
185 000,00	-		185 000,00	110 429,80	74 570,20
135 000,00	-		135 000,00	68 933,80	66 066,20
50 000,00	-		50 000,00	41 496,00	8 504,00
720 000,00	-		720 000,00	640 318,78	79 681,22
527 706,01	10,89	180 040,07	600 218,07	310 181,74	279 780,48
7 938,90	-				
0,00	-	57 012,60	57 012,60	51 858,34	-
244 578,00	-		244 578,00	140 397,52	104 180,48
99 589,11	10,89				
175 600,00	-	123 027,47	298 627,47	117 925,88	175 600,00
175 600,00	-	123 027,47	298 627,47	117 925,88	175 600,00

Päälukon, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004	Talousarvio 2005 (TA + LTA:t)	Talousarvion määrärahojen	
			käyttö vuonna 2005	siirto seuraavalle vuodelle
29. Opetusministeriön hallinnonala	10 310,00	16 060,00	10 623,02	5 436,98
29.88.50 Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat (s3v)	10 310,00	16 060,00	10 623,02	5 436,98
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	32 389 782,26	39 689 442,74	16 127 330,08	22 068 667,93
30.01.19. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (a)	2 692 352,26			
30.01.26. Kansainvälinen yhteistyö (s3v)	15 300,00			
30.01.27. Yhteistutkimukset (s3v)	92 130,00			
30.04.27. Yhteistutkimukset (s3v)	0,00			
30.10.62. Valtion rahoitusosuus EU:n osaksi rahoittamasta maaseudun kehittämisestä (a)		2 557 000,00	1 064 702,14	0,00
30.10.62.5. EAKR -hankkeet, kausi 2000-2006		2 557 000,00	1 064 702,14	0,00
30.12.45. Maatalouden ympäristötuki (s2v)	344 000,00			
30.12.45.1. Vesitaloussuunnittelu (EK) (enintään)	84 000,00			
30.12.45.6. Luonnon monimuotoisuutta koskevien yleissuunnitelmien laatiminen (EK) (enintään)	260 000,00			
30.14.62. Valtion rahoitusosuus EU:n osaksi rahoittamasta maaseudun kehittämisestä (s3v)	2 890 000,00			
30.14.62.5. - EAKR-hankkeet, kausi 2000-2006	2 890 000,00			
30.20.43. Maatalouden ympäristötuki (s2v)		272 000,00	181 807,28	90 192,72
30.20.43.1. Vesitaloussuunnittelu (EK) (enintään)		12 000,00	9 466,08	2 533,92
30.20.43.5. Luonnon monimuotoisuutta koskevien yleissuunnitelmien laatiminen (EK) (enintään)		260 000,00	172 341,20	87 658,80
30.50.22. Vesivarojen käytön ja hoidon menot (s2v)		5 113 000,00	3 725 370,89	1 387 629,11
30.50.31. Avustukset yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteisiin (s3v)		5 654 000,00	1 114 553,14	4 539 446,86
30.50.43. Eräät valtion maksettavaksi määrättykorvaukset (a)		53 600,00	52 453,13	0,00
30.50.77. Vesistö- ja vesihuoltotyöt (s3v)		23 408 000,00	7 373 787,42	16 034 212,58
30.51.22. Vesivarojen käytön ja hoidon menot (s2v)	3 945 000,00			
30.51.31. Avustukset yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteisiin (s3v)	5 446 000,00			
30.51.77. Vesistö- ja vesihuoltotyöt (s3v)	16 965 000,00			
30.51.77.1. Uudet keskeneräiset hankkeet	6 430 000,00			
30.51.77.2. Perusparannukset	4 050 000,00			
30.51.77.3. Velvoitettyt ja uppopuiden nosto	2 294 000,00			
30.51.77.4. Hankekohtainen suunnittelu	550 000,00			
30.51.77.5. Pienehköt vesistö- ja vesihuoltotyöt	3 341 000,00			
30.51.77.6. Vöyrinjoen tulvasuojelu- ja kunnostushanke	300 000,00			
30.90.19. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (a)		2 583 049,74	2 583 049,74	0,00
30.90.27. Yhteistutkimukset (s3v)		48 793,00	31 606,34	17 186,66
31. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	559,39	950,37	950,37	0,00
31.99.19. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (a)	559,39	950,37	950,37	-
32. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala		2 500 000,00	2 500 000,00	0,00
32.60.42. Kioton mekanismien käyttö (s3v)		2 500 000,00	2 500 000,00	-
34. Työministeriön hallinnonala	6 037 444,01	3 797 045,77	3 797 045,77	0,00
34.01.19. Työministeriön hallinnonalan arvonlisämenoverot (a)	10 432,06	7 148,29	7 148,29	-

Tilinpäätös 2005	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
		Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2005	Käyttö vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraava- valle vuodelle
16 060,00	-	1 269,21	17 329,21	10 623,02	5 436,98
16 060,00	-	1 269,21	17 329,21	10 623,02	5 436,98
38 195 998,01	1 493 444,73	16 833 451,48	50 040 430,96	22 876 520,16	27 163 664,91
	-				
	-				
	-	23 158,43	23 158,43	20 332,99	2 822,29
	-	9 612,35	9 612,35	9 612,35	-
1 064 702,14	1 492 297,86				
1 064 702,14	1 492 297,86				
	-	115 120,82	115 120,82	115 120,82	-
	-	36 129,27	36 129,27	36 129,27	-
	-	78 991,55	78 991,55	78 991,55	-
	-	850 598,38	850 598,38	635 282,51	215 315,87
	-	850 598,38	850 598,38	635 282,51	215 315,87
272 000,00	-		272 000,00	181 807,28	90 192,72
12 000,00	-		12 000,00	9 466,08	2 533,92
260 000,00	-		260 000,00	172 341,20	87 658,80
5 113 000,00	-		5 113 000,00	3 725 370,89	1 387 629,11
5 654 000,00	-		5 654 000,00	1 114 553,14	4 539 446,86
52 453,13	1 146,87	-	-	-	-
23 408 000,00	-		23 408 000,00	7 373 787,42	16 034 212,58
	-	1 117 336,09	1 117 336,09	1 117 336,09	-
	-	5 025 053,31	5 025 053,31	3 611 731,07	1 413 080,12
	-	9 692 572,10	8 403 758,58	4 939 979,26	3 463 778,70
	-	3 776 006,69	3 111 769,82	1 606 446,81	1 505 323,01
	-	2 425 744,88	2 266 252,67	1 378 495,71	887 756,96
	-	842 254,09	757 329,63	558 008,76	199 320,87
	-	113 500,97	87 873,67	83 207,02	4 666,47
	-	2 235 065,47	1 880 532,79	1 224 488,91	656 043,88
	-	300 000,00	300 000,00	89 332,49	210 667,51
2 583 049,74	-				
48 793,00	-		48 793,00	31 606,34	17 186,66
950,37	-				
950,37	-				
2 500 000,00	-	0,00	2 500 000,00	2 500 000,00	0,00
2 500 000,00	-	0,00	2 500 000,00	2 500 000,00	0,00
3 797 045,77	-				
7 148,29	-				

Pääluokan, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004	Talousarvio 2005 (TA + LTA:t)	Talousarvion määrärahojen	
			käyttö vuonna 2005	siirto seuraavalle vuodelle
34.06.29. Työllistämis-, koulutus- ja erityistoimet (a)	6 027 011,95	0,00		
34.06.29.2.1. - Palkkaukset	5 483 702,86	0,00		
34.06.29.2.2. - Muut menot	543 309,09	0,00		
34.06.51. Työllistämis-, koulutus- ja erityistoimet (a)		3 789 897,48	3 789 897,48	
34.06.51.2.1. - Palkkaukset		3 430 641,97	3 430 641,97	
34.06.51.2.2. - Muut menot		359 255,51	359 255,51	
35. Ympäristöministeriön hallinnonala	637 619 947,51	655 483 079,00	592 505 255,82	57 368 316,42
35.01.21. Ympäristöministeriön toimintamenot (s2v) (nettob)	23 138 000,00	23 463 000,00	18 802 691,72	4 660 308,28
35.10.60. Siirto öljysojarahastoon (s3v)	2 000 000,00	1 736 000,00	0,00	1 736 000,00
35.10.63. Ympäristönsuojelun edistäminen (s3v)	1 673 000,00	2 673 000,00	397 570,00	2 275 430,00
35.10.63.1. Avustukset vesiensuojelua edistäviin investointeihin	1 673 000,00	2 673 000,00	397 570,00	2 275 430,00
35.10.65. Öljyjätetmaksulla rahoitettava öljyjätehuolto (s3v)	1 364 000,00	1 364 000,00	0,00	1 364 000,00
35.10.66. Romuajoneuvojen jätehuoltoavustus (s3v)	10 000 000,00			
35.10.67. Ympäristöyhteistyön edistäminen Suomen lähialueen maissa (s3v)	2 311 323,00	1 897 379,00	228 437,70	1 668 941,30
35.10.77. Ympäristötöyt (s3v)	9 980 000,00	12 784 000,00	4 137 563,84	8 646 436,16
35.20.22. Eräät luonnonsuojelun menot (s3v)	19 480 000,00	1 572 000,00	1 223 319,68	348 680,32
35.20.37. Avustukset kuntien kaavoitukseen ja maankäytön ohjaukseen (s3v)	925 000,00	925 000,00	138 200,00	786 800,00
35.20.52. Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät (s3v)		23 047 000,00	22 747 000,00	300 000,00
35.20.63. Eräät luonnonsuojeluun liittyvät korvaukset (s3v)	16 350 000,00	16 563 000,00	4 132 376,69	12 430 623,30
35.20.64. Avustukset rakennusperinnön hoitoon (s3v)	850 000,00	850 000,00	127 952,80	722 047,20
35.20.74. Luonnonsuojelualueiden talonrakennustyöt (s3v)	405 000,00			
35.20.76. Luonnonsuojelualueiden hankkiminen (s3v)	13 950 000,00	26 600 000,00	20 443 465,79	6 156 534,21
35.20.87. Luonnonsuojelualueiden hankkiminen (s3v)				
35.30.54. Asumistuki (a)	435 000 000,00	434 500 000,00	434 500 000,00	
35.40.21. Alueellisten ympäristökeskusten toimintamenot (s2v) (nettob)	64 843 000,00	65 746 000,00	60 479 413,06	5 266 586,94
35.50.21. Ympäristölupavirastojen toimintamenot (s2v) (nettob)	4 524 000,00	4 652 000,00	3 855 660,77	796 339,23
35.99.19. Ympäristöministeriön hallinnonalan arvonalisäveromenot (a)	5 664 662,14	8 880 000,00	5 655 436,20	
35.99.22. Kehittäminen ja suunnittelu (s2v)	11 900 000,00	12 924 000,00	5 081 120,87	7 842 879,13
35.99.22.1. Yhdyskunnat, alueidenkäyttö ja luonnonsuojelu	3 900 000,00	4 700 000,00	1 458 078,80	3 241 921,20
35.99.22.2. Asunto- ja rakentamistoimi	1 770 000,00	1 820 000,00	536 324,32	1 283 675,68
35.99.22.3. Ympäristöklusteri	2 000 000,00	2 000 000,00	999 490,58	1 000 509,42
35.99.22.4. Ympäristönsuojelu	2 370 000,00	2 570 000,00	1 035 594,12	1 534 405,88
35.99.22.5. Jakamaton	410 000,00	434 000,00	86 054,65	347 945,35
35.99.22.6. Hallinto	100 000,00	100 000,00	11 852,97	88 147,03
35.99.22.7. Tietojärjestelmät	1 350 000,00	1 300 000,00	953 725,43	346 274,57
35.99.26. Eräät korvaukset (s2v)	199 700,00	254 700,00	74 000,00	180 700,00
35.99.62. EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus ympäristöministeriön osalta (a)	8 005 564,31	9 965 000,00	7 586 054,51	
35.99.63. EU:n ympäristörahaston osallistuminen ympäristö- ja luonnonsuojeluhankkeisiin (s3v)	2 022 440,00	2 000 000,00	0,00	2 000 000,00
35.99.65. Eräät avustukset (s3v)	1 587 000,00	1 587 000,00	1 400 989,65	186 010,35
35.99.66. Kansainvälisen yhteistyön jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (a)	1 447 258,06	1 500 000,00	1 494 002,54	
Määrärahatilit yhteensä	693 840 613,69	719 360 701,01	626 871 719,81	82 817 290,14

Tilinpäätös 2005	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
		Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2005	Käyttö vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraava- valle vuodelle
	-				
	-				
	-				
3 789 897,48	-				
3 430 641,97	-				
359 255,51	-				
649 873 572,24	5 609 506,76	61 048 486,69	261 686 565,69	187 016 412,24	74 639 442,57
23 463 000,00	-	4 523 470,55	27 986 470,55	23 326 162,27	4 660 308,28
1 736 000,00	-	2 000 000,00	3 736 000,00	2 000 000,00	1 736 000,00
2 673 000,00	-	1 836 225,65	4 509 225,65	1 736 560,56	2 772 664,55
2 673 000,00	-	1 836 225,65	4 509 225,65	1 736 560,56	2 772 664,55
1 364 000,00	-	1 809 227,55	3 173 227,55	1 548 871,51	1 624 356,00
	-	10 000 000,00	10 000 000,00	0,00	10 000 000,00
1 897 379,00	-	2 522 676,59	4 420 055,59	1 858 557,65	2 561 485,45
12 784 000,00	-	6 434 825,91	19 218 825,91	9 021 111,14	10 197 714,77
1 572 000,00	-	508 585,05	2 080 585,05	1 576 983,75	503 583,85
925 000,00	-	1 477 572,69	2 402 572,69	1 056 153,48	1 322 818,85
23 047 000,00	-		23 047 000,00	22 747 000,00	300 000,00
16 562 999,99	0,01	7 208 243,43	23 771 243,43	10 482 405,77	13 288 837,66
850 000,00	-	1 300 441,40	2 150 441,40	905 894,36	1 244 542,04
26 600 000,00	-	3 755 913,94	30 355 913,94	23 725 601,09	6 630 312,85
	-	79 041,28	79 041,28	79 041,28	0,00
434 500 000,00	-				
65 746 000,00	-	6 005 010,12	71 751 010,12	66 483 967,68	5 266 586,94
4 652 000,00	-	822 658,42	5 474 658,42	4 678 319,19	796 339,23
5 655 436,20	3 224 563,80				
12 924 000,00	-	7 148 457,73	20 072 457,73	12 228 854,35	7 842 879,13
4 700 000,00	-	2 328 320,55	7 028 320,55	3 785 675,10	3 241 921,20
1 820 000,00	-	1 444 372,46	3 264 372,46	1 980 696,78	1 283 675,68
2 000 000,00	-	969 596,71	2 969 596,71	1 969 087,29	1 000 509,42
2 570 000,00	-	1 631 726,20	4 201 726,20	2 667 320,32	1 534 405,88
434 000,00	-	351 522,02	785 522,02	437 576,67	347 945,35
100 000,00	-	99 137,66	199 137,66	110 990,63	88 147,03
1 300 000,00	-	323 782,13	1 623 782,13	1 277 507,56	346 274,57
254 700,00	-	0,00	254 700,00	74 000,00	180 700,00
7 586 054,51	2 378 945,49	-	-	-	-
2 000 000,00	-	3 355 682,39	5 355 682,39	1 935 225,30	3 414 561,84
1 587 000,00	-	260 453,99	1 847 453,99	1 551 702,86	295 751,13
1 494 002,54	5 997,46				
709 689 009,95	9 671 691,06	88 231 462,08	329 202 363,56	221 697 403,62	107 462 478,11

**TILIVIRASTON TALOUSARVION TOTEUTUMALASKELMAN TIEDOT
VALTUUKSISTA JA NIIDEN KÄYTÖSTÄ VUONNA 2005**

Valtuudet ja niiden käyttö (1 000 euroa)				
Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö	Vuoden 2005 valtuudet		
		Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Valtuudet yhteensä
24.50.66 Lähialueyhteistyö	1 763	2 327	0	2 327
Aikaisempien vuosien valtuudet	1 763			
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		2 327		2 327
26.98.61 Euroopan aluekehitysrahaston osallistuminen EU:n rakennerahasto-ohjelmiin	12 253	12 109	2 662	14 771
Aikaisempien vuosien valtuudet	12 253			
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		12 109	2 662	14 771
301062 Valtion rahoitusosuus EU:n osaksi rahoittamasta maaseudun kehittämisestä	1 743	2 045	619	2 664
Aikaisempien vuosien valtuudet	1 743			
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		2 045	619	2 664
34.06.51 Työllistämisen-, koulutus- ja erityisohjelmat	319	240	0	240
Aikaisempien vuosien valtuudet	319			0
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		240	0	240
35.10.77 Ympäristötyöt	4 959	7 000	0	7 000
Aikaisempien vuosien valtuudet	4 959	0	0	0
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		7 000	0	7 000
35.20.63 Eräät luonnonsuojeluun liittyvät korvaukset	1 196	16 000	0	16 000
Aikaisempien vuosien valtuudet, josta	1 196			
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet, josta		16 000	0	16 000
35.20.74 Luonnonsuojelun alueiden hankkiminen	3 739	15 800	0	15 800
Aikaisempien vuosien valtuudet, josta	3 739			
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet, josta		15 800	0	15 800
35.99.62 EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus	0	11 798	5 624	17 422
Aikaisempien vuosien valtuudet	0			
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		11 798	5 624	17 422

				Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1 000 euroa)					
Vuoden 2005 valtuudet			Talousarvio- menot 2005	Määrä- raha- tarve 2006	Määrä- raha- tarve 2007	Määrä- raha- tarve 2008	Määrä- rahatarve myöhemmin	Määrä- rahatarve yhteensä	
Käytetty	Käyt- tämättä	Uusittavissa 2006 TA:ssa							
4 090	0	0	43	602	706	390	2 349	4 090	
1 763			0	43	71	187	1 462	1 763	
2 327	0	0	43	559	635	203	887	2 327	
15 520	2 740	2 740	9 581	10 218	4 486	0	0	15 520	
3 488			8 765	3 488	0	0	0	3 488	
12 032	2 740	2 740	816	6 730	4 486	0	0	12 032	
2 765	577	577	1 065	1 305	835	626	0	2 765	
678			1 065	678	0	0	0	678	
2 087	577	577	0	626	835	626	0	2 087	
559	0	0	270	217	72	0	0	288	
319	0	0	198	121	0	0	0	121	
240	0	0	72	96	72	0	0	168	
11 959	0	0	1 459	6 000	3 500	1 000	0	11 959	
4 959			1 459	2 500	1 000	0	0	4 959	
7 000	0	0		3 500	2 500	1 000	0	7 000	
225	15 775		1 140	282	0	0	0	282	
			1 140	57	0	0	0	57	
225	15 775			225	0	0	0	225	
3 903	11 897		3 579	3 669	233	2	0	3 903	
			3 579	160	0	0	0	160	
3 743	12 057			3 509	233	2	0	3 743	
14 798	7 215	7 215	7 586	9 357	3 343	0	0	12 701	
4 591			5 510	4 492	99	0	0	4 591	
10 207	7 215	7 215	2 047	4 916	3 324	0	0	10 207	

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN TILIVIRASTON TUOTTO- JA KULULASKELMA

	I.I.-31.12.2005		I.I.-31.12.2004	
TOIMINNAN TUOTOT				
Maksullisen toiminnan tuotot	7 061 477,92		6 902 036,13	
Vuokrat ja käyttökorvaukset	48 825,04		52 105,06	
Muut toiminnan tuotot	29 682 999,03	36 793 301,99	24 231 155,35	31 185 296,54
TOIMINNAN KULUT				
Aineet tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	8 214 081,71		7 041 711,02	
Varastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-669 718,15		-459 374,59	
Henkilöstökulut	100 995 983,85		96 690 686,43	
Vuokrat	8 628 579,59		8 461 332,35	
Palvelujen ostot	44 861 551,44		42 229 316,36	
Muut kulut	9 649 588,29		8 914 688,78	
Valmisvarastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-222,00		9 629,00	
Valmistus omaan käyttöön	-2 145 952,99		-3 474 031,80	
Poistot	4 958 827,59		5 202 486,93	
Sisäiset kulut	14 311 241,68	-188 803 961,01	13 484 276,22	-178 100 720,70
JÄÄMÄ I		-152 010 659,02		-146 915 424,16
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT				
Rahoitustuotot	9 367,92		4 432,87	
Rahoituskulut	-127 006,16	-117 638,24	-235 369,23	-230 936,36
SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT				
Satunnaiset tuotot	2 175 607,07		831 791,07	
Satunnaiset kulut	-975 987,40	1 199 619,67	-232 020,63	599 770,44
JÄÄMÄ II		-150 928 677,59		-146 546 590,08
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT				
Tuotot				
Euroopan unionilta	1 149 292,98	1 149 292,98	1 385 187,86	1 385 187,86
Kulut				
Kunnille	10 657 915,41		15 683 710,99	
Kuntayhtymille	1 119 529,24		615 195,81	
Sosiaaliturvarahastoille	431 729 566,40		435 000 000,00	
Elinkeinoelämälle	42 519 596,02		27 491 753,89	
Voittoa tavoittelemattomille yhteisöille	7 461 652,73		7 852 193,12	
Kotitalouksille	9 381 622,64		12 196 043,73	
Ulkomaille	12 534 021,52		9 393 777,23	
Talousarvion ulkopuolella oleville valtion rahastoille	2 000 000,00		0,00	
Muut siirtotalouden kulut	561 360,14	-517 965 264,10	664 382,74	-508 897 057,51
JÄÄMÄ III		-667 744 648,71		-654 058 459,73
TUOTOT VEROISTA JA PAKOLLISISTA MAKSUISTA				
Verot ja veronluonteiset maksut	262 618,64		244 740,19	
Perityt arvonlisäverot	1 287 042,49		1 550 582,35	
Suoritetut arvonlisäverot	-12 009 565,78	-10 459 904,65	-11 133 854,96	-9 338 532,42
TILIKAUDEN KULUJÄÄMÄ		-678 204 553,36		-663 396 992,15

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN TILIVIRASTON TASE

VASTAAVAA	31.12.2005		31.12.2004	
KANSALLISOMAISUUS				
Maa- ja vesialueet	25 573 657,47		25 104 287,85	
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	423 825,35	25 997 482,82	508 971,08	25 613 258,93
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIIJOITUKSET				
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET				
Tutkimus- ja kehittämismenot	1 975,20		1 975,20	
Aineettomat oikeudet	150 009,89		225 790,08	
Muut pitkävaikutteiset menot	239 542,97		34 292,58	
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	0,00	391 528,06	109 275,17	371 333,03
AINEELLISET HYÖDYKKEET				
Maa- ja vesialueet	201 048,82		201 048,82	
Rakennusmaa- ja vesialueet	11 036,02		11 036,02	
Rakennukset	240 230,36		260 287,63	
Rakennelmat	733 975,46		740 335,07	
Rakenteet	196 597 255,35		195 534 951,62	
Koneet ja laitteet	8 474 993,40		8 970 213,77	
Kalusteet	130 768,57		136 595,26	
Muut aineelliset hyödykkeet	2 586,18		2 586,18	
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	957 690,66	207 349 584,82	2 052 429,47	207 909 483,84
KÄYTTÖOMAISUUSARVOPAPERIT JA MUUT PITKÄAIKAISET SIIJOITUKSET				
Käyttöomaisuusarvopaperit	15 428 080,31	15 428 080,31	15 538 411,59	15 538 411,59
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIIJOITUKSET YHTEENSÄ		223 169 193,19		223 819 228,46
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS				
VAIHTO-OMAISUUS				
Valmiit tuotteet/Tavarat	10 174 143,01	10 174 143,01	9 522 515,93	9 522 515,93
LYHYTAIKAISET SAAMISET				
Myyntisaamiset	8 313 896,19		4 791 139,72	
Siirtosaamiset	145 911,19		23 180,56	
Muut lyhytaikaiset saamiset	3 400 650,92		2 200 894,62	
Ennakkomaksut	36 273 832,63	48 134 290,93	45 051 350,40	52 066 565,30
RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT RAHOITUSVARAT				
Kassatilit	13 216,02	13 216,02	8 784,15	8 784,15
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS YHTEENSÄ		58 321 649,96		61 597 865,38
VASTAAVAA YHTEENSÄ		307 488 325,97		311 030 352,77

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN TILIVIRASTON TASE

VASTATTAVAA	31.12.2005		31.12.2004	
OMA PÄÄOMA				
VALTION PÄÄOMA				
Valtion pääoma	230 590 552,26		230 590 552,26	
Edellisten tilikausien pääoman muutos	45 026 130,18		34 252 628,11	
Pääoman siirrot	671 637 531,40		674 170 494,22	
Tilikauden tuotto-/kulujäämä	-678 204 553,36	269 049 660,48	-663 396 992,15	275 616 682,44
VIERAS PÄÄOMA				
LYHYTAIKAINEN				
Talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen yhdistilit	4 018 288,18		4 363 235,65	
Valtion hoitoon jätetyt vieraat varat	5 840,94		30 840,94	
Saadut ennakot	119 884,85		0,00	
Ostovelat	6 239 647,47		3 608 881,34	
Tilivirastojen väliset tilitykset	2 145 882,12		2 063 042,96	
Edelleen tilitettävät erät	1 556 900,41		1 341 851,23	
Siirtovelat	20 599 797,83		20 678 150,04	
Muut lyhytaikaiset velat	3 752 423,69	38 438 665,49	3 327 668,17	35 413 670,33
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ		38 438 665,49		35 413 670,33
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		307 488 325,97		311 030 352,77

Tilinpäätösanalyysi

Ympäristöministeriön tilivirastoon kuuluvat ministeriö, kolmetoista alueellista ympäristökeskusta ja kolme ympäristölupavirastoa. Alueelliset ympäristökeskukset hoitavat myös vesivarojen käyttö- ja hoitotehtävät, jotka rahoittaa maa- ja metsätalousministeriö.

Rahoituksen rakenne ja talousarvio toteutuminen

Ympäristöministeriön tiliviraston käytettävissä oli edellisvuosilta siirtyneet määrärahat mukaan lukien vuonna 2005 talousarviorahoitusta yhteensä 820,5 miljoonaa euroa (784,8 miljoonaa euroa vuonna 2004) ja talousarvion ulkopuolista rahoitusta 11,9 miljoonaa euroa (6,8 miljoonaa euroa vuonna 2004). Ympäristöministeriön oman hallinnonalan määrärahojen osuus tästä oli noin 86 %, joten osuus on hieman alentunut edellisvuodesta. Maksullisen toiminnan tuloja, nettoutettavaa yhteistoimintarahoitusta ja EU-rahoitusta oli lisäksi 11,4 miljoonaa euroa (9,2 milj. euroa vuonna 2004). Siirtyminen Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien rahoittamisessa bruttobudjetointiin merkitsi 16,5 miljoonan euron nousua talousarvion loppusummassa, vaikka ei todellisuudessa lisännyt käytettävissä olevaa rahoitusta aiempaan verrattuna. Se huomioon ottaen käytettävissä oli vuonna 2005 rahoitusta noin 2,4 prosenttia edellisvuotta enemmän.

Rahojen käyttö tilivirastossa oli yhteensä 713,9 miljoonaa euroa (705,4 milj. euroa vuonna 2004). Kasvu oli vain prosentin luokkaa, joten toiminnan volyyymi käytännössä supistui. Muiden hallinnonalojen määrärahoja on käytetty muun muassa vesivarojen käyttö- ja hoitotehtäviin (MMM), lähialueiden ympäristöinvestointeihin (UM), EU:n aluekehitysrahaston hankkeisiin (SM, MMM) ja työllisyshankkeisiin ja palkkaperusteiseen työllistämiseen (TM). Kainuun kehittämisrahaan ympäristöhallinnon tehtävistä vuoden 2005 talousarviossa siirretyt määrärahat osoitettiin saman vuoden aikana takaisin Kainuun ympäristökeskuksen toteuttamiin hankkeisiin.

Vuodelle 2005 siirtyi määrärahoja 107,5 miljoonaa euroa, joka on noin 13 prosenttia käytettävissä olevista määrärahoista. Siirtyvien erien kasvusta pääosa aiheutuu luonnonsuojeluohjelmien toteutukseen liittyvien korvauspäätösten maksatuksen siirtymisestä ja varautumisesta eräisiin suurehkoihin korvauksiin sekä vuoden viimeisessä lisäbudjetissa maa- ja metsätalousministeriön vesistö- ja vesihuoltohankkeisiin myönnettyistä huomattavista lisämäärärahoista. Siirtyvän eriin sisältyy myös edelleen 10 milj. euroa käytöstä poistettujen ajoneuvojen romutukseen tarkoitettua siirtymäkauden tukea, jolle ei ollut vuonna 2005 tarvetta romumetallin korkean kysynnän ja hinnan takia.

Asumistuen arviomääräraha 434,5 miljoonaa euroa muodostaa hallinnonalan vuotuisesta budjetista kaksi kolmasosaa. Asumistukimäärärahan taso pysyi varsin hyvin ennakoitulla tasolla. Tuensaajien määrä väheni 4 500:lla, joka pääosin oli seurausta siitä, että vuoden aikana osa pitkäaikaistyöttömistä asumistuen saajista siirtyi eläkkeensaajien asumistuen piiriin. Määräraha kuuluu luonteensa vuoksi kehyksen ulkopuolisiin menoihin.

Ympäristökeskukset käyttivät ympäristötyö- sekä vesistö- ja vesihuoltohankkeisiin ympäristöministeriön, maa- ja metsätalousministeriön sekä työministeriön työ- ja työllisyysmäärärahoja yhteensä noin 26,5 miljoonaa euroa. Palkkaperusteinen työllisyysrahoitus väheni neljänneksellä noin 4,5 miljoonan euroon.

EU:n rakennerahastojen rahoitusta käytettiin alueellisissa ympäristökeskuksissa yhteensä noin 26,9 miljoonaa euroa. Hankkeiden maksatukset etenevät edelleenkin ennakoitua hitaammin, vaikka asiaan kiinnitettiin tehostetusti huomiota. Maksatukseen varattu arviomäärärahoja jäi käyttämättä yli 20 prosenttia.

Tuloja on maksullisen toiminnan lisäksi varsin vähän. EU:n LIFE-rahastosta tuloutettiin hankkeiden EU-rahoitusosuuksia noin 1,1 miljoonaa euroa eli arvioitua vähemmän hankkeiden ennakoitua hitaamman etenemisen johdosta. Yhteistoiminnan tuottoja oli tuloista edellisvuoden tapaan yhteensä 16,8 miljoonaa euroa. Menorästien ja siirrettyjen määrärahojen peruutuksiin sisältyy edellisvuoden asumistuen takautuviin maksuihin varatun menorästin osittainen peruutus. Osakkeiden myyntitulot muodostuvat lähes kokonaan Savolab Oy:n 26 prosentin omistusosuuteen oikeuttaneiden osakkeiden myynnistä Viljavuuspalvelu Oy:lle.

Tuotto- ja kululaskelman ja taseen analyysi

Tiliviraston vuoden 2005 tuotto- ja kululaskelma päättyy 678,2 miljoonan euron kulujäämään, joka on noin 2,2 prosenttia edellisvuotta suurempi. Toiminnan tuotot, yhteensä 36,8 miljoonaa euroa ovat nousseet 18 prosenttia edellisvuodesta lähinnä talousarvion ulkopuolisten yhteistoiminnan tuottojen nousun johdosta. Lisäyksen taustalla on ennen muuta vesihuollon tukemisesta annettuun lakiin (686/2004) perustuva muuttunut käytäntö, jonka mukaan kunnat voivat maksaa oman osuutensa vesihuoltohankkeiden menoista prosentuaalisena osuutena rakennuttajana toimivalle alueelliselle ympäristökeskukselle. Aiemmin ne yleensä maksoivat hankkeiden rakentamistarvikkeet suoraan toimittajalle eikä yhteishankkeiden kokonaisrahoitus kulkenut valtion kautta. Yhteisrahoituksen ja maksullisen toiminnan osuus toiminnan rahoituksesta on kuitenkin edelleen kokonaisuuteen nähden varsin vähäinen.

Toiminnan kokonaiskulut ovat nousseet noin kuusi prosenttia. Kuluista hieman yli puolet eli noin 101 miljoonaa muodostuu henkilöstökuluista, jotka ovat nousseet 4,4 prosenttia. Työnantajan eläkemaksun nousu noin prosenttiyksiköllä aiheuttaa puolet henkilöstökulujen noususta. Toiseksi suurin kuluerä ovat palvelujen ostot, joiden kasvu on 6,2 prosenttia. Lähes puolet palvelujen hankinnasta muodostuu maa- ja vesirakennuspalvelujen ostosta ympäristötöiden ja vesistö- ja vesihuoltotöiden toteuttamiseksi.

Satunnaisiin tuottoihin sisältyy 1,2 miljoonan euron arvosta luonnonsuojelutarkoituksiin käytettäviä, valtiolle perintönä tulleita alueita ja vaihtomaita.

Suurin menoerä noin 432 miljoonaa euroa on siirtoa KELAlle asumistukien maksutukseen. Se myös muodostaa tiliviraston tuotto- ja kululaskelman alijäämästä kaksi kolmasosaa.

Siirtotalouden tuotot EU:lta ovat lähinnä EU:n ympäristörahoituksesta (LIFE) saatuja maksuosuuksia valtion yksiköiden toteuttamiin luonnonsuojelun ja ympäristöteknologian hankkeisiin.

Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien rahoittamisessa siirryttiin uuden Metsähallituslain (1378/2004) mukaisesti kaikilta osin bruttobudjetointiin. Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien kirjanpito eriytettiin kokonaan liikelaitoksen liiketaloudellisen toiminnan kirjanpidosta. Metsähallituksen osallistuminen luonnonsuojeluohjelmien toteuttamiseen käyttäen saamiaan maanmyyntituloja tai vaihtamalla valtion maaomaisuutta korvataan tästä syystä valtion talousarvion kautta Metsähallitukselle samoin kuin luonnonsuojelutehtävien osuus Metsähallituksen yhteisistä kustannuksista. Bruttobudjetointiin siirtyminen näkyi vuonna 2005 ympäristöministeriön menoissa elinkeinoelämälle suoritettavien siirtotalouden kulujen yhteensä noin 16,5 miljoonan euron nousuna. Metsähallituksen voiton tuloutusta valtiolle lisättiin kuitenkin vastaavasti.

Siirtotalouden kulut kunnille vähenivät noin 5 miljoonalla eurolla eli noin kolmanneksella. Taustalla on kuntahankkeiden osuuden väheneminen EU-aluekehitysrahaston rahoittamissa hankkeissa sekä aiemmilta vuosilta siirtyneiden ympäristönsuojelun edistämiseen tarkoitettujen avustuspäämäärärahojen loppuminen.

Ulkomaille suoritettavat siirtomenot ovat lähialueyhteistyöhankkeiden Suomen rahoitusosuuksia, joista pääosa on ulkoasianministeriön lähialuerahoitusta. Niihin sisältyy myös 2,5 miljoonan euron siirtäminen Pohjoismaiden ympäristörahoituksen NEFCOn hallinnoiman Baltic Sea Region Testing Ground Facilityn käyttöön Kioton sopimuksen toimeenpanoon joustomekanismien avulla.

Öljyjättemaksun kertymästä siirrettiin talousarvion ulkopuoliseen öljysuojarahastoon öljyisten maiden puhdistusta varten 2 miljoonaa euroa vuonna 2005.

Tiliviraston taseen loppusumma on 307,5 miljoonaa euroa aleni hieman. Kaksi kolmasosaa omaisuudesta on maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvia, valtion ylläpitovastuulla olevia vesistö rakenteita.

Kansallisomaisuudessa ovat luonnonsuojelutarkoituksiin hankitut maa- ja vesialueet, jotka ovat vuoden vaihteessa ministeriön hallinnassa ja joiden hallintaa ei ole vielä siirretty maa- ja metsätalousministeriön kautta Metsähallitukselle.

Aineellisten hyödykkeiden ennakkomaksujen ja keskeneräisten hankintojen määrä on vähentynyt, kun valmistuneita maa- ja vesirakenteita on siirtynyt valmiisiin vesistö rakenteisiin.

Myyntisaamisten kasvu aiheutuu erityisesti Lapin ja Kainuun ympäristökeskusten käytössä olleen työllisyysrahoituksen vuodenvaihteen laskutuksesta alueensa TE-keskukselta.

Muiden lyhytaikaisten saamisten nousun syynä on siirtyminen EU:n LIFE-rahastosta osarahoitettavien hankkeiden osalta meno tulon kohdalle -kirjausperiaatteeseen. Hankkeiden jo aiheutuneet menot, joihin ei ole vielä saatu EU:n rahoitusosuutta, kirjataan saamisiksi EU:lta.

Lyhytaikaisissa saamisissa oleva iso ennakkomaksu muodostuu vuoden 2006 tammi-kuun asumistukimaksuista, jonka kate joudutaan maksamaan Kelalle jo edellisen vuoden puolella. Vuoden 2004 ennakkomaksuihin sisältyi asumistuen ohella myös Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien rahoituksen vuoden ensimmäinen maksuerä, joka poikkeuksellisesti jouduttiin silloin maksamaan ennakkona edellisvuoden puolella.

5 Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma

Ympäristöministeriössä, 13 alueellisessa ympäristökeskuksessa ja kolmessa ympäristölupavirastossa tehtyjen itsearviointien perusteella ja käyttäen hyväksi yleisesti hyväksytyjä sisäisen valvonnan eri viitekehyksiä on arvioitu ja verrattu, täyttääkö tiliviraston sisäinen valvonta ja siihen kuuluva riskienhallinta vaatimukset talousarvioasetuksen 69 §:ssä säädetyistä tavoitteista eli talouden ja toiminnan lainmukaisuuden ja tuloksellisuuden varmistamisesta, varojen ja omaisuuden turvaamisesta sekä oikeiden ja riittävien tietojen tuottamisesta virastojen taloudesta ja toiminnasta.

Arvioinnissa on todettu, että tilivirastojen useimpien virastojen ja yksiköiden työjärjestyksiin sekä tiliviraston taloussääntöön on jo sisällytetty tarpeellisilta osin määräykset sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteuttamisen menettelyistä ja vastuista sekä seurannasta, arvioinnista ja raportoinnista. Toiminnan ja talouden hoidon perusprosessit ovat tyydyttävällä tasolla ja täyttävät talousarvioasetuksen vaatimukset. Tilivirastossa on kertomusvuoden aikana siirrytty sähköiseen laskutukseen ja matkanhallintaan. Virastojen laskentatoimi on myös talousarvioasetuksen edellyttämällä tasolla. Tiliviraston vastuulla olevien EU-varojen käytön hallinnointi ja valvonta on myös säädösten ja määräysten edellyttämällä tasolla. Tilanne on sen sijaan puutteellinen toimintaan ja talouteen kohdistuvien riskien tunnistamisen, arvioinnin ja riskeihin vastaamisen osalta.

Arvioinnin perusteella on sisäisessä valvonnassa ja riskienhallinnassa tärkeysjärjestyksessä seuraavia olennaisimpia kehittämistarpeita, joiden vuoksi ryhdytään toimenpiteisiin:

1. Toteutetaan niissä virastoissa ja yksiköissä, joissa tätä ei ole vielä tehty, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilan ja toimivuuden arvioimiseksi lähinnä. COSO ERM-malliin pohjautuvia itsearviointeja. Tavoitteena on erityisesti toiminnan ja talouden riskien systemaattinen tunnistaminen riskianalyysin avulla, riskien priorisointi ja riskienhallinnan toimenpidesuunnitelman laatiminen. Riskienhallintaan liittyviä toimintaperiaatteita, menettelytapoja ja työkaluja kehitetään. Riskien arvioinnin ja hallinnan osaamista parannetaan muun muassa koulutuksen avulla.
2. Kuvataan ja päivitetään ne keskeiset toiminnan ja talouden hoitoon kuuluvat toimintaprosessit, joita ei ole vielä kuvattu, ja laaditaan prosesseista riskikartoituksen sisältävät prosessikuvaukset. Toimintaprosessien kontrollikohtat ja valvontarutiinien riittävyys arvioidaan. Pidetään ajan tasalla virastojen työjärjestysten tehtäväjakojen vastuut ja valtuudet.
3. Kehitetään poikkeamaraportointia ja menettelytapoja virastojen tekemässä laatusuorityössä toiminnan vaikuttavuuden, taloudellisuuden ja tuottavuuden arvioimiseksi ja seurannassa tarvittavien tietojen raportoimiseksi. Tavoitteena on tilivelvollisuuden täyttämisen edelleen parantaminen tilivirastossa.

6 Määräajoin tehtävien kokonaisarviointien tulokset

Vuonna 2005 ei tehty virastokohtaisia kokonaisarvioita. Luvussa 3 on tehtäväkokonaisuuksien tulosten yhteydessä käsitelty myös laajempien seurantojen ja arviointiselvitysten tuloksia.

Maankäyttö- ja rakennuslain toimivuuden kokonaisarvio valmistui

Maankäyttö- ja rakennuslaki tuli voimaan 1.1.2000. Lain toimivuutta on seurattu ja arvioitu alusta alkaen. Ympäristöministeriö julkaisi ensimmäisen kokonaisarvion lain toimivuudesta jo vuonna 2002. Saatujen kokemusten pohjalta lakiin tehtiin eräitä tarkistuksia, jotka tulivat voimaan 1.9.2004.

Lain toimivuuden seuraava kokonaisarviointi käynnistettiin vuonna 2004. Kokeuksia ja arvioita lain toimivuudesta koottiin lukuisten selvitysten, kyselyjen ja seminaarien muodossa. Ympäristöministeriön selvitysten ja kyselyjen lisäksi tietoja on koottu useiden muiden tahojen suorittamista selvityksistä ja kyselyistä. Arviointiraportti lain toimivuudesta ja selvitysten tulokset julkaistiin 1.9.2005.

Arviointi osoitti, että laki toimii pääosin tavoitteiden mukaisesti. Tosin lain vaikutukset yhdyskuntien kehittymiseen sekä ympäristön ja rakentamisen laatuun näkyvät monilta osin vasta pidemmän ajan kuluessa. Kuitenkin jo nyt voitiin arvioida, että laki antaa aikaisempaa paremmat edellytykset ympäristön laadun parantamiselle. Lain tavoitteiden suuntaisten vaikutusten kaavoituksen sisällössä ja ympäristön laadussa arvioitiin olevan jo nähtävissä erityisesti rakennetun ympäristön ja luonnonympäristön huomioon ottamiseen, ympäristön terveellisyyteen sekä liikenteen järjestämiseen liittyvissä kysymyksissä. Kaavojen valmisteluun liittyvien selvitysten ja vaikutusten arviointien johdosta alueidenkäytön ratkaisut perustuvat parempaan tietopohjaan kuin aikaisemmin. Parantunut tietopohja on osaltaan parantanut kaavoituksen laatua.

Arvioinnista kävi ilmi, että maankäyttö- ja rakennuslain suunnittelujärjestelmän koetaan vastaavan erilaisiin tarpeisiin maan eri osissa ja erilaisissa olosuhteissa. Kuntien ja valtion välinen tehtäväjako alueidenkäytön ohjauksessa on pääosin toimiva.

Suunnittelun toimintatavat ovat muuttuneet avoimempaan suuntaan. Kansalaisten tiedonsaannin ja mahdollisuuksien osallistua kaavojen valmisteluun koettiin lain aikana parantuneen merkittävästi.

Asukkaat pääosin tyytyväisiä asuinympäristönsä laatuun

Viiden vuoden välein tehtävä asukaskysely, asukasbarometri, ilmestyi kertomusvuoden aikana. Se mukaan ihmiset olivat yleisesti ottaen hyvin tyytyväisiä asuinympäristöönsä ja sen yleisiin laatutekijöihin yli 10 000 asukkaan taajamissa. Tyytyväisyys on viiden viimeisen vuoden aikana lisääntynyt, asuinalueensa yleiseen viihtyvyyteen tyytyväisiä oli 95 prosenttia vastaajista. Asuinalueen puutteet tulivat esille lähinnä yksityiskohtaisten laatutekijöiden vastauksissa. Asuinalueiden peruspalvelut, kuten ruokakauppa, koulu ja joukkoliikenne, olivat heikentyneet. Monet heikentyneet laatutekijät liittyivät autoliikenteen kasvuun. Asukasbarometrin tuloksia hyödynnetään kehittämistyössä.

7 Yhteenvetotiedot väärinkäytöksistä

7.1

Virheitä ja väärinkäytöksiä koskevat yhteenvetotiedot

Kansallinen rahoitus

Tilivirastossa ei ole kertomusvuonna havaittu valtion tai sen vastuulla oleviin varoihin liittyviä väärinkäytöksiä tai rikoksia. Käynnissä ei ole myöskään esitutkintoja tai oikeudenkäyntejä eikä muita väärinkäytösten tai rikosten johdosta käynnistettyjä toimenpiteitä.

EU-rahoitus

Myöskään EU-rahoituksessa ei ole kertomusvuonna havaittu edellä tarkoitettuja väärinkäytöksiä tai rikoksia eikä ole ollut edellä tarkoitettuja toimenpiteitä.

7.2

Takaisinperintää koskevat yhteenvetotiedot

Kansallinen rahoitus

Tilivirastossa ei ole kertomusvuonna tehty valtion tukiin tai rahoitukseen liittyviä takaisinperintäpäätöksiä.

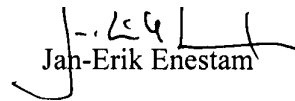
EU-rahoitus

Myöskään EU-rahoituksessa ei ole kertomusvuonna tehty takaisinperintäpäätöksiä.

8 Allekirjoitukset

Tilinpäätös on hyväksytty 10.3.2006

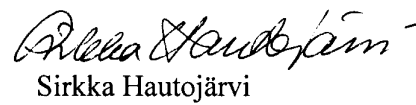
Ympäristöministeri

Jari-Erik Enestam

Ministeri

Hannes Manninen

Kansliapäällikkö

Sirkka Hautojärvi

Liitteet

Liite 1. Ympäristöhallintoon liittyviä säädöksiä vuodelta 2005

Liite 2. Keskeiset kansainväliset ympäristösopimukset sekä niiden tavoitteet ja toteutuminen

Liite 3. Ympäristöministeriön tiliviraston toiminta- ja henkilöstötietoja

Liite 3.1 Alueellisten ympäristökeskusten toimintatietoja

Liite 3.2 Ympäristölupavirastojen toimintatietoja

Liite 3.3 Keskeiset henkilöstötunnusluvut 2005

Liite I.Ympäristöhallintoon liittyviä säädöksiä vuodelta 2005

1212/2005 Laki vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain 25 ja 27 a §:n muuttamisesta

1211/2005 Laki aravalain 15 b ja 15 e §:n muuttamisesta

1210/2005 Laki asumisoikeusasunnoista annetun lain muuttamisesta

1188/2005 Ympäristöministeriön asetus Metsähallituksen eräiden julkisten hallintotehtävien suoritteiden maksuista

1187/2005 Valtioneuvoston asetus maankäyttö- ja rakennusasetuksen muuttamisesta

1185/2005 Laki asumistukilain 15 §:n muuttamisesta

1184/2005 Laki asuntojen korjaus-, energia- ja terveyshaitta-avustuksista

1167/2005 Tasavallan presidentin asetus kansainvälisen kaupan kohteina olevia tiettyjä vaarallisia kemikaaleja ja torjunta-aineita koskevan ilmoitetun ennakkosuostumuksen menettelystä tehdyn Rotterdamin yleissopimuksen liitteen VI voimaansaattamisesta

1163/2005 Laki aluksista aiheutuvan ympäristön pilaantumisen ehkäisemisestä annetun lain muuttamisesta

1034/2005 Valtioneuvoston asetus asumistuen määräytymisperusteista vuodelle 2006

1021/2005 Laki vuokra-asuntojen korkotukilainalla rahoitettujen asuntojen vapautumisesta käyttörajoituksista annetun lain 2 §:n muuttamisesta

1020/2005 Laki vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta

1019/2005 Laki aravarajoituslain muuttamisesta

958/2005 Tasavallan presidentin asetus Puolan kanssa yhteistyöstä energiansäästön ja ympäristönsuojelun alalla tehdyn sopimuksen voimaansaattamisesta annetun asetuksen kumoamisesta

926/2005 Valtioneuvoston asetus maa-ainesten ottamisesta

913/2005 Valtioneuvoston asetus luonnonsuojeluasetuksen muuttamisesta

912/2005 Valtioneuvoston asetus Pallas-Yllästunturin kansallispuistosta

907/2005 Valtioneuvoston asetus polttoaineteholtaan vähintään 50 megawatin polttolaitosten ja kaasuturbiinien rikkidioksidi-, typenoksidi- ja hiukkaspäästöjen rajoittamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

887/2005 Valtioneuvoston asetus uusien asuntoalueiden kunnallistekniikan rakentamiseen vuosina 2005-2009 myönnettävistä valtionavustuksista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

839/2005 Valtioneuvoston asetus maakotkien porotaloudelle aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta annetun asetuksen 3 §:n muuttamisesta

838/2005 Valtioneuvoston asetus orgaanisten liuottimien käytöstä eräissä toiminnoissa ja laitoksissa aiheutuvien haihtuvien orgaanisten yhdisteiden päästöjen rajoittamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

837/2005 Valtioneuvoston asetus orgaanisten liuottimien käytöstä eräissä maaleissa ja lakoissa sekä ajoneuvojen korjausmaalaustuotteissa aiheutuvien haihtuvien orgaanisten yhdisteiden päästöjen rajoittamisesta

817/2005 Valtioneuvoston asetus pakkauksista ja pakkausjätteestä annetun valtioneuvoston päätöksen muuttamisesta

815/2005 Laki jätelain muuttamisesta

814/2005 Laki ympäristönsuojelulain muuttamisesta

745/2005 Valtioneuvoston asetus eräiden vaarallisten aineiden käytön rajoittamisesta ajoneuvoissa annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

743/2005 Ympäristöministeriön asetus alueellisen ympäristökeskuksen maksullisista suoritteista annetun ympäristöministeriön asetuksen liitteen muuttamisesta

742/2005 Ympäristöministeriön asetus ympäristölupaviraston maksullisista suoritteista annetun ympäristöministeriön asetuksen liitteen muuttamisesta

741/2005 Ympäristöministeriön asetus ympäristöministeriön maksullisista suoritteista annetun asetuksen 3 §:n 2 momentin 10 kohdan kumoamisesta

732/2005 Laki vesilain muuttamisesta (humo om)

731/2005 Laki maa-aineslain 21 §:n muuttamisesta

730/2005 Laki maankäyttö- ja rakennuslain 144 §:n muuttamisesta

729/2005 Laki jätelain 66 ja 67 §:n muuttamisesta

721/2005 Laki kemikaalilain 56 §:n muuttamisesta

591/2005 Laki luonnonsuojelulain muuttamisesta

547/2005 Laki kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta annetun lain muuttamisesta

512/2005 Valtioneuvoston asetus koron alentamisesta vuokratalolainojen lainahtojen ilmoitusperusteisen muuttamisen yhteydessä

511/2005 Laki eräiden vuokratotalolainojen lainaehtojen ilmoitusperusteisesta muuttamisesta

506/2005 Laki luonnonsuojelulain 36 §:n muuttamisesta

504/2005 Laki maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta

471/2005 Laki etuostolain muuttamisesta

468/2005 Laki maa-aineslain muuttamisesta

437/2005 Valtioneuvoston asetus maankäyttö- ja rakennusasetuksen muuttamisesta

398/2005 Valtioneuvoston asetus polttomoottoreiden pakokaasu- ja hiukkaspäästöjen rajoittamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

366/2005 Ympäristöministeriön työjärjestys

348/2005 Valtioneuvoston asetus maankäyttö- ja rakennusasetuksen muuttamisesta

347/2005 Valtioneuvoston asetus viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista

292/2005 Valtioneuvoston asetus aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä annetun asetuksen muuttamisesta

291/2005 Laki vuokra-asuntojen korkotukilainalla rahoitettujen asuntojen vapautumisesta käyttörajoituksista

290/2005 Laki oman asunnon hankintaan myönnettävien lainojen korkotuesta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

289/2005 Laki omistusasuntolainojen valtiontakauksesta annetun lain muuttamisesta

288/2005 Laki asuntosäästöpalkkiolain 5 §:n muuttamisesta

259/2005 Valtioneuvoston asetus ympäristönsuojeluasetuksen muuttamisesta

254/2005 Laki ympäristölupavirastoista annetun lain muuttamisesta

252/2005 Laki ympäristönsuojelulain muuttamisesta

238/2005 Laki aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä annetun lain muuttamisesta

203/2005 Laki strategisesta ympäristöarvioinnista tehdyn pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

202/2005 Laki maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta

200/2005 Laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista

180/2005 Valtioneuvoston asetus eräiden juomapakkausten palautusjärjestelmistä

84/2005 Ympäristöministeriön asetus Metsähallituksen eräiden julkisten hallintotehtävien suoritteiden maksuista

80/2005 Ympäristöministeriön asetus arava- ja korkotukivuokra-asuntojen hakemuslomakkeesta ja sen liitteistä

77/2005 Laki eräiden luonnonsuojelualueiden perustamisesta valtionmaille annetun lain 1 §:n 1 momentin B-kohdan ja 9 §:n kumoamisesta

76/2005 Laki Pyhä-Luoston kansallispuistosta

55/2005 Tasavallan presidentin asetus ilmastonmuutosta koskevan Yhdistyneiden Kansakuntien puitesopimuksen Kioton pöytäkirjan voimaansaattamisesta sekä pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain voimaantulosta

54/2005 Laki vesihuoltolain 16 §:n muuttamisesta

53/2005 Laki Seitsemisen kansallispuiston laajentamisesta

52/2005 Laki Helvetinjärven kansallispuiston laajentamisesta

51/2005 Laki Liesjärven kansallispuiston laajentamisesta

Liite 2. Keskeiset kansainväliset ympäristösopimukset sekä niiden tavoitteet ja toteutuminen

Kertomusvuoden aikana hoidettiin loppuun seitsemän¹ sopimuksen tai niiden muutosten voimaansaattamistoimet.

Sopimus	Tavoite	Toteutuminen
<p>Ilmastonmuutos</p> <ul style="list-style-type: none"> • YK:n ilmastonmuutosta koskeva puitesopimus 1992 (Rio de Janeiro) • Kioton pöytäkirja 1997 	<p>Ilmakehän kasvihuonekaasujen pitoisuuden vakiinnuttaminen turvalliselle tasolle.</p> <p>Kioton pöytäkirjassa teollisuusmaat ovat sitoutuneet vähentämään kasvihuonekaasupäästöjään yhteensä 5 prosenttia vuoden 1990 tasosta 2008-2012 mennessä. EU:n sisäisen taakanjaon mukaan Suomen veloitteena on sitoumuskaudella 2008-2012 päästöjen pitäminen vuoden 1990 tasolla.</p>	<p>Ilmastositopimus tuli voimaan vuonna 1994 (muutettu 1998).</p> <p>Pöytäkirjan on ratifioinut 159 valtiota ja EY. Pöytäkirja tuli voimaan 16.2.2005. Vuonna 2005 Suomen kasvihuonekaasujen päästöt olivat suurin piirtein perusvuoden 1990 tasolla.</p>
<p>Otsonikerrosta tuhoavat aineet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Otsonikerroksen suoje- lua koskeva Wienin yleis- sopimus 1985 (Wien) • Montrealin pöytäkirja 1987 	<p>Yläilmakehän otsonikerrosta heikentävien aineiden käytön lopettaminen.</p>	<p>Wienin yleissopimuksen on ratifioinut 189 valtiota ja EY sekä Montrealin pöytäkirjan 188 valtiota ja EY. Otsonikerrosta heikentävien aineiden tuotantoa, kulutusta, käyttöä, tuontia ja vientiä on rajoitettu EU:n asetuksella 2037/2000 sekä valtioneuvoston päätöksellä 262/1998.</p>
<p>Villieläimistön ja –kasviston kansainvälistä kauppaa koskeva yleissopimus (CITES) 1973 (Washington)</p>	<p>Uhanalaisten lajien ja niistä valmistettujen tuotteiden kansainvälisen kaupan säätely.</p>	<p>Sopimuksen on ratifioinut 169 valtiota, ei EY. Sopimusta toteutetaan EU:n neuvoston asetuksella 338/1997 ja useilla komission asetuksilla.</p>
<p>Biologinen monimuotoisuus</p> <ul style="list-style-type: none"> • Biologista monimuotoisuutta koskeva yleissopimus 1992 (Rio de Janeiro) 	<p>Maapallon ekosysteemien, eläin- ja kasvilajien sekä niiden sisältämien perintötekijöiden monimuotoisuuden suoje- lu, kestävä käyttö sekä perintötekijöiden käytöstä saatavien hyötyjen oikeudenmukainen jako.</p>	<p>Sopimuksen on allekirjoittanut 167 valtiota ja EY ja ratifioinut 187 valtiota ja EY. Suomi ratifioi sopimuksen vuonna 1994. Suomen biologista monimuotoisuutta koskevan kansallisen toimintaohjelman (1997-2005) tieteellinen arviointi valmistui vuoden 2005 alussa. Jatkona tälle on vuonna 2005 valmisteltu Suomen luonnon monimuotoisuuden suoje- lun ja kestävä n käytön strategiaa ja toimintaohjelmaa (2006-2016). Strategia ja ohjelma viedään valtioneuvoston käsittelyyn keväällä 2006.</p>

¹ Rajavesisopimuksen vesi- ja terveystpöytäkirja, ilmastositopimuksen Kioton pöytäkirja, ilmansuojelun kaukokulkeutumissopimuksen Göteborgin pöytäkirja, Espoon sopimuksen SEA-pöytäkirja, Etelämanner-sopimuksen ympäristönsuojelusopimuksen liitteen V alaiset toimenpiteet, Rotterdamin PIC-sopimusmuutokset ja Kioton Marrakesh-sopimukset.

Sopimus	Tavoite	Toteuttaminen
<ul style="list-style-type: none"> • Bioturvallisuuspöytäkirja 2000 (Cartagena) 	<p>Pöytäkirjan tavoitteena on varmistaa elävien, muunto-geenisten organismien (GMO) kansainvälisten siirtojen turvallisuus sekä biologisen monimuotoisuuden että ihmisen terveyden kannalta.</p>	<p>Cartagenan pöytäkirja tuli voimaan 11.9.2003. Sen on allekirjoittanut 102 valtiota ja EY ja ratifioinut 131 valtiota (ml. 51 ei-allekirjoittajavaltiota) ja EY. Suomi ratifioi pöytäkirjan 9.7.2004. EY:n GMO-lainsäädäntöä on täydennetty GMO:ien viennin osalta EY:n ns. vientiasetuksella 1946/2003.</p>
<p>Vaaralliset jätteet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vaarallisten jätteiden maan rajat ylittävien siirtojen ja käsittelyn valvontaa koskeva yleissopimus 1989 (Basel) • Vastuu- ja vahingonkorvauspöytäkirja 1999 (Basel) 	<p>Vaarallisten jätteiden valtioiden rajat ylittäviä siirtoja tehtäessä otetaan ympäristönäkökohdat huomioon; jätteiden syntyä vähennetään ja niitä pyritään hyödyntämään tai käsittelemään mahdollisimman lähellä syntypaikkaa.</p> <p>Pöytäkirjan tavoite on, että vahingonkärsijälle korvataan ongelmajätteiden siirrosta aiheutuneet vahingot omaisuuksille ja ympäristö ennallistetaan.</p>	<p>Baselin sopimuksen on allekirjoittanut 169 valtiota ja EY sekä ratifioinut 166 valtiota ja EY. Sopimuksen myötä ongelmajätteiden siirtojen valvonta on parantunut. Kaikki EU-maat ovat kieltäneet ongelmajätteiden viennin teollisuusmaista kehitysmaihin. Suomi on osallistunut kehitysmaiden valmiuksien kehittämiseen ongelmajätteiden huollossa.</p> <p>Vastuu- ja vahingonkorvauspöytäkirjan on allekirjoittanut 13 valtiota, ei EY, ja ratifioinut 7 valtiota. Pöytäkirja ei ole vielä voimassa.</p>
<p>Pysyvät orgaaniset yhdisteet</p> <p>Pysyviä orgaanisia yhdisteitä koskeva Tukholman yleissopimus (POPs) 2001 (Tukholma)</p>	<p>Kymmenen torjunta-aineen ja teollisuuskemikaalin tuotannon ja käytön lopettaminen sekä dioksiini- ja furaanipäästöjen rajoittaminen.</p>	<p>Sopimus tuli voimaan 17.5.2004. Sopimuksen on allekirjoittanut 150 valtiota ja EY sekä ratifioinut 118 valtiota ja EY. Suomi ratifioi sopimuksen 3.9.2002 ja EY 16.11.2004. Yhteisössä sopimus on toimeenpanttu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella 850/2004.</p>
<p>Vaarallisten kemikaalien kauppa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rotterdamin yleissopimus kansainvälisen kaupan kohteena olevia tiettyjä vaarallisia kemikaaleja ja torjunta-aineita koskevan ilmoitetun ennakkosuostumuksen menettelystä (PIC), 1998 (Rotterdam) 	<p>Sopimukseen listattujen vaarallisten kemikaalien ja torjunta-aineiden vienti on sallittu vain tuojavaltion etukäteisluvalla. Tuojavaltio voi myös kieltäytyä vastaanottamasta kemikaalia. Sopimus kattaa 39 kemikaalia tai kemikaaliryhmää.</p>	<p>Sopimus tuli voimaan 24.2.2004. Sopimuksen on allekirjoittanut 72 valtiota ja EY ja ratifioinut 103 valtiota ja EY. Suomi ratifioi sopimuksen 4.6.2004 ja EY 22.12.2002.</p>
<p>Ilman epäpuhtauksien kaukokulkeutumista koskeva yleissopimus (Geneve, 1979)</p>	<p>Sopimus on yksi keskeisimmistä kansainvälisistä ympäristösopimuksista, jolla suojellaan ympäristöä ja ihmisten terveyttä yli valtiorajojen.</p>	<p>Vuonna 1979 yleissopimuksen allekirjoitti 31 valtiota ja EY. Sopimuksen on ratifioinut 49 valtiota ja EY. Suomi ratifioi sopimuksen 15.4.1981.</p>

Sopimus	Tavoite	Toteutuminen
<p>Pöytäkirjat eri aineiden päästöjen vähentämiseksi tai käytön rajoittamiseksi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Haihtuvat orgaaniset yhdisteet (VOCs) (Geneve, 1991) • Rikki (Oslo, 1994) • Typen oksidit (Sofia, 1988) • Raskasmetallit (Århus, 1998) • Pysyvät orgaaniset yhdisteet (POPs) (Århus, 1998) • Happamoitumisen, rehevöitymisen ja alailmakehän otsonimuodostuksen rajoittaminen (Göteborg, 1999) 	<p>Haihtuvien orgaanisten yhdisteiden päästöjen vähentäminen 30 prosentilla vuoden 1988 määrästä vuoteen 1999 mennessä.</p> <p>Pitkän tähtäimen tavoitteena on, että rikkilaskeumat eivät ylitä kunkin alueen kriittisiä kuormituksia. Suomi on sitoutui vähentämään päästöjä 80 prosentilla 1980 määrästä vuoteen 2000 mennessä.</p> <p>Yleistavoitteena on ensi vaiheessa jäädyttää typen oksidien päästöt. Yleisin vertailuvuosi on 1987.</p> <p>Elohopean, lyijyn ja kadmiumin päästöjen vähentäminen alle 1990 päästötason.</p> <p>Pysyvien orgaanisten yhdisteiden käytön vähentäminen tai lopettaminen. Dioksiini-, furaani- ja PAH-yhdisteiden sekä heksaklooribentseenipäästöjen vähentäminen alle 1994 tason.</p> <p>Rikin, typen oksidien, ammoniakkin ja haihtuvien orgaanisten yhdisteiden (VOC) päästöjen vähentäminen siten, että ne ovat pysyvästi vuodesta 2010 alkaen alle pöytäkirjassa asetettujen enimmäispäästöjen. Suomen enimmäispäästöt 2010 jälkeen ovat rikille 116 000, typen oksideille 170 000, VOC:ille 130 000 ja ammoniakille 31 000 tonnia.</p>	<p>Pöytäkirjan on allekirjoittanut 22 valtiota ja EY sekä ratifioinut 21 valtiota. Suomessa päästöt olivat 38 prosenttia pienemmät vuonna 2004 kuin vuonna 1988.</p> <p>Pöytäkirjan on allekirjoittanut 27 valtiota ja EY sekä ratifioinut 25 valtiota ja EY. Suomen päästöt olivat 86 prosenttia pienemmät vuonna 2004 kuin 1980.</p> <p>Pöytäkirjan on allekirjoittanut 25 valtiota sekä ratifioinut 29 valtiota ja EY. Suomi sitoutui jäädyttämään typen oksidien päästöt vuoden 1987 tasolle vuoden 1994 loppuun mennessä. Suomen päästöt olivat 29 prosenttia pienemmät vuonna 2004 kuin 1987.</p> <p>Pöytäkirja tuli voimaan 29.12.2003. Sen on allekirjoittanut 35 valtiota ja EY sekä ratifioinut 26 valtiota ja EY. Suomi ratifioi pöytäkirjan 20.6.2000 ja EY 3.5.2001. Suomen elohopeapäästöt olivat 32, kadmiumpäästöt 76 ja lyijypäästöt 92 prosenttia pienemmät vuonna 2004 kuin vuonna 1990.</p> <p>Pöytäkirja tuli voimaan 23.10.2003. Sen on allekirjoittanut 35 valtiota ja EY sekä ratifioinut 24 valtiota ja EY. Suomi ratifioi pöytäkirjan 3.9.2002 ja EY 30.4.2004. Dioksiini- ja furaanipäästöt olivat vuonna 2004 alle vuoden 1994 tason. PAH-yhdisteiden päästöt ylittivät vuonna 2004 vuoden 1994 tason.</p> <p>Pöytäkirja tuli voimaan 17.5.2005. Sen on allekirjoittanut 31 valtiota sekä ratifioinut 19 valtiota ja EY. Suomi ratifioi pöytäkirjan 23.12.2003 ja EY 23.6.2003. Suomen päästöt vuonna 2004 olivat 83 500 tonnia rikkidioksidia, 204 700 tonnia typpidioksidia, 140 300 tonnia VOC:a ja 33 300 tonnia ammoniakkaa.</p>

Sopimus	Tavoite	Toteutuminen
<p>Tiedonsaanti ja osallistuminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yleissopimus kansalaisten tiedonsaannista, osallistumisoikeudesta ja muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeudesta ympäristöasioissa (Århus, 1998) • Pöytäkirja epäpuhtauksien päästöjä ja niiden siirtoja koskevista rekistereistä (PRTR) (Kiev, 2003) 	<p>Ympäristöasioita koskevan tiedonsaannin, kansalaisten osallistumisen ja muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeuden takaaminen.</p> <p>Parantaa tiedonsaantia ympäristöasioista integroidun päästö- ja siirtorekisterin avulla.</p>	<p>Sopimus tuli voimaan 30.10.2001. Sopimuksen on allekirjoittanut 39 valtiota ja EY ja ratifioinut 38 valtiota (ml. 6 ei-allekirjoittajavaltiota) ja EY. Suomi ratifioi sopimuksen 1.9.2004 ja EY 17.2.2005. Suomen lainsäädäntö täyttää pääosin sopimuksen vaatimukset. Vuoden 2005 alussa Suomi toimitti I. kansallisen raportin sopimuksen täytäntöönpanosta osapuolten toiseen viralliseen kokoukseen toukokuussa 2005.</p> <p>Pöytäkirjan on allekirjoittanut 36 valtiota ja EY. Yksi allekirjoittaja on vasta ratifioinut pöytäkirjan.</p>
<p>Ympäristövaikutusten arviointi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yleissopimus valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista (Espoo, 1991) • Strategista ympäristöarviointia koskeva pöytäkirja (Catvat, 2003) 	<p>Merkittäviä haitallisia rajat ylittäviä vaikutuksia aiheuttavien hankkeiden ympäristövaikutusten arviointi sekä haittojen ehkäisy ja rajoittaminen ennen hanketta koskevan päätöksen tekoa.</p> <p>Todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia aiheuttavien suunnitelmien ja ohjelmien sekä soveltuvin osin toimintaperiaatteiden ja säädösten ympäristövaikutusten arviointi ja yleisön osallistuminen valmisteluun.</p>	<p>Sopimus tuli voimaan 1997. Vuoden 2005 lopussa sen oli ratifioinut 40 valtiota ja EY. Suomi on soveltanut sopimusta yhdeksään hankkeeseen ja ollut kuudesti kohdeosapuolena.</p> <p>Pöytäkirjan on allekirjoittanut 36 valtiota ja EY ja ratifioinut 3 valtiota. Suomi ratifioi pöytäkirjan 18.4.2005.</p>
<p>Itämeren suojelu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Helsingin sopimus Itämeren merellisen ympäristön suojelusta 1992 • Itämeren ympäristön suojeluohjelma 1992 • Itämeren merellisen ympäristön suojelukomission (Helcom) suositukset ja ministerijulkilauseumat 1988 ja 1998 	<p>Itämeren pilaantumisen ehkäiseminen ja lopettaminen sen ekologisen palautumisen edistämiseksi ja ekologisen tasapainon säilyttämiseksi.</p> <p>Pahimpien Itämeren piste- ja hajakuormittajien eliminointi.</p> <p>Mereen kohdistuvan ravinne- ja raskasmetallikuormituksen sekä pysyvien tai myrkyllisten orgaanisten yhdisteiden vähentäminen 50 prosentilla vuoteen 2005 mennessä v. 1987 tasosta.</p>	<p>Uusi sopimus tuli voimaan 17.1.2000 ja maatalouden aiheuttaman kuormituksen ehkäisemistä sekä alusperäisten jätteiden vastaanoton järjestämistä koskevien liitteiden III ja IV muutokset 31.12.2000.</p> <p>Toteutetaan kansallisen lupamennettelyn sekä kahden- ja monenvälisen yhteistyön, erityisesti lähi-alueyhteistyön kautta.</p> <p>Toteutetaan valtioneuvoston hyväksymän ”Vesiensuojelun tavoitteet 2005”, ympäristöministeriön hyväksymän ”Vesiensuojelun toimenpideohjelma vuoteen 2005” ja Suomen Itämeren suojeluohjelman ja toimenpideohjelman sekä EU-säädösten kautta.</p>

Liite 3.Ympäristöministeriön tiliviraston toiminta- ja henkilöstötietoja

Liite 3.1 Alueellisten ympäristökeskusten toimintatietoja

YMPÄRISTÖN-SUOJELU	UUS	LOS	HAM	PIR	KAS	ESA	PSA	PKA	LSU	KSU	PPO	KAI	LAP	YM	2005	2004	2003
Ympäristöluvut																	
- Ratkaistut	81	94	61	66	51	19	44	20	126	31	74	15	35		717	641	518
- Vireillä 31.12.	175	175	92	85	37	20	24	33	137	41	51	10	16		896	947	682
- Käsitteilyaika keskim. kk	13,4	13,3	8,7	16,8	5,4	10,4	7,5	14,1	11,5	8,4	7,8	7,0	11,7		11,0	10,4	9,7
- Uuden toiminnan ja toiminnan muutosten lupia käsitelty 8 kk:ssa	51 %	47 %	81 %	61 %	59 %	80 %	69 %	75 %	67 %	79 %	92 %	100 %	71 %		67 %	76 %	72 %
Ympäristönsuojeluilmoitukset																	
- YSL:n mukaiset ilmoitukset	124	194	51	84	32	46	97	28	140	43	87	33	21		980	578	842
- Jätiedostoon merkityt toiminnot	181	31	51	20	0	16	8	5	27	40	27	8	36		450	280	158
YSL:n ja VL:n mukaisista lupa-asioista annetut lausunnot, kpl	137	210	92	127	35	60	86	51	139	75	113	31	132		1 288	1 269	1 443
Valvonta: tarkastuskäynnit	339	247	270	240	207	82	162	134	380	113	424	154	159		2 911	2 852	2 352
Vesiensuojelu																	
- Vesiensuojelua kosk. maatalouden erityis-tukilaus., kpl	69	151	26	9	60	28	21	33	657	19	129	45	0		1 247	768	1 229
- Vesiensuojeluvavutukset, myönnetty kpl	5	25	0	15	0	1	3	7	5	3	23	15	2		104	139	124
- Vesiensuojeluvavutukset, 1000 euroa	186	210	0	210	0	190	160	81	270	250	264	81	250		2 152	1 957	3 701
ALUEIDENKÄYTTÖ	UUS	LOS	HAM	PIR	KAS	ESA	PSA	PKA	LSU	KSU	PPO	KAI	LAP	YM	2005	2004	2003
Maakuntakaavojen vahvist.														3	3	2	2
Yleis- ja asemakaavoitusta koskevat viranomaisneuvottelut	82	131	78	58	34	32	49	30	61	63	58	21	57		754	895	760
Kunnista tiedoksi tulleet päätökset	2 313	1 270	672	953	556	238	435	430	703	581	858	148	353		9 510	9 028	8 558
Oikaisukehotukset	2	0	0	0	2	0	1	1	1	0	1	0	0		8	12	19
Valitukset kaavapäätöksistä	2	0	2	0	1	1	0	1	3	0	0	0	0		10	12	17
Valitukset muista päätöksistä	15	9	4	3	1	5	9	2	3	0	16	5	15		87	85	58
Annetut lausunnot	326	239	203	137	107	119	17	107	137	131	203	40	112		1 878	1 842	1 789
Poikkeamispäätökset																	
- Ratkaistut yhteensä, kpl	296	261	209	267	156	182	116	164	279	181	391	111	313		2 926	3 038	3 471
Rannat	235	228	181	237	113	179	108	141	234	158	313	106	279		2 512	2 616	3 066
Muut	61	33	28	30	43	3	8	23	45	23	78	5	34		414	422	405
- Vireillä 31.12. yhteensä, kpl	129	128	42	72	17	47	49	44	62	81	61	12	85		829	873	889
- Käsitteilyaika keskimäärin, kk	3,9	5,4	3,3	2,9	2,5	2,2	3,0	2,4	2,5	5,6	2,0	2,5	3,1		3,2	3	3,8
- Käsitelty alle 6 kk:ssa, %	78 %	69 %	96 %	96 %	97 %	97 %	91 %	95 %	90 %	71 %	98 %	97 %	86 %		89 %	87 %	82 %
Yleiskaava-avustukset, kpl	6	3	3	1	0	2	2	9	8	6	13	2	3		58	37	100
Yleiskaava-avustukset, 1000 euroa	50	12	15	8	0	5	10	40	10	10	60	66	15		301	276	496
Rakennusperinnön hoitoavustukset myönnettyt, kpl	71	89	56	93	55	56	24	91	81	60	199	56	45		976	1 035	873
Rakennussuojelupäätökset	8	2	0	1	2	0	0	0	6	1	2	0	1		23	19	30

LUONNONSUOJELU	UUS	LOS	HAM	PIR	KAS	ESA	PSA	PKA	LSU	KSU	PPO	KAI	LAP	YM	2005	2004	2003
SUOJELUOHJELMAT I)																	
- Kaupat, kpl	32	77	44	3	5	14	7	8	94	23	67	4	31		409	599	613
- Vaihdot, kpl	10	12	11	0	4	1	0	1	33	6	29	3	21		131	168	143
- Lunastukset, kpl	0	4	3	1	1	2	0	0	1	2	1	1	6		22	28	18
- Hallinnan siirrot, per. kpl	4	0	3	3	0	0	1	0	1	3	4	0	0		19	15	21
- Yksityiset suojelualueet, kpl	35	84	48	94	10	20	56	11	133	65	67	16	11		650	599	336
YHTEENSÄ, kpl	81	177	109	101	20	37	64	20	262	99	168	24	69		1 231	1 409	1 131
Tot. alueiden sis. kiinteistöt, kpl	204	404	146	107	73	45	66	22	297	134	258	40	71		1 867	1 987	1 396
- Kaupat, ha	193	907	170	138	35	106	315	114	1 433	146	725	43	645		4 972	8 554	8 388
- Vaihdot, ha	576	183	203	0	12	47	0	6	679	71	1 130	18	799		3 724	3 950	4 269
- Lunastukset, ha	0	63	29	2	12	5	0	0	18	17	173	6	184		509	758	635
- Hallinnan siirrot, per. ha	79	0	52	7	0	0	15	0	52	120	164	0	0		488	175	412
- Yksityiset suojelualueet, ha 2)	1 121	1 814	814	662	547	664	971	529	1 316	430	3 101	111	1 162		13 243	16 902	17 117
YHTEENSÄ, ha	1 970	2 967	1 267	809	606	822	1 301	650	3 497	784	5 293	178	2 790		22 936	30 339	30 821
- Kauppahinta, milj. euroa	1,02	2,05	0,52	0,22	0,10	0,59	0,92	0,15	1,80	0,38	0,43	0,11	0,33		8,64	14,37	14
- Luov. omaisuuden arvo, milj. euroa	1,73	0,28	0,32	0,00	0,07	0,00	0,00	0,01	0,62	0,26	0,84	0,02	0,24		4,39	6,49	7
- Väliaraha	1,19	0,00	0,05	0,00	0,00	0,02	0,00	0,00	-0,04	0,06	0,02	0,00	0,03		1,34	0,71	2
- Lunastuskorvaus, milj. euroa	0,00	0,08	0,03	0,03	0,14	0,02	0,00	0,00	0,05	0,02	0,03	0,01	0,12		0,52	1,30	2
- Hall-siirtojen, perint. arvo	1,62	0,00	0,17	0,07	0,00	0,00	0,09	0,00	0,09	0,61	0,31	0,00	0,00		2,96	1,06	2
- Yksityiset suojelualueet, milj. euroa	0,39	1,89	0,19	0,37	0,04	1,13	0,81	0,29	1,27	1,44	0,23	0,12	0,13		8,32	9,20	12
YHTEENSÄ, milj. euroa	5,95	4,31	1,29	0,69	0,35	1,76	1,83	0,45	3,78	2,78	1,86	0,26	0,85		26,16	33,13	39

1) Sisältää ympäristökeskusten, YM:n ja Metsähallituksen hankinnat

2) Kokonaispinta-ala 16 902 ha sisältää 9 165 ha vesialueita, minkä lisäksi rauhoitettiin 8 563 ha RSO-vesialueita

LSL:n mukaiset rajaus- ja rauhoituspäätökset																	
Suojellut luontotyytit, kpl	25	16	40	17	1	8	0	1	0	20	7	0	0		135	138	165
Suojellut luontotyytit, ha	35	16	36	21	0	5	0	1	0	13	168	0	0		295	230	433
Erit.suoj.lajien es.paikat, kpl	5	5	0	3	0	0	4	3	0	1	0	0	0		21	22	20
Erit.suoj.lajien es.paikat, ha	5	1	0	1	0	0	2	1	0	3	0	0	0		12	30	53
Liito-oravan lis.- ja levähdyspaikat, kpl	38	18	22	41	0	11	0	0	6	11	1	4	0		152	59	
Liito-oravan lis.- ja levähdyspaikat, ha	14	10	8	1	0	17	0	0	8	4	0	3	0		65	26	
Alueen määräaik. rauhoitt., kpl	0	5	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0		7	24	16
Alueen määräaik. rauhoitt., ha	0	15	2	0	0	0	0	0	0	7	0	0	0		23	186	166
YESIVAROJEN KÄYTTÖ JA HOITO	UUS	LOS	HAM	PIR	KAS	ESA	PSA	PKA	LSU	KSU	PPO	KAI	LAP	YM	2005	2004	2003
Vesihuoltoavustukset, myönnetty kpl	14	37	21	24	0	9	12	58	24	11	25	9	10		254	445	639
Vesihuoltoavustukset, myönnetty 1000 euroa	676	500	770	530	0	1 287	500	350	400	584	291	508	299		6 695	6 998	9 241
Valmistuneet pohjavesiselvitykset, kpl	6	0	7	1	2	5	1	3	4	5	3	0	2		39	52	24

TUTKIMUS, SEURANTA JA YMPÄRIS-TÖTIE TOISUUS	UUS	LOS	HAM	PIR	KAS	ESA	PSA	PKA	LSU	KSU	PPO	KAI	LAP	YM	2005	2004	2003
Ympäristökeskuksen alueelta otetut valtakunnalliset seuranta-äytteet, 1000 kpl	1,4	1,0	1,0	0,8	1,7	0,7	0,7	1,0	1,4	0,5	0,7	0,6	1,1		13	13	13
Ympäristökeskuksen alueelta otetut alueelliset seuranta-äytteet, 1000 kpl	2,0	1,9	0,6	3,0	1,8	1,2	2,1	3,1	16,3	2,4	1,9	1,5	3,0		41	44	49
Julkaisut	21	13	18	5	9	4	7	35	23	16	12	20	9		192	237	193
Tiedotteet	54	52	111	105	46	67	114	50	63	84	67	24	59		896	893	988
YLEISET YMPÄRIS-TÖTEHTÄVÄT	UUS	LOS	HAM	PIR	KAS	ESA	PSA	PKA	LSU	KSU	PPO	KAI	LAP	YM	2005	2004	2003
YVA-menettely, lausunnot																	
- Arviointiohjelmista	5	1	1	4	2	1	1	2	4	0	2	0	2		25	39	31
- Arviointiselostuksista	7	2	5	0	0	0	2	2	2	1	5	2	2		30	35	24
Ympäristötyöt																	
RAKENTAMISKUST. milj euroa (sis. alv, ei palkkaper. työll.)																	
- YM:n toimialan hankkeet	1,6	0,7	0,1	0,5	1,1	0,3	1,0	0,3	0,7	0,7	0,5	1,0	1,0		9,4	11,7	11,1
- MMM:n toimialan hankkeet	0,9	0,6	0,9	0,3	1,0	1,3	0,9	0,4	4,0	1,2	2,6	0,8	2,1		17,1	16,5	15,8
- Muut hankkeet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		0,0	0,3	0,0
- Yhteensä	2,5	1,3	1,0	0,8	2,1	1,6	1,8	0,7	4,7	1,9	3,1	1,8	3,1		26,5	28,5	27,0
- Yht ilman alv	2,1	1,2	0,8	0,7	1,8	1,3	1,7	0,6	4,0	1,8	2,6	1,8	2,8		23,1	24,7	23,6
Hankkeiden työllistävä vaikutus																	
- Investointiohjelmien tod. työ., htv/v	25	22	0	15	41	16	30	7	67	15	66	21	53		378	340	367
- Ympäristöhoitotyöt (YTY), htv/v	0	0	0	0	30	24	9	8	4	34	0	46	117		272	346	363
HENKILÖSTÖ 31.12.	UUS	LOS	HAM	PIR	KAS	ESA	PSA	PKA	LSU	KSU	PPO	KAI	LAP		2005	2004	2003
- Toimintamonomentti	133	114	86	129	90	83	90	76	226	100	131	65	119		1 442	1 454	1 472
- Kaikki	152	141	93	147	112	99	126	94	295	145	175	99	247		1 925	1 972	2 001
MÄÄRÄRAHAT																	
MÄÄRÄRAH. KÄYTTÖ milj. euroa	17,0	16,8	9,5	11,2	13,5	11,9	10,7	8,8	25,6	13,5	20,6	9,4	21,5		189,9	194,0	189,0
TUOTOT (nettobudjetoid.) milj. euroa	1,0	0,8	0,5	1,2	0,7	0,4	0,4	0,5	1,2	0,8	0,8	0,3	1,1		9,8	6,60	6,72
TAUSTATIEDOT																	
KUNTIEN MÄÄRÄ 2005	34	80	28	33	24	20	23	16	56	30	40	10	22	16	432	444	446
ASUKKAITA (1000 as.) 31.12.2004	1 439	684	366	465	321	161	251	169	438	267	375	86	186	27	5 237	5 237	5 220
PINTA-ALA (1000 km2)	9,5	19,7	11,6	14,3	13,0	18,7	20,4	21,8	26,9	19,9	36,8	24,9	98,9	2,0	338	338	338

YMPÄRISTÖKESKUSTEN LYHENTEET

UUSIMAA	UUS
LOUNAIS-SUOMI	LOS
HÄME	HAM
PIRKANMAA	PIR
KAAKKOIS-SUOMI	KAS
ETELÄ-SAVO	ESA
POHJOIS-SAVO	PSA
POHJOIS-KARJALA	PKA
LÄNSI-SUOMI	LSU
KESKI-SUOMI	KSU
POHJOIS-POHJANMAA	PPO
KAINUU	KAI
LAPPI	LAP

Liite 3.2 Ympäristölupavirastojen toimintatietoja

	LSY 2005	ISY 2005	PSY 2005	Yhteensä 2005	Yhteensä 2004	Yhteensä 2003
PÄÄTÖKSET						
YMPÄRISTÖLUVAT						
- ratkaistut	131	67	81	279	226	143
- vireillä olevat	232	79	87	398	447	357
SEKAHANKKEET						
- ratkaistut	26	0	24	50	39	40
- vireillä olevat	47	2	39	88	87	56
VESILUPA-ASIAT (muut kuin katselmusasiat)						
- ratkaistut	203	175	73	451	449	487
- vireillä olevat	193	55	46	294	254	282
KATSELMUSASIAT						
- ratkaistut	20	1	2	23	5	21
- vireillä olevat 31.12.	11	1	1	13	34	36
HALLINTOPAKKOASIAT						
- ratkaistut	29	16	20	65	59	51
- vireillä olevat	38	10	4	52	38	35
ILMOITUSASIAT						
- ratkaistut	6	4	2	12	16	20
- vireillä olevat	1	1	2	4	1	2
RATKAISTUT ASIAT YHTEEN- SÄ	415	263	202	880	794	762
VIREILLÄ OLEVAT ASIAT 31.12. YHTEENSÄ	522	148	179	849	861	768
PÄÄTÖSTEN KÄSITTELYAIKA, KK						
- ympäristönsuojelulain mukai- set asiat	20,5	11,4	12,9	16,1	12,7	10,3
- sekahankkeet	16,6		9,9	13,3	15,6	11,3
- vesitalousasiat (muut kuin katselmusasiat)	10,8	4,0	5,6	7,3	8,5	6,3
- katselmusasiat	134	101	59,4	126,2	79,6	69,5
- muut asiat	7,8	2,8	8,0	6,6	5,9	4,6
Tuottavuus (ratkaistua asiaa/htv)	9,2	9,9	9,4	9,5	8,9	8,9
Taloudellisuus (bruttomenot euroa/ratkaistu asia)	6 994	6 487	7 067	6 859	7 203	6 948
HENKILÖSTÖ 31.12.	44	26	21	91	95	88
HTV	45,0	26,4	21,4	92,8	89	85

YMPÄRISTÖLUPAVIRASTOJEN LYHENTEET

LÄNSI-SUOMEN YMPÄRISTÖLUPAVIRASTO	LSY
ITÄ-SUOMEN YMPÄRISTÖLUPAVIRASTO	ISY
POHJOIS-SUOMEN YMPÄRISTÖLUPAVIRASTO	PSY

Liite 3.3 Keskeiset henkilöstötunnusluvut 2005

HENKILÖSTÖMÄÄRÄ, HENKILÖSTÖRAKENNE JA HENKILÖSTÖKULUT	YM	YKE	YLV
Henkilöstön lukumäärä 31.12.	321	1 442	91
muutosprosentti edellisvuoteen	0,3 %	-0,8 %	-3,2 %
Henkilötyövuodet	318	1 384	93
Henkilöstön keski-ikä	49,5	47,5	49,1
45 vuotta täyttäneiden osuus	73 %	64 %	69 %
Koulutustasoindeksi	6,0	5,6	6,4
Määräaikaisen henkilöstön osuus	14 %	11 %	21 %
Osa-aikaisen henkilöstön osuus	5 %	6 %	7 %
Tehdyn työajan osuus säännöllisestä vuosityöajasta (sis. koulutukseen osallistumisen)	79 %	80 %	82 %
Kokonaistyövoimakustannukset 1000 euroa	16 246	59 577	5 117
Tehdyn työajan palkat, osuus palkkasummasta	76 %	75 %	76 %
Välilliset työvoimakustannukset 1000 euroa	6 369	24 522	2 056
Välillisten työvoimakustannusten osuus tehdyn työajan palkoista, %	64 %	70 %	67 %
TYÖHYVINVOINTI			
Työtyytyväisyysindeksi	3,24	3,34	3,22
Lähtövaihtuvuus (sis myös eläkkeelle siirtymisen)	7,7 %	3,8 %	6,9 %
Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen	0,9 %	0,5 %	0,0 %
Sairauspoissaolot työpäivää/htv	10,5	9,3	7,6
Työterveyshuolto euroa/htv, brutto	555	480	400
OSAAMINEN JA MUU AINEETON PÄÄOMA			
Koulutus ja muu kehittäminen euroa/htv	1 516	1 730	2 318
Ammattitaidon kehittämisen osuus työajasta pv/htv	5,0	7,5	6,7
Ympäristöhallinnon atk-ajokorttitutkinnon suorittaneiden osuus henkilöstöstä	13 %	62 %	22 %

Tiliviraston tilinpäätöksen liitteet

Liite 1: Selvitys tilinpäätöksen laatimisperiaateista ja vertailtavuudesta

Liite 2: Nettotuetut tulot ja menot

Liite 3: Arviomäärärahojen ylitykset

Liite 4: Peruutetut siirretyt määrärahat

Liite 5: Henkilöstökulujen erittely

Liite 6: Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet ja niiden muutokset

Liite 7: Kansallis- ja käyttöomaisuuden sekä muiden pitkävaikutteisten menojen poistot

Liite 8: Rahoitustuotot ja -kulut

Liite 9: Talousarvionaloudesta annetut lainat

Liite 10: Arvopaperit ja oman pääoman ehtoiset sijoitukset

Liite 11: Taseen rahoituserät ja velat

Liite 12: Valtiontakaukset ja -takuut sekä muut vastuut

Liite 13: Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat

Liite 14: Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat

Liite 15: Velan muutokset

Liite 16: Velan maturiteettijakauma ja duraatio

Liite 17: Oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi tarvittavat muut täydentävät tiedot

Tiliviraston tilinpäätöksen liite I. Selvitys tilinpäätöksen laatimisperiaatteista ja vertailtavuudesta

I. Budjetoitua koskevat muutokset

Kainuun hallintokokeiluun liittyen on siihen tarkoitettua määrärahaa koottu sisäasianministeriön hallinnonalan vuoden 2005 talousarviossa momentille 26.98.63 (Kainuun kehittämisraha). Siitä ovat käyttösuunnitelmakohdat 26.98.63.08 (Vesihuollon tukeminen) ja 26.98.63.09 (Ympäristötyöt) osoitettu ympäristöministeriön tiliviraston käyttöön. Määrärahat on koottu aiemmilta momenteilta 34.06.51(29)(Työllistämisen-, koulutus- ja erityistoimet), 34.06.64 (Työllisyysperusteiset siirtomenot investointeihin), 35.10.63 (Ympäristönsuojelun edistäminen), 35.10.77 (Ympäristötyöt) ja 35.99.19 (Ympäristöministeriön hallinnonalan arvonnalisäveromenot).

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan lukurakenne on uusittu politiikkalohjotukseksi vuoden 2005 talousarviossa. Sen johdosta luvut 01,12, 14 ja 51 on poistettu talousarviosta ja niiden momentit siirretty lukujen 10, 20, 50 ja 90 momenteiksi seuraavasti:

Momentti v. 2004	Momentti v. 2005	
30.14.62 (s3v)	30.10.62	Valtion rahoitusosuus EU:n osaksi rahoittamasta maaseudun kehittämisestä (a)
30.12.45	30.20.43	Maatalouden ympäristötuki (s2v)
30.51.22	30.50.22	Vesivarojen käytön ja hoidon menot (s2v)
30.51.31	30.50.31	Avustukset yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteisiin (s3v)
30.51.43	30.50.43	Eräät valtion maksettavaksi määrätyt korvaukset (a)
30.51.77	30.50.77	Vesistö- ja vesihuoltotyöt (s3v)
30.01.19	30.90.19	MMM:n hallinnonalan alv-menot (a)
30.01.26	30.90.26	Kansainvälinen yhteistyö (s2v)
30.01.27	30.90.27	Yhteistutkimukset (s3v)

Työministeriön hallinnonalan vuoden 2004 talousarvion momentin 34.06.29 (Työllistämisen-, koulutus- ja erityistoimet) (a) numerointi on muutettu vuonna 2005 momentiksi 34.06.51 (Työllistämisen-, koulutus- ja erityistoimet) ja määräraha muutettu kiinteäksi.

Ympäristöministeriön hallinnonalan vuoden 2004 talousarvion momentti 35.10.64 (Ympäristönsuojeluinvestointien korkotuki) (a) on poistettu talousarviosta ja vuoden 2005 määräraha sisältyy momentille 35.10.63 (Ympäristönsuojelun edistäminen) (s3v).

Vuoden 2005 talousarvioon on perustettu uusi momentti 35.20.52 (Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät) (s3v). Sille ja momentille 35.20.76 on koottu kaikki Metsähallitukselle ympäristöministeriön hallinnonalalla osoitettavat määrärahat. Määrärahojen budjetoinnissa siirryttiin täysin bruttobudjettiin. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon siirrot 120 000 euroa momentilta 35.01.21, 21 810 000 euroa momentilta 35.20.22 ja 505 000 euroa momentilta 35.20.(74). Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon myös Metsähallituksen aikaisemmin liiketoiminnastaan julkisille hallintotehtäville kohdentamana osuutena yhteensä 3 625 000 euroa. Vastaava tulo on budjetoitu Metsähallituksen voiton tuloutukseen momentille 13.05.01. Määrärahassa on myös 280 000 euroa siirtoa maa- ja metsätalousministeriön momentilta 30.63.50 (30.60.24) (Metsähallituksen eräät julkishallinnolliset tehtävät). Mitoituksessa on otettu huomioon myös julkisista hallintotehtävistä luonnonsuojelualueilla ja erämaa-alueilla kertyvät tulot.

Momentille 35.20.76 sisältyy 12 900 000 euroa Metsähallituksen julkisiin hallintotehtäviin ja vastaava tuloutus on tehty momentille 13.05.01.

Momentti 35.20.74 (Luonnonsuojelualueiden talonrakennustyöt) (s3v) on poistettu talousarviosta ja sen määräraha sisältyy momentille 35.20.52

2. Valuuttakurssi, jota on käytetty muutettaessa ulkomaanrahan määräiset saamiset ja velat sekä muut sitoumukset Suomen rahaksi on varainhoitovuoden viimeisen päivän Euroopan keskuspankin kurssi

3. Tilinpäätöstä laadittaessa on EU:n ympäristörahaan (LIFE) rahoituksella toteutettavien monivuotisten hankkeiden kirjauksissa siirrytty käyttämään meno- tulo kohdalle -kirjausperiaatetta. Mikäli EU:lta on saatu hankkeelle rahoitusta menoja enemmän, erotus on kirjattu ennakkomaksuksi. Mikäli hankkeelle ei ole vielä kertynyt tuloja menoja vastaavasti, erotus on kirjattu saatavaksi. Menomomenttina on käytetty 35.99.62 ja tulomomenttina 12.35.99.

Talousarviotililtä 620 on purettu aikaisempina vuosina ko. tilille kirjattuja EU:n maksua odottavia LIFE-hankkeiden menoja. Aiemmin menot on kirjattu momentin 35.99.62 menoksi vasta rahoituksen tultua EU:sta. Lkp-tilinä on käytetty 9940 Muut tekniset tilit.

Muutoin tilinpäätöstä laadittaessa on noudatettu samoja arvostus- ja jaksotusperiaatteita ja menettelyjä kuin aikaisempina vuosina. Näin ollen ostettaessa luonnonsuojelualueita kirjataan hankintojen myöhempinä vuosina maksettavat kauppahintaerät talousarviotilille 620, koska momentti 35.20.76 Luonnonsuojelualueiden hankintamenot on budjetoitu maksuperusteisena. Lkp-tilinä on 2629 Muut lyhytaikaiset velat. Jaksotettujen maksuerien maksamisen kirjauksen yhteydessä puretaan 620-talousarviotililtä momentille 35.20.76. Lkp-tili on purkukirjauksissa 1007. Lkp-tilin 8231 Pääomatalouden kulut elinkeinoelämälle käytön nousuun sisältyy 14,1 milj. euroa Metsähallituksen hoitamiin suojelualuehankintoihin sen johdosta, että Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien rahoituksessa siirryttiin bruttobudjetointiin.

4. Tilivirastolla on aloittavan taseen hyväksymisen jälkeen seuraavat tuottoina kirjatut omaisuus-erät vuonna 2005:

1007	Luonnonsuojelutarkoitukseen hankitut maa- ja vesialueet	305 730,96
1243	Väylät ja kanavat	125 000,00
1244	Muut vesirakenteet	449 389,00
1249	Muut rakenteet	12 168,00
Yhteensä		892 287,96

5. Liikekirjanpidon tilin 6099 Satunnaiset tuotot kertymään 2 166 058,34 euroa sisältyvät seuraavat erät:

Kohdan 4 omaisuuseriä vastaavat tuotot	892 287,96
Valtion perintönä saadut luonnonsuojelualueet (lkp 1007)	250 000,00
Valtion perintönä saadut vaihtomaat (lkp 1529)	982 220,00
Muut satunnaiset tuotot	41 550,38
Yhteensä	2 166 058,34

Tiliviraston tilinpäätöksen liite 2: Nettotulot ja menot

Momentin numero ja nimi		Tilinpäätös 2004	Talousarvio 2005 (TA + LTA:t)	Tilinpäätös 2005	Vertailu tilinpäätös - talousarvio
12.39.50 Nettotulot osakemyyn- nistä	Bruttotulot	0,00	0	120 616,50	120 616,50
	Bruttomenot	0,00	0	0,00	0,00
	Nettotulot	0,00	0,00	120 616,50	120 616,50
Momentin numero ja nimi		Tilinpäätös 2004	Talousarvio 2005 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2005 määrärahojen	
				käyttö vuonna 2005	siirto seuraavalle vuodelle
35.01.21 Toiminta- menot YM	Bruttomenot	23 434 408,52	23 563 000,00	18 933 790,25	
	Bruttotulot	296 408,52	100 000,00	131 098,53	
	Nettomenot	23 138 000,00	23 463 000,00	18 802 691,72	4 660 308,28
35.40.21 Toiminta- menot Alue	Bruttomenot	74 350 891,02	72 196 000,00	70 222 929,15	
	Bruttotulot	9 507 891,02	6 450 000,00	9 743 516,09	
	Nettomenot	64 843 000,00	65 746 000,00	60 479 413,06	5 266 586,94
35.50.21 Toiminta- menot YLV	Bruttomenot	5 693 112,48	5 903 000,00	5 323 201,82	
	Bruttotulot	1 169 112,48	1 251 000,00	1 467 541,05	
	Nettomenot	4 524 000,00	4 652 000,00	3 855 660,77	796 339,23

* Tässä saa esittää talousarvion mukaiset bruttotulot ja -menot.

	Toteutuma %
	0

	Tilinpäätös 2005	Vertailu talousarvio - tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
			Edellisiltä vuosilta si- irtyneet	Käytettävissä vuonna 2005	Käyttö vuonna 2005 (pl. peru- tukset)	Siirretty seura- valle vuodelle
	23 594 098,53	-			23 457 260,80	
	131 098,53	-			131 098,53	
	23 463 000,00	-	4 523 470,55	27 986 470,55	23 326 162,27	4 660 308,28
	75 514 545,80	-			76 252 968,98	
	9 768 545,80	-			9 768 545,80	
	65 746 000,00	-	6 005 010,12	71 751 010,12	66 484 423,18	5 266 586,94
	6 119 541,05	-			6 145 860,24	
	1 467 541,05	-			1 467 541,05	
	4 652 000,00	-	822 658,42	5 474 658,42	4 678 319,19	796 339,23

Tiliviraston tilinpäätöksen liite 3. Arviomäärärahojen ylitykset

Ei ylityksiä vuonna 2005.

Tiliviraston tilinpäätöksen liite 4. Peruutetut siirretyt määrärahat

		Peruutettu	
		Tilijaottelu	Yhteensä
28. Valtionvarainministeriön hallinnonala			10 255,85
Vuosi 2004			10 255,85
28.80.24	VEL-perusteinen kuntoutus ja työhyvinvoinnin tuki (s 2v)	5 154,26	
28.81.25.15	Ympäristöministeriön hallinnonala	5 101,59	
29. Opetusministeriön hallinnonala			1 269,21
Vuosi 2004			1 269,21
29.88.50	Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat (s3v)	1 269,21	
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala			245,89
Vuosi 2003			
30.51.31	Avustukset yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteisiin (s3v)	242,12	242,56
30.51.77	Vesistö- ja vesihuoltotyöt (s3v)	0,44	
Vuosi 2004			3,33
30.01.27	Yhteistutkimukset (s3v)	3,15	
30.51.77.4	Hankekohtainen suunnittelu (s3v)	0,18	
35. Ympäristöministeriön hallinnonala			30 710,88
Vuosi 2003			29 513,68
35.10.63	Ympäristönsuojelun edistäminen (s3v)	0,54	
35.10.65	Öljyjätetuilla rahoitettava öljyjätehuolto (s3v)	0,04	
35.10.67	Ympäristöyhteistyön edistäminen Suomen lähialueen maissa (s3v)	12,49	
35.20.37	Avustukset kuntien kaavoitukseen ja maankäytön ohjaukseen (s3v)	23 600,36	
35.20.64	Avustukset rakennusperinnön hoitoon (s3v)	5,00	
35.99.63	EU:n ympäristörahasen osallistuminen ympäristö- ja luonnonsuojeluhankkeisiin (s3v)	5 895,25	
Vuosi 2004			1 197,20
35.20.22	Luonnonsuojelualueiden hoito ja kunnossapito (s3v)	17,45	
35.40.21	Alueellisten ympäristökeskusten toimintamenot (s2v)	455,50	
35.99.22.1	Yhdyskunnat, alueidenkäyttö ja luonnonsuojelu (s2v)	724,25	
Pääloukat yhteensä			42 481,83
Vuosi 2003			29 756,24
Vuosi 2004			12 725,59

Tiliviraston tilinpäätöksen liite 5: Henkilöstökulujen erittely

	2005	2004
Henkilöstökulut	80 995 419,59	78 557 494,78
Palkat ja palkkiot	80 995 419,59	78 557 494,78
Tulosperusteiset erät	0,00	0,00
Henkilösivukulut	20 000 564,26	18 133 191,65
Eläkekulut	14 198 805,25	12 246 722,99
Muut henkilösivukulut	5 801 759,01	5 886 468,66
Yhteensä	100 995 983,85	96 690 686,43
Johdon palkat ja palkkiot, josta	0,00	0,00
- tulosperusteiset erät	0,00	0,00
Luontoisedut ja muut taloudelliset etuudet	1 445,88	1 688,12
Johto	1 200,00	1 202,40
Muu henkilöstö	245,88	485,72
Lomapalkkavelka	14 421 577,74	13 848 265,94

Tilinpäätöksen liite 6. Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet ja niiden muutokset

Taseessa esitettävän kuluvaan käyttöomaisuuden hankintamenot ja muut pitkävaikutteiset menot jaksotetaan vuosittaisiksi kuluiksi ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaan.

Poistosuunnitelmat tehdään omaisuuserän taloudelliselle pitoajalle.

Ympäristöministeriön tilivirasto laatii poistonsa oheisen poistosuunnitelman mukaisena:

Omaisuusryhmä	Arv.periaate	Pitoaika (v)	Poistomenetelmä	Jäännösarvo
Maa-, metsä- ja vesialueet	käypä arvo	ei poistoaikaa		
maa-ainesalueet	käypä arvo	käytön mukaan		
Rakennelmat	tekn.nykyarvo	30	tasapoisto	0 %
Rakennukset ja varastot	käypä arvo	30	tasapoisto	10 %
Varastot ja muut rakennukset	käypä arvo	10	tasapoisto	10 %
Tie-, väylä-, kanava- ja muut				
vesirakenteet	käypä arvo	30	tasapoisto	50 %
Muut rakenteet	käypä arvo	5	tasapoisto	10 %
Raskaat työkoneet	hankintameno	15	tasapoisto	10 %
Kevyet työkoneet	hankintameno	10	tasapoisto	10 %
Kuljetusvälineet	hankintameno	7	tasapoisto	10 %
Atk-laitteet	hankintameno	3	tasapoisto	0 %
Koneet ja laitteet*)	hankintameno	5	tasapoisto	0 %
Laboratoriolaitteet	hankintameno	8	tasapoisto	0 %
Tutkimuslaitteet	hankintameno	8	tasapoisto	0 %
Vesirakenteiden laitteet	hankintameno	10	tasapoisto	15 %
Kalusteet	hankintameno	10	tasapoisto	0 %
Aineettomat hyödykkeet	tapauskohtaisesti	5	tasapoisto	0 %

Poistosuunnitelman muutokset tilivuonna

Ei muutoksia.

Maa- ja vesirakennushankkeet

Hankkeen käypä arvo on määräytynyt jälleenhankintahinnan tai indeksikorjatun nykykäyttöarvon mukaan. Nykykäyttöarvo saadaan, kun jälleenhankintahinnasta tai indeksikorjatusta alkuperäisestä hankintamenosta, johon on aktivoitu peruskorjausmenot, vähennetään poistot.

Määriteltäessä poistoaajan alkamisajankohtaa, voidaan vanhoissa ja pitkäaikaisissa hankkeissa alkamisajankohdaksi määrittää hankkeen toteutusajan keskiarvo.

Hankkeen vuotuisina kunnossapitomenoina pidetään kaikkia niitä toimenpiteitä, joilla varmistetaan rakenteiden suunnitelmallinen toimivuus. Näitä menoja käsitellään kuluina. Peruskorjausmenot ovat niitä toimenpiteitä, joilla korjataan rakenteeseen syntyneitä tai rakenteita vaarantavia vikoja tai joilla vahvistetaan tai muutetaan rakennetta.

Maa- ja vesirakenteiden jäännösarvoa määriteltäessä tulee ottaa huomioon niiden jatkuva kunnossapito ja peruskunnostukset. Rakenteiden tulee aina olla suunnitelman mukaisessa kunnossa. Tämän vuoksi vesistöhankeiden jäännösarvoa voidaan pitää 50 % jälleenhankintahinnasta.

Teknisten rakenteiden sekä koneiden ja laitteiden jäännösarvona käytetään 15%:a niiden alkuperäisestä hankintamenosta.

Muu käyttöomaisuus

Vähäiset hankinnat, joiden arvo on alle 1 000 euroa ja joiden taloudellinen pitoaika on kuitenkin yli vuoden, poistetaan kokonaisuudessaan hankintavuonna.

Tavanomaiset atk-ohjelmat (Excel, WP, jne), joita virasto saattaa hankkia useita tai joiden arvo on yli 1 000 euroa, kirjataan hankintavuoden kuluksi.

Kaikki arvot määritetään verottomina.

*) Poislukien laboratorio- ja tutkimuslaitteet.

Tiliviraston tilinpäätöksen liite 7. Kansallisomaisuuden ja käyttöomaisuuden hankintamenojen ja muiden pitkävaikutteisten menojen muutokset, euroa

Kansallisomaisuus

	Maa ja vesialueet (100)	Ennakkomaksut ja kesk. (109)	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2005	25 196 594,85	416 664,08	25 613 258,93
Lisäykset	7 567 766,73	7 161,27	7 574 928,00
Vähennykset	-7 190 704,11	0,00	-7 190 704,11
Hankintameno 31.12.2005	25 573 657,47	423 825,35	25 997 482,82
	0,00	0,00	
Kertyneet poistot 1.1.2005	0,00	0,00	0,00
Tilikauden suunnitelman mukaiset poistot	0,00	0,00	0,00
Tilikauden suunnitelmasta poikkeavat poistot	0,00	0,00	0,00
Kertyneet poistot 31.12.2005	0,00	0,00	0,00
Arvonkorotukset	0,00	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12. 2005	25 573 657,47	423 825,35	25 997 482,82

Kansallisomaisuus

	Aineettomat hyödykkeet				Yhteensä
	Tutkimus- ja kehittämismenot (111)	Aineettomat oikeudet (112)	Muut pitkävaikutteiset menot (114)	Ennakkomaksut ja keskenkäiset hankkeet (119)	
Hankintameno 1.1.2005	1 975,20	1 115 290,96	175 182,03	109 275,17	1 401 723,36
Lisäykset	0,00	50 110,28	216 807,00	0,00	266 917,28
Vähennykset	0,00	-5 451,31	0,00	-109 275,17	-114 726,48
Hankintameno 31.12.2005	1 975,20	1 159 949,93	391 989,03	0,00	1 553 914,16
Kertyneet poistot 1.1.2005	0,00	889 500,88	140 889,45	0,00	1 030 390,33
Vähennysten kertyneet poistot	0,00	-5 137,35	0,00	0,00	-5 137,35
Tilikauden suunnitelman mukaiset poistot	0,00	123 952,87	11 556,61	0,00	135 509,48
Tilikauden suunnitelmasta poikkeavat poistot	0,00	1 623,64	0,00	0,00	1 623,64
Kertyneet poistot 31.12.2005	0,00	1 009 940,04	152 446,06	0,00	1 162 386,10
Arvonkorotukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.2005	1 975,20	150 009,89	239 542,97	0,00	391 528,06

Käyttöomaisuus

	Aineelliset hyödykkeet		
	Maa- ja vesialueet (120)	Rakennusmaa- ja vesialueet (121)	Rakennukset (122)
Hankintameno 1.1.2005	201 048,82	11 036,02	595 527,45
Lisäykset	0,00	25 228,19	343 371,24
Vähennykset	0,00	-25 228,19	-354 019,91
Hankintameno 31.12.2005	201 048,82	11 036,02	584 878,78
Kertyneet poistot 1.1.2005	0,00	0,00	335 239,82
Vähennysten kertyneet poistot	0,00	0,00	-13 199,42
Tilikauden suunnitelman mukaiset poistot	0,00	0,00	22 175,28
Tilikauden suunnitelmasta poikkeavat poistot	0,00	0,00	432,74
Kertyneet poistot 31.12.2005	0,00	0,00	344 648,42
Arvonkorotukset	0,00	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.2005	201 048,82	11 036,02	240 230,36

Käyttöomaisuus

	Käyttöomaisuusarvopaperit ja muut pitkäaikaiset sijoitukset	
	Käyttöomaisuusarvopaperit (130)	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2005	15 538 411,59	15 538 411,59
Lisäykset	0,00	
Vähennykset	-110 331,28	-110 331,28
Hankintameno 31.12.2005	15 428 080,31	15 428 080,31
Kertyneet poistot 1.1.2005	0,00	
Vähennysten kertyneet poistot	0,00	0,00
Tilikauden arvonalennukset	0,00	0,00
Kertyneet poistot 31.12.2005	0,00	0,00
Arvonkorotukset	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.2005	15 428 080,31	15 428 080,31

	Rakennelmat (123)	Rakenteet (124)	Koneet ja laitteet (125/126)	Kalusteet (127)	Muut aineelliset hyödyk- keet (128)	Ennako- maksut (129)	Yhteensä
	1 190 009,23	227 998 707,96	23 726 992,57	297 738,39	2 586,18	2 052 429,47	256 076 076,09
	55 102,98	3 912 728,82	1 529 284,47	24 901,62	0,00	905 049,86	6 795 667,18
	0,00	-21 864,43	-899 572,37	-1 910,96	0,00	-2 056 530,67	-3 359 126,53
	1 245 112,21	231 889 572,35	24356704,67	320729,05	2 586,18	900 948,66	259 512 616,74
	449 674,16	32 463 756,34	14 756 778,81	161 143,13	0,00	0,00	48 166 592,26
	0,00	0,00	-752 242,87	-1 305,72	0,00	0,00	-766 748,01
	61 462,59	2 828 560,66	1 867 075,86	29 533,75	0,00	0,00	4 808 808,14
	0,00	0,00	10 099,48	589,32	0,00	0,00	11 121,54
	511 136,75	35 292 317,00	15 881 711,28	189 960,48	0,00	0,00	52 219 773,93
	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	733 975,46	196 597 255,35	8 474 993,39	130 768,57	2 586,18	900 948,66	207 292 842,81

Tiliviraston tilinpäätöksen liite 8: Rahoitustuotot ja -kulut

Rahoitustuotot	2005	2004	Muutos 2005-2004
Korot euromääräisistä saamisista	5 303,92	2 726,87	2 577,05
Korot valuuttamääräisistä saamisista	0,00	0,00	0,00
Emissio-, pääoma- ja kurssierot saamisista	0,00	0,00	0,00
Osingot	4 064,00	1 706,00	2 358,00
Liikelaitosten voiton tuloutukset	0,00	0,00	0,00
Muut rahoitustuotot	0,00	0,00	0,00
Rahoitustuotot yhteensä	9 367,92	4 432,87	4 935,05

Rahoituskulut	2005	2004	Muutos 2005-2004
Korot euromääräisistä veloista	127 006,16	235 369,23	-108 363,07
Korot valuuttamääräisistä veloista	0,00	0,00	0,00
Emissio-, pääoma- ja kurssierot veloista	0,00	0,00	0,00
SWAP-maksut veloista	0,00	0,00	0,00
Sijoitusten ja lainasaamisten tileistäpoistot	0,00	0,00	0,00
Muut rahoituskulut	0,00	0,00	0,00
Rahoituskulut yhteensä	127 006,16	235 369,23	-108 363,07
Netto	-117 638,24	-230 936,36	113 298,12

Tiliviraston tilinpäätöksen liite 9. Talousarviotaloudesta annetut lainat

Tilivirastolla ei ole varainhoitovuoden päättyessä voimassa myönnettyjä lainoja.

Tiliviraston tilinpäätöksen liite 10. Arvopaperit ja oman pääoman ehtoiset sijoitukset

Käyttö- ja rahoitusomaisuusarvopaperit

	31.12.2005						31.12.2004	
	Kap-pale-määrä	Mark-kina-arvo	Kirjanpitoarvo	Omis-tuso-suus %	Myyn-tioi-keuks-ien alaraja %	Saadut osingot	Mark-kina-arvo	Kirjanpitoarvo
Julkisesti noteeratut osakkeet ja osuudet								
Julkisesti noteeraamattomat osakkeet ja osuudet			15 428 080,31			4 064,00		15 538 411,59
Ekokem Oy	6 000		15 237 826,14	34,08				15 237 826,14
Lännen Puhelin Oy	1		716,48			60,00		716,48
Vakka-Suomen Puhelin Oy	3		1 362,32			45,00		1 362,32
Kymen ympäristölabora-torio Oy	790		132 868,47	33,30				132 868,47
Parikkalan Valo Oy	32		269,10					269,10
Mikkelin Puhelin Oy	5		2 522,80			150,00		2 522,80
Savonlinnan Puhelin Oy	1		504,56					504,56
Suomen järvikalastussäätiö	1		840,94					840,94
Savolab Oy								109 322,15
Kuopion Puhelinosuuskun-ta KPY	15		6 054,76			675,00		6 054,76
Tikka Communications Oy (ent. Joensuun Puhelin Oy)						240,00		1 009,13
Vaasan Läänin Puhelin Oy	28		16 616,97			1 824,00		16 616,97
Pohjanmaan Puhelinosu-uskunta	24		9 855,82			1 070,00		9 855,82
Kokkolan Puhelin Oy	31		12 721,73					12 721,73
Kajaanin Puhelinosu-uskunta	8		5 920,22					5 920,22
Osakkeet ja osuudet yhteensä			15 428 080,31			4 064,00		15 538 411,59

Muut oman pääoman ehtoiset sijoitukset

	Kirjanpitoarvo 31.12.2005	Kirjanpitoarvo 31.12.2004
Liikelaitos		
- Peruspääoma		
- Muu oma pääoma		
Muut oman pääoman ehtoiset sijoitukset		
Yhteensä		

Tiliviraston tilinpäätöksen liite I I: Taseen rahoituserät ja velat

31.12.2005	Vaihtuvakorkoiset			Kiinteäkorkoiset			Yhteensä
	Alle 1 vuosi	1 - 5 vuotta	Yli 5 vuotta	Alle 1 vuosi	1 - 5 vuotta	Yli 5 vuotta	
Vastaavien rahoituserät							
Annetut euromääräiset velkakirjalainat	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Euromääräisten joukkovelkakirjalainojen ostot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut pitkäaikaiset euromääräiset sijoitukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Euromääräiset lainasaamiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut euromääräiset sijoitukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut valuuttamääräiset sijoitukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut lyhytaikaiset euromääräiset sijoitukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Rahat, pankkisaamiset ja muut rahoitusvarat	0,00	0,00	0,00	13 216,02	0,00	0,00	13 216,02
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	13 216,02	0,00	0,00	13 216,02
31.12.2005	Vaihtuvakorkoiset			Kiinteäkorkoiset			Yhteensä
	Alle 1 vuosi	1 - 5 vuotta	Yli 5 vuotta	Alle 1 vuosi	1 - 5 vuotta	Yli 5 vuotta	
Vastattavien rahoituserät							
Otetut euromääräiset lainat	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Otetut valuuttamääräiset lainat	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Lainat talousarvion ulkopuolella olevilta valtion rahastoilta	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut pitkäaikaiset velat	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Seuraavana tilikautena maksettavat lyhennykset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Lyhytaikaiset euromääräiset lainat	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Lyhytaikaiset valuuttamääräiset lainat	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Valtion hoitoon jätetyt vieraat varat	0,00	0,00	0,00	5 840,94	0,00	0,00	5 840,94
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	5 840,94	0,00	0,00	5 840,94

Tiliviraston tilinpäätöksen liite 12: Valtiontakaukset ja -takuut sekä muut vastuut

Myönnetyt takaukset ja takuut

Tilivirastolla ei ole myönnettyjä takauksia ja takuita.

Myönnetyt takaukset ja takuut valuutoittain

Tilivirastolla ei ole myönnettyjä takauksia ja takuita valuutoissa.

Vastuusitoumukset

Tilivirastolla ei ole vastuusitoumuksia.

Merkittävät monivuotiset taloudelliset sopimusvastuut

Vuokrasopimukset

Tilivirastolla ei ole merkittäviä monivuotisia vuokrasopimuksia.

Yhteistyö- ja kumppanuussopimukset

Tilivirastolla ei ole merkittäviä monivuotisia yhteistyö- ja kumppanuussopimuksia.

Tiliviraston tilinpäätöksen liite 13. Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat

Ympäristöministeriöllä ei ole taseeseen sisältyviä rahastoituja varoja.

Tiliviraston tilinpäätöksen liite 14: Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat

Nimi	Taseen loppusumma tai varojen määrä	Organisaation toiminta-alue tai varojen käyttötarkoitus
Rahastot		
Öljysuoja-rahasto	4 155 146,34	Öljysuojarahasto on ympäristöministeriön hoidossa oleva valtion talousarvion ulkopuolinen rahasto.
		Se huolehtii maa-alueilla tapahtuvien öljyvahinkojen torjumisesta annetussa laissa (378/1974) ja aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä annetussa laissa (300/1979) tarkoitettujen öljyvahinkojen ja niiden torjuntakustannusten sekä öljyntorjunnan hankinta- ja ylläpitokustannusten korvaamisesta.
		Öljysuojarahaston varoista voidaan myös harkinnanvaraisesti korvata öljyn saastuttamien maa-alueiden puhdistamiskustannuksia.

Tiliviraston tilinpäätöksen liite 15: Velan muutokset

Tilivirastolla ei ole liitteessä tarkoitettuja velkoja.

Tiliviraston tilinpäätöksen liite 16: Velan maturiteettijakauma ja duraatio

Tilivirastolla ei ole liitteessä tarkoitettuja velkoja.

Tiliviraston tilinpäätöksen liite 17: Oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi tarvittavat muut täydentävät tiedot

Menomomenttien käyttö pääryhmyksestä poikkeavaan käyttötarkoitukseen		
Momentti	LKP-ryhmä	Euroa
24.50.66 Lähialueyhteistyö + SMR	43 Palvelujen ostot	28 673,03
Talousarviossa päätetty momentin käyttötarkoituksen laajennus:	45 Muut kulut	643,06
Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisissä järjestöissä ja rahoituslaitoksissa sekä kohdemaissa toimivista asiantuntijoista johtuvien menojen rahoittamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös edellä mainittuun toimintaan liittyvien valtion kulutusmenojen maksamiseen sekä muille valtion virastoille maksettavien lähialuehankkeista aiheutuvien kulutusmenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös enintään kuutta henkilötyövuotta vastaavan henkilömäärän palkkaamiseen määräaikaiseen työsopimussuhteeseen lähialueyhteistyön koordinointiin, hankevalmisteluun, yhteisrahoitukseen, arviointiin ja hallintoon sekä sen kehittämiseen liittyviin asiantuntijatehtäviin Momentilta voidaan myöntää valtionavustusta.	49 Sisäiset kulut	198 514,59
	Yhteensä	227 830,68
26.98.61 Euroopan aluekehitysrahaston osallistuminen EU:n rakennerahasto-ohjelmiin	12 Aineelliset hyödykkeet	2 424,64
Talousarviossa päätetty momentin käyttötarkoituksen laajennus:	39 Muut toiminnan tuotot	-445,52
Määrärahaa saa yhdessä hallinnonalojen vastinrahoitusmomenttien määrärahojen kanssa käyttää myös Euroopan aluekehitysrahaston osarahoittamien ohjelmien toteuttamiseen tarvittavan enintään 100 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.	40 Aineet, tarvikkeet ja tavarat	302 163,14
	41 Henkilöstökulut	1 005 148,39
	42 Vuokrat	19 383,29
	43 Palvelujen ostot	1 399 354,81
	45 Muut kulut	120 789,22
	49 Sisäiset kulut	126 040,71
	51 Rahoituskulut	25,74
	61 Satunnaiset kulut	620,25
	Yhteensä	2 975 504,67
26.98.62	40 Aineet, tarvikkeet ja tavarat	358,59
Talousarviossa päätetty momentin käyttötarkoituksen laajennus:	41 Henkilöstökulut	58 086,29
Määrärahaa saa käyttää myös teknisen avun ja edellä mainittujen ohjelmien toteuttamiseen tarvittavan henkilöstön palkkaamiseen yhdessä momenteilla 26.98.61 ja 34.05.61 olevien EU-osuuksien kanssa	42 Vuokrat	950,25
	43 Palvelujen ostot	1415,06
	45 Muut kulut	11 897,22
	Yhteensä	72 707,41
26.98.63	12 Aineelliset hyödykkeet	3 300,00
Talousarviossa päätetty momentin käyttötarkoituksen laajennus:	40 Aineet, tarvikkeet ja tavarat	11 429,63
Määrärahaa saa käyttää enintään 35 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen sekä henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien tila- ja muiden kustannusten maksamiseen	41 Henkilöstökulut	45 749,08
	43 Palvelujen ostot	15 816,98
	45 Muut kulut	17 133,56
	49 Sisäiset kulut	450 243,90
	61 Satunnaiset kulut	54,90
	Yhteensä	543 728,05

Momentti	LKP-ryhmä	Euroa
30.10.62 ja (404.30.14.62) Valtion rahoitusosuus EU:n osaksi rahoittamasta maaseudun kehittämisestä	39 Muut toiminnan tuotot	-188,88
Talousarviossa päätetty momentin käyttötarkoituksen laajennus:	40 Aineet, tarvikkeet ja tavarat	138 750,17
Määrärahaa saa käyttää myös tekniseen apuun yhteisön tukiedellytysten mukaisesti yhdessä momentilla 30.14.61 ja 26.98.61 olevien EU-osuuksien kanssa sekä alueellisen maaseudun kehittämissohjelman osalta kokonaan kansallisesti rahoitettavana osuutena sisältäen myös ohjelmien arviointiin tarvittavat varat. Määrärahaa saa käyttää myös ohjelmien toteuttamiseen tarvittavan henkilöstön palkkaamiseen kokonaan valtion varoin. Määrärahaa saa käyttää myös neuvoston asetuksen (EY 1260/1999) artiklan 30 (tukikelpoisuus) ja artiklan 39 (varainhoitoa koskevat oikaisut) ja neuvoston asetuksen (ETY 2082/1993) artiklan 24 (tuen vähentäminen, pidättäminen ja peruuttaminen) mukaisten Suomen velvoitteiden maksamiseen.	41 Henkilöstökulut	120 058,12
	42 Vuokrat	1 620,81
	43 Palvelujen ostot	279 668,02
	45 Muut kulut	17 142,22
	49 Sisäiset kulut	1 747,46
	Yhteensä	558 797,92
30.20.43 ja (404.30.12.45) Maatalouden ympäristötuki	40 Aineet, tarvikkeet ja tavarat	3 300,64
Talousarviossa päätetty momentin käyttötarkoituksen laajennus:	41 Henkilöstökulut	158 956,34
Määrärahaa saa käyttää myös luonnon monimuotoisuutta koskevien yleissuunnitelmien laatimisesta aiheutuviin kulutusmenoihin enintään 260 000 euroa	42 Vuokrat	2 958,57
	43 Palvelujen ostot	96 784,99
	45 Muut kulut	12 335,98
	49 Sisäiset kulut	2 250,00
	Yhteensä	276 586,52
35.10.67 Ympäristöyhteistyön edistäminen Suomen lähialueen maissa + SMR	40 Aineet, tarvikkeet ja tavarat	9 808,22
Talousarviossa päätetty momentin käyttötarkoituksen laajennus:	41 Henkilöstökulut	52 496,41
Määrärahaa saa käyttää myös alueidenkäytön, luonnonsuojelun sekä asumisen ja rakentamisen kehittämishankkeiden tukemiseen lähialueilla. Määrärahaa saa lisäksi käyttää avustusten maksamiseen yrityksille ja yhteisöille suunnittelu- ja toimeenpanokustannuksiin Suomen lähialueilla toteutettavissa pienehköissä ympäristönsuojelun investointihankkeissa,	42 Vuokrat	5 930,74
	43 Palvelujen ostot	202 212,18
	45 Muut kulut	153 052,39
	49 Sisäiset kulut	7 882,68
	Yhteensä	431 382,62
35.20.63 Eräät luonnonsuojeluun liittyvät korvaukset + SMR	10 Kansallisomaisuus	111 790,00
	40 Aineet, tarvikkeet ja tavarat	2 236,06
Talousarviossa päätetty momentin käyttötarkoituksen laajennus:	41 Henkilöstökulut	12 320,51
Määrärahaa saa käyttää myös alueellisten ympäristökeskusten maksamiin korvauksiin rauhoitettujen harvinaisten eläinten aiheuttamista vahingoista sekä vahinkojen estämisestä ja rauhoitettujen harvinaisten eläinkantojen suojelemiseksi tarvittavista toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen.	42 Vuokrat	35,00
	43 Palvelujen ostot	193 563,44
	45 Muut kulut	65 760,30
	49 Sisäiset kulut	25 612,45
	51 Rahoituskulut	105 406,63
	61 Satunnaiset kulut	120 214,45
	Yhteensä	636 938,84

Momentti	LKP-tili	Euroa
35.99.62 EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus ympäristöministeriön osalta	12 Aineelliset hyödykkeet	2 261,40
Talousarviossa päätetty momentin käyttötarkoituksen laajennus:	39 Muut toiminnan tuotot	-534,21
Määrärahaa saa käyttää myös teknisen avun ja edellä mainittujen ohjelmien toteuttamiseen tarvittavan henkilöstön palkkaamiseen yhdessä momentilla 26.98.61 olevien EU-osuuksien kanssa.	40 Aineet, tarvikkeet ja tavarat	135 209,07
	41 Henkilöstökulut	919 691,03
	42 Vuokrat	17 485,69
	43 Palvelujen ostot	845 584,08
	45 Muut kulut	118 661,57
	49 Sisäiset kulut	492 205,66
	Yhteensä	2 530 564,29
35.99.63 EU:n ympäristörahadon osallistuminen ympäristö- ja luonnonsuojeluhankkeisiin (EU) + SMR	10 Kansallisomaisuus	48 089,33
Talousarviossa päätetty momentin käyttötarkoituksen laajennus:	12 Aineelliset hyödykkeet	1 335,25
Määrärahaa saa käyttää noin 80 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen projektitehtäviin. Lisäksi momentille net-toutetaan työnantajalle maksettavat sairaus- ja äitiyspäivärahat.	40 Aineet ja tarvikkeet	49 703,80
	41 Henkilöstökulut	604 088,51
	42 Vuokrat	21 099,39
	43 Palvelujen ostot	666 715,36
	45 Muut kulut	93 965,81
	49 Sisäiset kulut	249 944,08
	61 Satunnaiset kulut	40,00
	Yhteensä	1 734 981,53